

ΘΕΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ
Καλοκαιρινές Αναμνήσεις

Πεζά - Ποιήματα - Τέχνη
Άρθρα - Σκέψεις - Στήλες

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

www.ovimagazine.com/cat/56

Όλα τα βιβλία είναι εκδόσεις
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

δυο λόγια για αρχή

Φέτος είναι μια περίεργη χρονιά.

Αλλά νομίζω ότι αυτό το σκεφτόμουν και πέρυσι.

Ίσως να είναι απλώς «περίεργα χρόνια».

Για το 8ο τεύχος του ArsOvi, μιλάμε για τις διακοπές. Για τις καλοκαιρινές μας αναμνήσεις... Για όλα όσα θυμόμαστε και με χαρά και με λύπη. Σκεφτόμενοι πάντα το φέτος που είναι τόσο διαφορετικό από το πέρσι και όλα τα προηγούμενα χρόνια μας και μάλλον θα είναι διαφορετικό για κάθε επόμενο χρόνο.

Διακοπές με μικρά παιδιά, διακοπές ...στο σπίτι, διακοπές με τα πεθερικά. Άδειες που πέρασαν κάνοντας ...τίποτα και ένα κάποτε που ρίχναμε μια τσάντα στην πλάτη και μπαίναμε στο πρώτο λεωφορείο για ...οπουδήποτε. Πρώτη φορά διακοπές χωρίς τα παιδιά.

Πώς να τα βγάλεις πέρα με το σόι. Αναμνήσεις, συμβουλές. Κι όπως πάντα ποίηση, διηγήματα, σκέψεις και απόψεις στις μόνιμες στήλες μας.

Το μόνο που μπορώ να σας πω, είναι καλό υπόλοιπο καλοκαιριού, με όσο λιγότερες σκοτούρες. Κι ας μην είναι στο νησί.

Καλή ανάγνωση!

Κατερίνα Χαρίση

περιεχόμενα

Θέμα: Καλοκαιρινά Αναμνήσεις

Αναμνήσεις...	7
Μια στιγμή στο χρόνο	11
Αναμνήσεις	14
Σπίτι μου, σπιτάκι μου	17
Και τι κάνουμε με τα παιδιά;	20
Καλοκαιρινές διακοπές με την πεθερά	23
Οι φετινές μη διακοπές	27
Θυμάμαι	30
Παιδικές αναμνήσεις από καλοκαιρινές διακοπές	32
Την έβλεπε να βγαίνει από το νερό	35
Οι καλύτερες διακοπές	37
Διακοπές στο εμπορικό κέντρο	40
Διακοπές με τον παππού και την γιαγιά	43
Διακοπές με τρία παιδιά	46
Το κύμα	50
Παραλία	51
Άγκυρα	52
Και ο Τζο ο σκατζόχοιρος	53
Βουνό ή θάλασσα;	54
Σκέψεις καλοκαιρινών διακοπών	56

Συνέντευξη

Το Μικρό Ημερολόγιο των Διακοπών μου	59
--------------------------------------	----

Πεζά

Ποτέ και Πάντοτε	63
Ο Καιρός	68
Εισιτήριο άνευ επιστροφής	71
Στη Μεγαλόχαρη	73
Μια ανάμνηση από το έτος 1965	82
Η μέρα που συνειδητοποίησα ότι ήμουν κτήνος...	
Κι αποφάσισα να αλλάξω.	86
Απόψε σε βρήκα ξανά	95

Ποιήματα

Άπνα σπίτια	99
Απόγνωση	100
Έκπτωτοι Άγγελοι	102
Κουβαλητής	104
Εραστές	106
Αίσθηση καλοκαιριού	107
Ψιψίνα αιγυπτία (για τον Tero)	108
Αξίες με χαρτί	109
Η μελαγχολία των κλαδιών	110

Τέχνη

Θραύσματα πόλης	113
Ανι Λίμποβιτς	117
Στο μάτι της φωτο-γραφίας	123
Ιβάν Αϊβαζόφσκι	124

Κρίσεις

Βίβα Ρένα	129
Αξίες	134

Στήλες

Διακρίσεις παντός τύπου (και ενίοτε ...καιρού)	139
--	-----

εξώφυλλο

Το έργο του Πάμπλο Πικάσο: «Δύο Γυναίκες Τρέχουν στην Ακτή» θεωρείται το πιο αντιπροσωπευτικό του της νέο-κλασσικής του περιόδου και είναι εμφανές ότι ενώ μιμείται τους κλασσικούς ταυτόχρονα τους «ειρωνεύεται» και σαν σκέψη και σαν τεχνικές. Ταυτόχρονα είναι κι ένα από τα μικρότερα σε μέγεθος έργα του και το έφτιαξε μετά από ένα ταξίδι του στην Ιταλία εμπνευσμένος από τις εικόνες των Ιταλικών παραλιών.

Αναμνήσεις...

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ

Καλοκαιρινές αναμνήσεις, μου φαίνονται σα δυο χέρια που αγκαλιάζουν όλες αυτές τις στιγμές που έχουμε ζήσει τόσο έντονα όλοι μας, που αρκετοί δεν μπορούν να ξεχωρίσουν τις πιο όμορφες γιατί η κάθε χρονιά είναι και μοναδική.

Στο μυαλό των περισσότερων όταν ακούμε καλοκαίρι, έρχονται αναμνήσεις από το παρελθόν των παιδικών μας χρόνων...τότε που ήμασταν ξέγνοιαστοι! Που δεν υπήρχαν κινητά, δεν υπήρχαν υπολογιστές, ούτε τέτοιου είδους ... ανάγκες και περιμέναμε να ανάψουν τα φώτα του δρόμου για να γυρίσουμε στα σπίτια μας, και αν πάλι κάποιοι παίζαμε κοντά στα σπίτια μας περιμέναμε να ακούσουμε τα ονόματά μας από τις μητέρες μας που φώναζαν να γυρίσουμε στο σπίτι.

Και όταν ανοίγαμε την πόρτα οι μητέρες μας δεν χρειάζονταν να ρωτήσουν πώς περάσαμε. Έβλεπαν ένα πιτσιρίκι με χαμόγελο μέχρι τα αυτιά, ιδρωμένο και κατακόκκινο από τρέξιμο, με γδαρμένα πόδια - χέρια που το έπαιρναν με τα

χίλια ζόρια για μπάνιο και μετά σε λίγα λεπτά ήμασταν ξαπλωμένα στο κρεβάτι και στο χέρι μας είχαμε ένα εισιτήριο για την είσοδο στον κόσμο των παιδικών ονείρων μας. Το πρωί βέβαια γινόταν άλλος κακός χαμός, να ξυπνήσουμε, να φάμε πρωινό αλλά πού μυαλό, θέλαμε να φύγουμε γιατί είχαμε κανονίσει να μαζευτεί η παρέα στο σπίτι κάποιου γειτονόπουλου για να παίξουμε...

Και μετά από λίγα χρόνια στην εφηβεία είχαμε τα φροντιστήρια ξένων γλωσσών να «κερδίσουμε χρονιά» και μαζί η προετοιμασία για το επόμενο σχολικό χρόνο και πού μυαλό για οτιδήποτε άλλο, από μικροί στα βάσανα. Και όμως, πάλι θα ξεκλέβαμε χρόνο να συναντήσουμε τον έρωτά μας, ένα φίλι στα κλεφτά, λίγο βόλτα και μετά στεναχώρια που δεν θα ήμασταν μαζί λόγω διακοπών που θα κάναμε μαζί με τις οικογένειές μας σε διαφορετικά μέρη. Αν και είχαμε κινητά, το τηλέφωνο ήταν η Νο1 λύση... λιώναμε στο ακουστικό και από μέσα να ξεφωνίζουν οι γονείς «Κλείστοοο θα έρθει ο λογαριασμός στα ύψη!!!!» και τον επόμενο μήνα φυσικά μαζί με τα κλάματα του χωρισμού της σχέσης μας, κλάαααμα και για τις φωνές από τις δικούς μας για τον λογαριασμό του σταθερού! Καμία σωτηρία για τους έφηβους, για όλα φταίει ο έρωτας!

Μην πιάσω τι κάναμε όταν ήμασταν στο Λύκειο ή στο Πανεπιστήμιο, δεν θα τελειώσω ούτε αύριο.

Θεωρώ πως ίσως να έφερα κάποιες αναμνήσεις σας στην επιφάνεια.

Ομολογώ πως από τις διακοπές τρία βασικά στοιχεία θυμάμαι που ευχαριστιόμουν περισσότερο, την οικογένειά μου, τα βιβλία και τη θάλασσα. Και μου λείπει πολύ ο συνδυασμός αυτών γιατί το να βρίσκεσαι με την οικογένειά σου, να κάνεις κάτι που αγαπάς πολύ και να έχεις τη θάλασσα κοντά σου είναι ένας δυναμικός συνδυασμός.

Ωρωπός 1996,

παρόλο που η γιαγιά μου έκανε παράπονα ότι πονούσε το κεφάλι της και ότι ζαλιζόταν (που δυστυχώς λίγο καιρό μετά είχε το πρώτο της εγκεφαλικό), για μένα ήταν λύτρωση που καταφέραμε να πάμε στον Ωρωπό, ίσως να μην είναι το ιδανικό μέρος για αρκετούς, αλλά το δωμάτιο που είχαν νοικιάσει οι δικοί μου για εκείνες τις δεκαπέντε ημέρες είχε ένα σοφιστάκι που παρόλο δεν μπορούσες να σταθείς όρθιος είχε ξύλινο πάτωμα. Είχα βάλει το στρωματάκι που είχα πάρει μαζί μου, έφτιαξα ένα αυτοσχέδιο κο-

μοδίνο από κασόνι φρούτων που πήρα από ένα μανάβικο που υπήρχε εκεί και μια αυτοσχέδια κουρτίνα από πετσέτα για να μη με χτυπάει ο ήλιος το πρωί.

Δίπλα μου, επίσης, είχα βάλει το κασετόφωνο της μητέρας μου με τις κασέτες με τα hits εκείνης της εποχής και τι άλλο; Βιβλία!

Είχα πάρει κοντά στα 15 βιβλία (γκρίνια από σπίτι «- Μα θα τα διαβάσεις όλα αυτά μέσα τόσες λίγες μέρες; - Ναι θα τα διαβάσω. - Μα θα κάνεις και άλλα πράγματα εκεί, θα συναντήσεις και τους παλιούς σου φίλους. - Εγώ θα τα κουβαλήσω μαμά, δε θα κουβαλήσεις εσύ. - Μα γιατί να βαραίνεις την τσάντα σου άδικα...δεν είπα να μην πάρεις, να πάρεις απλώς όχι τόσα πολλά. - Και αν τα διαβάσω μετά τι θα κάνω; ΜΟΥ ΛΕΣ;; - Θα ακούσεις μουσική, θα πηγαίνεις βόλτα, θα κάνεις μπάνιο, τόσα πράγματα θα έχεις να κάνεις! Θα με σκάσεις! - Γκρ γκρ γκρ.... - Τι να σου πω; Κάνε ότι νομίζεις! Μη μου πεις όμως κακομοίρα μου, ότι σε πόνεσε η πλάτη σου, θα σε δείρω!»)

Όπως αντιλαμβάνεστε η έρμη μητέρα μου, είχε δίκιο γιατί όντως είχα τόσα πολλά να κάνω και να συναντήσω τόσους πολλούς παλιούς φίλους μου, που ναι διάβασα αλλά όχι όλα και τα κουβάλησα άδικα. Μέχρι σήμερα δεν της το έχω πει, αν και το ξέρει ότι είχε δίκιο. Όπως είμαι σίγουρη πως θα χαμογελάει διαβάζοντας το κείμενό μου. Είναι ηρωίδα!

(Έχει περάσει πολλά με τη χάρη μου...)

Η ωραιότερη ώρα για διάβασμα ήταν το μεσημεράκι που έπαιρνα ένα βιβλίο και έβαζα την καρέκλα μου σε ένα μπαλκονάκι τόσο μικρό που με το ζόρι χωρούσε την καρέκλα μου. Και όμως η δροσιά που είχε το μπαλκόνι αυτό, μαζί με τον καφέ μου παρέα διάβασα μερικά από τα πιο ωραία για μένα βιβλία. Όπως «Ο Αλήτης», «Τρελαντώνης» Πηνελόπη Σ. Δέλτα, «Ανεμοδαρμένα Ύψη» Μπροντέ, «Δον Κιχώτης» Θερβάντες, «Βασιλιάς Ληρ» Σαίξπηρ, «Ιφιγένεια εν ταύροις» Ευριπίδης.

Είναι τρομερό, το πώς μπορεί ένα σοφιτάκι, ένα μπαλκόνι, θάλασσα, καλή παρέα και λίγα βιβλία να αποτυπωθούν τόσο δυνατά στη μνήμη σου που όσα χρόνια και να περάσουν να νιώθεις τυχερός που τα έζησες!

Η κάθε χρονιά διακοπών που έζησα ξεχωριστή και μοναδική. Νιώθω τυχερή που έζησα αυτά τα καλοκαίρια με τις μουρμούρες από την οικογένεια,

με τη θάλασσα, το κολύμπι, πετρούλες που αγαπάς για τα χρώματά τους και τα σχέδιά τους και ακόμη περισσότερα που ίσως ξεχνώ αυτή τη στιγμή.

Σκεφτείτε πόσοι άνθρωποι όχι τώρα που έχουμε την κρίση αλλά πόσα χρόνια από πριν δεν έχουν καταφέρει να πάνε διακοπές, λόγω των συνθηκών της ζωής τους.

Γι 'αυτό πρέπει να χαιρόμαστε την κάθε στιγμή των διακοπών μας, γιατί είναι ευλογία να μπορούμε να πηγαίνουμε κάπου για διακοπές και αν δεν καταφέρατε να πάτε, δείτε το θετικά ότι θα κάνετε διακοπές στον χώρο και στην άνεση του σπιτιού σας!

Διατηρήστε τη θετική σκέψη και θα έρθουν καλύτερες στιγμές στη ζωή σας!

Καλές διακοπές σε όλους! ■

Μια στιγμή στο χρόνο

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Συνήθως όταν κάποιος σου μιλάει για αναμνήσεις και ειδικά για καλοκαιρινές αναμνήσεις είναι σαν τις ...παλιές καλές ημέρες. Τις περισσότερες φορές είναι ένα μείγμα αναμνήσεων μπέρδεμα της πραγματικότητας με τον μύθο, αυτά που έγιναν και αυτά που θα θέλαμε να είχαν συμβεί και τέλος, αυτά που τα τότε – παιδικά μας μάτια - είδαν. Ανέφερα παιδικά γιατί τις περισσότερες φορές αυτές οι αναφορές είναι για παιδικές αναμνήσεις. Φαντάζομαι ότι έχω φτάσει πια σε μια ηλικία που μπορώ να αντιμετωπίσω με περισσότερη ειλικρίνεια το παρελθόν μου ή τουλάχιστον με περισσότερη κυνικότητα ώστε να μη θεωρώ ότι δεν υπήρξαν οι παλιές καλές ημέρες, ότι όλα τελικά έχουν σχέση με τον τρόπο που βλέπεις κάποια πράγματα ή καλύτερα με την οπτική που τα βλέπεις σήμερα.

Και είναι αλήθεια ότι κι εγώ όπως όλοι μας έχω τέτοιες καλοκαιρινές αναμνήσεις και μάλιστα πριν από δυο δεκαετίες ένα βιβλίο μου ξεκινάει από μια τέτοια

παιδική ανάμνηση και μάλιστα από ένα ταξίδι στην Τήνο αλλά ...αλλά σήμερα δεν θα την έλεγα με τίποτα την καλύτερή μου καλοκαιρινή ανάμνηση. Ίσως αυτό που θα μπορούσα να πω είναι ότι ήταν η καλύτερη παιδική μου καλοκαιρινή ανάμνηση από την γιαγιά μου. Αντίστοιχα έχω μια πολύ όμορφη εφηβική ανάμνηση από καλοκαιρινές διακοπές με τους δυο κολλητούς μου σε ένα παραλιακό χωριό της Ηλείας ή μια άλλη όταν με μηχανή διέσχισα την Σαχάρα. Αλλά όπως βλέπετε όλες αυτές οι αναμνήσεις έχουν ένα ακόμα στοιχείο που τις οριοθετεί και δεν θα τις αποκαλούσα ποτέ ...την καλύτερη καλοκαιρινή μου ανάμνηση παρ' όλη τη σημαντικότητά τους.

Έτσι θα σας πω την τελευταία μου καλύτερη καλοκαιρινή ανάμνηση κι είναι στη Φιλανδία πριν από μερικά χρόνια. Πρώτη φορά μόνοι μας, εγώ και η κόρη μου που τότε ήταν μόλις οκτώ χρονών. Έχουμε πάει σε ένα πολύ μικρό παραλιακό χωριό στην βορειοδυτική Φιλανδία, σε ένα από αυτά τα μαγευτικά χωριά που ξεπετάγονται στη θάλασσα μέσα από το δάσος και μένουμε στο εξοχικό που μας έχει διαθέσει φίλος, δίπλα ακριβώς στη θάλασσα. Ιούλιος μήνας, το μέσο του Σκανδιναβικού καλοκαιριού με τον ήλιο να μην δύει καθόλου και τα βράδια να μοιάζουν με ελληνικά απογεύματα με το φεγγάρι να τρέχει παράλληλα με τον ήλιο στον ορίζοντα. Έχουμε περάσει ένα δύσκολο χειμώνα, όχι μόνο γιατί ήταν ένας από τους πιο κρύους χειμώνες στη Φιλανδία τα τελευταία πενήντα χρόνια σύμφωνα με τους μετεωρολόγους, αλλά και γιατί η κόρη μου έπρεπε να ζήσει τον χωρισμό και γι αυτήν την ηλικία είναι κάτι αρκετά οδυνηρό.

Είναι λοιπόν βραδάκι, μόλις έχουμε φάει και εγώ κάθομαι σε ένα βραχάκι κοιτάζοντας την θάλασσα, ενώ η κόρη μου όπως κάθε βράδυ σπαταλάει τα τελευταία ίχνη ενέργειας που μπορεί να είχε σε ένα τραμπολίνο στην αυλή του εξοχικού του φίλου μου. Είναι μια από αυτές τις στιγμές που κοιτάς κάτι μαγευτικό, όπως είναι η ήρεμη θάλασσα με το μυαλό σου γεμάτο σκέψεις και ταυτόχρονα τελείως άδειο. Είναι σαν να είσαι εκεί και ταυτόχρονα να μην είσαι, σαν να έχεις χαθεί στη θάλασσα και ταυτόχρονα να προσπαθείς να σταθείς όρθιος στο σκληρό χόμα.

Κι όπως ήμουν χαμένος στις άδειες σκέψεις μου μετάνιωσα ένα χέρι να με πιάνει απαλά από τον ώμο και μετά τη ζεστασιά της κόρης μου να κάθεται δίπλα μου, στο μικρο χώρο που άφηνε η πέτρα που καθόμουν έχοντας πάντα το χέρι της στον ώμο μου. Αυτό χωρίς να πει λέξη, χωρίς κουβέντα.

Και μείναμε έτσι οι δυο μας να κοιτάμε την θάλασσα χωρίς σκέψεις αλλά γεμάτοι σκέψεις, αγκαλιά και έχοντας ο ένας τον άλλο.

Δεν ξέρω πόσο μείναμε έτσι και όλη αυτήν την ώρα δεν ειπώθηκε ούτε λέξη ανάμεσά μας. Δεν ξέρω αν κράτησε μερικά δευτερόλεπτα, ώρες ή αιώνες. Αλλά ήταν η πιο ευτυχισμένη μου στιγμή και εκείνη τη στιγμή την κρατάω μέσα μου συνέχεια ακόμα και σαν παρηγοριά της στιγμές που η κόρη μου δεν είναι κοντά μου. Και ξέρετε κάτι, εκείνη η στιγμή είναι ακόμα και σήμερα σημείο αναφοράς και για τους δυο μας και είναι πολλές φορές που την αναφέρουμε χωρίς να λέμε πολλά αφήνοντας την σιωπή που ακολουθεί να λέει όλα τα υπόλοιπα.

Βλέπετε, η καλύτερή μου καλοκαιρινή ανάμνηση σήμερα έχει να κάνει με μια στιγμή στο χρόνο που ο χρόνος και ο τόπος χάθηκαν και αυτό που έμεινε ήταν εγώ και η κόρη μου. ■

Αναμνήσεις

ΜΑΡΥΣΑ ΠΑΠΠΑ

Αλλη μια μέρα που τελειώνει.
Άλλη μια εβδομάδα που οδεύει να συμπληρωθεί και να κλείσει ο κύκλος της.
Διανύουμε τις τελευταίες ημέρες του Ιουλίου πλέον.

Με κυριεύει πάντα μια ρομαντική διάθεση εκεί προς το μέσον του καλοκαιριού. Ίσως γιατί ταξιδεύω στις αναμνήσεις της παιδικής μου ηλικίας. Με κατακλύζει μια απέραντη μελαγχολία τέτοιες μέρες, βουρκώνουν τα μάτια μου πάντα.

Ίσως γιατί μεγαλώνοντας συνειδητοποιώ ότι ολοένα και μικραίνουν τα καλοκαίρια μου, σχεδόν τείνουν να εξαφανιστούν.

Και αυτό είναι που αρχίζει να με τρομάζει πια στα 37 μου. Ανάβω ένα τσιγάρο, πίνω μια γουλιά καφέ, κλείνω τα μάτια μου και μια μελωδική μουσική με ταξιδεύει πίσω, στο μακρινό μου παρελθόν.

Τότε που ο κόσμος μου ήταν αλλιώτικος, αγνός και διαχρονικά όμορφος.

Τότε που τα καλοκαίρια μου ξεκινούσαν νωρίς και τελείωναν αργά.

Θυμάμαι την χαρά μου εκεί γύρω στις 20 Ιουνίου που είχαν ολοκληρωθεί υποχρεώσεις, σχολεία και οι γονείς μου ετοίμαζαν τα πράγματα, μου ψώνιζαν καινούργια ρούχα, παπούτσια και μαγιό για το καλοκαίρι.

Και όταν έφτανε η πολυπόθητη μέρα της φυγής μας από το κλεινόν άστυ το αυτοκίνητο της οικογένειας γέμιζε με πράγματα. Εγώ θυμάμαι ξυπνούσα τους γονείς μου από τα χαράματα να φύγουμε για το εξοχικό, Άγιοι Απόστολοι, Κάλαμος Αττικής ο τελικός μας προορισμός.

Τόσο κοντά από την Αθήνα, σχεδόν πενήντα λεπτά και εμένα μου φαινόταν ταξίδι ολόκληρο.

Θυμάμαι όταν φτάναμε εκείνοι έφτιαχναν το σπίτι, τακτοποιούσαν τα πράγματα και εγώ ξεκινούσα την ξεγνοιασιά μου, τα πρώτα μου αυτοκινητάκια έκαναν την εμφάνισή τους στην αυλή του σπιτιού.

Ατελείωτες ώρες παιχνιδιού. Θυμάμαι που δοκίμαζα τα καινούργια μου ρούχα και ανακάτευα τα συρτάρια, κάτι που ενοχλούσε την μητέρα μου και με μάλωνε.

Και σιγά σιγά μπαίναμε στην καθημερινότητα του καλοκαιριού. Το πρόγραμμα του εξοχικού το τηρούσα ευλαβικά.

Πρωινό ξύπνημα και πρωινό με μαρμελάδες, γάλα που τόσο απεχθάνομαι, απαραίτητος αυγός, εκεί που με κυνηγούσε να το φάω. Τα κατάφερνε αλλά δύσκολα.

Η μέρα συνεχιζόταν με το καθιερωμένο μπάνιο στην θάλασσα. Κουβαδάκια, μπρατσάκια, κουλούρες, φτιαράκια, σακουλίτσες για να βάζω θαλασσινό νερό, καπέλο και όλα τα αξεσουάρ που είχε μαζί μια μαμά του 1990 και πίσω. Κοινώς για να πάμε για μπάνιο μετακομίζαμε το μισό μας σπίτι.

Και μετά η επιστροφή από το μπάνιο. Το καθιερωμένο ξέπλυμα από το αλάτι, ντους στο λάστιχο, παιχνίδι για λίγο ακόμα με τα νερά, καθαρά ρούχα και η ώρα του μεσημεριανού φαγητού μόλις είχε φτάσει. Η αλήθεια είναι ότι ποτέ δεν μου χαλούσαν χατίρι στο φαγητό, έτρωγα ότι μου άρεσε.

Σειρά είχε ο μεσημεριανός μου ύπνος και ακολουθούσε η πιο ωραία ώρα της ημέρας. Ατελείωτο απογευματινό παιχνίδι, αυτοκινητάκια, κουζινικά και

ποδήλατα. Ποδήλατο μέχρι τελικής κούρασης, με συνεχείς πτώσεις μέχρι να μάθω ισορροπία.

Μετά από πολλές πτώσεις έμαθα. Το μόνο σημάδι που μου έμεινε από τα παιδικά μου χρόνια είναι τα σημάδια στα πόδια μου από το ποδήλατο.

Και ανοίγοντας τα μάτια καλούμαι άτσαλα να επιστρέψω στο παρόν μου. Σε αυτό το μικρό ανούσιο καλοκαίρι που περνάει από μπροστά μου. Κρίμα που στην σύγκριση κερδίζει το τότε.

Καλό υπόλοιπο καλοκαιριού να έχετε. ■

Σπίτι μου, σπιτάκι μου

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Καλοκαιρινές διακοπές. Χα! Μου ακούγεται αστείο. Διακοπές πήγα να στη Χαλκιδική πριν κλείσω τα δέκα και ό,τι έχω να θυμάμαι είναι ...μπουρνία και ροζ μίκυ μάους. Μάλιστα μπουρνία και μάλιστα ροζ. Η Χαλκιδική φημίζεται για χίλια δυο όμορφα πράγματα, αλλά φημίζεται επίσης και για τα όμορφα μπουρνία της (οι όμορφες σκηνές όμορφα παρασέρνονται). Θυμάμαι μια μεγάλη πράσινη σκηνή σε κάποιο κάμπινγκ, θυμάμαι να κοιμάμαι σε ένα λεπτό στρώμα, κι ύστερα θυμάμαι να με στέλνουν με συνοπτικές διαδικασίες στο διπλανό τροχόσπιτο (εκείνο δεν το έπαιρνε ο αέρας!) και να επιστρέφω μια μέρα μετά να μαζεύω τα μίκυ μάους μου που από τη βροχή είχαν γίνει ροζ. Έχω κλάψει μίκυ μάους, τι να σας λέω. Μια χρονιά την έβγαλα στο τροχόσπιτο των γειτόνων, δεύτερη χρονιά σε τροχόσπιτο άλλων γειτόνων (τι, κάθε χρόνο με τους ίδιους θα είμαστε;) Τρίτη χρονιά και πήγαμε με τροχόσπιτο. (Μπορώ να κάνω εικόνα τους γονείς μου να υψώνουν ένα μεσαίο δάχτυλο προς τον ουρανό και να ουρλιάζουν ψιθυριστά: Φακ γιου σύμπαν!)

Ύστερα δεν ξαναπήγαμε διακοπές. Γιατί μετακομίσαμε σε νησί. Ύστερα δεν υπήρχαν πια διακοπές, όχι με την παραδοσιακή έννοια του ανθρώπου της πόλης «παίρνω άδεια, φεύγω». Ήταν όλο το καλοκαίρι διακοπές. Για μένα, όχι για ...τους μεγάλους. Οι μεγάλοι στο νησί τρώγανε τη θάλασσα με τα μάτια και μόνο. Πώς λέμε φάτε μάτια ψάρια; Ε, κάτι τέτοιο. Στο νησί πατάς κουμπί και περνάς όλο το καλοκαίρι νομίζοντας ότι κάνεις διακοπές, ενώ στην πραγματικότητα δουλεύεις 18 ώρες τη μέρα. Αν ζεις εκεί. Αν είσαι τουρίστας είναι άλλο καπέλο. Πάντως εμείς τουρίστες δεν ήμασταν. Κούκου.

Διακοπές ξαναπήγα όταν παντρεύτηκα. Ναι, από τα «πριν τα 10» μέχρι τα 27 που παντρεύτηκα, μεσολάβησαν 17 χρόνια παραθεριστικής ξηρασίας, οικονομικής δυσκοιλιότητας που λέει και η γιαγιά μου, ασυμφωνία δολαρίων που άκουσα έναν πιτσιρίκο να φωνάζει από το δρόμο σε κάποιο μπαλκόνι που ήταν μια θεία του ...χθες και τον ρωτούσε γιατί δε θα πάει πουθενά.

Και, φέτος, μάλιστα φέτος, 9 χρόνια μετά, κάνω διακοπές. Ξανά.

Σπίτι μου.

Γελάτε; Ε, λοιπόν, είναι αστείο. Και είναι υπέροχο.

Έχω ξεφορτώσει τα παιδιά στους παππούδες χωρίς απολύτως καμία ενοχή (εντάξει, σε αυτό ψέματα λέω. Είχα τύψεις ...μέχρι που γύρισα σπίτι και είδα ότι μπορώ να καθίσω χωρίς να κάνω απολύτως ΤΙ-ΠΟ-ΤΑ) και κάθομαι. Πώς έλεγε ο Φωτόπουλος; Θα κάααααααααααθωμαι. Δεν ισιώνω πατάκια, δεν σβήνω φώτα, δεν ψάχνω μανταλάκια, δεν πατάω λέγκο, δε βρίζω θεούς και δαίμονες, δεν καθαρίζω ανθρωπάκια από τους τοίχους (βασικά αυτό το δεν το κάνω πια γενικώς, ας ζωγραφίσουν τους τοίχους, για μια ιστορία στον τοίχο ζούμε), δεν τρίβω ξεραμένη οδοντόκρεμα από το ταβάνι. Μάλιστα ταβάνι.

Έχω τραβήξει καναπέ και κρεβάτια για να καθαρίσω με την ευκαιρία, έχω βγάλει από κει πίσω δυο σακούλες σκουπιδιών πράγματα (κάποια ζωντανά, αγνώστου ταυτότητος), έχω πετάξει τα σκουπίδια που μαζεύουν τα παιδιά μου και θεωρούν ζωτικής σημασίας όπως άδεια κουτιά δημητριακών, χαρτάκια τσίχλας, περιτυλίγματα μίνι τυριών, μισοφαγωμένα μπισκότα (μπορεί να το φάω μετά βρε μαμά! - Πότε μετά; Έχει περάσει ένας μήνας. Έχει αναπτυχθεί ένας μικροσκοπικός υπερπληθυσμός από ...κάτι.) καπάκια αναψυκτικών, άδεια πακετάκια από τσίχλες και πάει λέγοντας.

Και ...κάθομαι. Τρώω στο τραπέζι, καθισμένη στην καρέκλα, με κανονικές μπουκιές. Με το πιρούνι. Όχι στα όρθια και με το χέρι πάνω από την κατσαρόλα. Κοιμάμαι. Βλέπω ταινίες στις 5 το απόγευμα (7 χρόνια έχω να το κάνω αυτό). Διαβάζω χωρίς να είναι 11 το βράδυ. Δε με ενοχλεί κανείς! Μέχρι και για ποτό βγήκα. Μέχρι τις 1, αλλά αυτό δεν έχει σημασία.

Λοιπόν φέτος, ΑΥΤΕΣ είναι διακοπές. Μια βδομάδα χομ αλόουν. Σπίτι. Ζω το Μακόλει Κάλκιν μου. ■

Και τι κάνουμε με τα **παιδιά;**

ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Οι καλοκαιρινές διακοπές των παιδιών είναι μια περίεργα δύσκολη στιγμή για τους γονείς. Πρέπει για έξι βδομάδες τουλάχιστον να μπορείς να διασκεδάσεις και να απασχολήσεις τα παιδιά σου στο σπίτι και μακριά από το σπίτι και αυτό είναι κάτι που μπορεί να γίνει εξαντλητικό ή και δαπανηρό. Αυτό αν κανείς λάβει υπ' όψη ότι οι περισσότεροι γονείς δουλεύουν και πρέπει να φροντίσουν τα παιδιά και κατά τις περιόδους που είναι στη δουλειά.

Έτσι μετά από έρευνα βρήκα μερικούς κανόνες που βγάζουν νόημα κατά κάποιο τρόπο για να αποφύγουμε – συμπεριλαμβάνω κι εμένα – την κούραση και τις ...δαπάνες.

1. Το κόλπο της βαρεμάρας.

Αυτό το έχω δοκιμάσει και τελικά όσο τρελό κι αν ακούγεται στο τέλος δούλεψε. Την πρώτη βδομάδα των διακοπών τους μην τους δώσετε καμιά απολύτως δουλειά να κάνουν, τίποτα απολύτως να ασχοληθούν. Την τρίτη μέρα κι όλες θα παρατηρήσετε ότι η πλήξη και η βαρεμάρα έχουν αρχίσει να τα μαστιγώνουν αλύπητα σε σημείο που όχι μόνο θα παρακαλάνε για κάτι να κάνουν αλλά θα κάνουν και μόνα τους δουλειές του σπιτιού χω-

ρίς κανέναν να τους το έχει ζητήσει. Μια άλλη περίπτωση που την έζησα κι εγώ είναι ότι για να πολεμήσουν την πλήξη στράφηκαν σε κάτι γνώριμο. Όπως έκανε η δική μου κόρη που στράφηκε στο διάβασμα και τη ζωγραφική. Υπήρξαν κάποιες στιγμές μάλιστα που χρειάστηκε να την τραβήξω με φωνές από το βιβλίο που είχε βυθιστεί και φυσικά αυτό έγινε συνήθεια για όλο το καλοκαίρι.

2. Μειώστε το χαρτζιλίκι

Ίσως να ακούγεται λίγο περίεργο αλλά το χειμώνα τα παιδιά με το σχολείο, το διάβασμα και τα άλλα που κάνουν δεν έχουν χρόνο για βόλτες και μαγαζιά, έτσι ξοδεύουν πολύ λιγότερα από ότι το καλοκαίρι που ο παγωτατζής έρχεται πια στη γειτονιά σας. Και όπως έχω αναφέρει και παλαιότερα, δυστυχώς τα παιδιά έχουν την ιδέα ότι τα λεφτά φυτρώνουν σε κάποιο δέντρο και οι πειρασμοί είναι συνεχείς και πολύ περισσότεροι από ότι το χειμώνα.

3. Επισκέψεις μυστήριο

Στον ελεύθερο σας χρόνο, τα απογεύματα μετά τη δουλειά πείτε στο παιδί να πάτε παρέα μέχρι το σουπερμάρκετ και τελικά πηγαίνετε σε μια γκαλερί ή σε ένα μικρό μουσείο χωρίς να του πείτε τίποτα. Έτσι αφενός όλα φαίνονται σαν εκδρομή έκπληξη αλλά και παράλληλα το παιδί δεν είναι προετοιμασμένο γι αυτό που θα δει και τις περισσότερες φορές του κινεί την περιέργεια συν ότι το γεμίζει ιστορίες να πει και να σκεφτεί μετά την επιστροφή.

4. Τα παιδιά το καλοκαίρι πεινάνε συνέχεια

Αυτό είμαι σίγουρη ότι το έχετε παρατηρήσει όλοι. Τα παιδιά κατά τη διάρκεια των διακοπών πεινάνε μόνιμα αλλά ποτέ δεν θέλουν να κάτσουν στο τραπέζι να φάνε. Και βέβαια η πείνα τους περιορίζεται σε ότι έχει ζάχαρη. Η μόνη σας λύση είναι συχνά μικρά υγιεινά γεύματα κατά τη διάρκεια της ημέρας κι ας μην κάτσουν στο τραπέζι την ώρα του δείπνου. Έτσι αφενός θα πάρουν τις αναγκαίες θερμίδες που χρειάζονται, θα είναι υγιεινό και δεν θα πεινάνε όλη την ώρα για μπισκότα ή για παγωτό.

5. Με παρέα με παιδιά

Αν κάνετε διακοπές με άλλους που επίσης έχουν παιδιά να είσαστε προετοιμασμένοι ότι κάποια στιγμή θα μαλώσουν. Η συμβουλή είναι μην ανακατευτείτε γιατί ενώ τα παιδιά κατά πάσα πιθανότητα την επομένη θα έχουν ξεχάσει τι έγινε οι γονείς θα έχουν πει πολλά περισσότερα από όσα χρειαζότανε

για να τα ξεχάσουν. Χωρίς να δείξετε αδιαφορία απλά μην του δώσετε υπερβολική σημασία και φυσικά όταν αργότερα θα είσαστε μόνοι σας με το παιδί σας πάρτε το μέρος του σε ότι κι αν ήταν αυτό που οδήγησε στον καυγά.

6. Βαλίτσες

Όταν πας για διακοπές με τα παιδιά, κάτι ακόμα που το έχουμε πάθει όλοι μας, υπερβάλλεις σε αυτά που θα πάρεις μαζί σου για να τα απασχολείς. Μην το κάνετε για τον απλό λόγο ότι στην επιστροφή αυτά που έχετε για να απασχολείτε τα παιδιά θα έχουν αν όχι διπλασιαστεί θα έχουν τριπλασιαστεί. Δεν υπάρχει περίπτωση να μην πάρετε κάτι καινούργιο και πολύ σπάνια μετά την πρώτη μέρα αυτά που φέρατε μαζί σας θα ξαναχρησιμοποιηθούν. Έτσι εκτός από κάποιο βιβλίο πάρτε μαζί σας όσα μπορείτε λιγότερα και μην στεναχωριέστε, όπου και να πάτε θα βρείτε άλλα που έτσι κι αλλιώς θα τα αγοράζατε.

7. Αγορές παγίδες

Προσέξτε πολύ τις αγορές παγίδες που υπάρχουν παντού σε μέρη που κόσμος πάει για διακοπές. Παιχνίδια και πράγματα για τη θάλασσα κυριολεκτικά μιας χρήσης. Προσέξτε ότι αγοράζετε για το παιδί να μην είναι από αυτά που στην πορεία από τη θάλασσα στο αυτοκίνητο θα το πετάξετε. Φροντίστε να είναι κάτι που θα διατηρηθεί έστω μερικές μέρες.

8. Ανόητοι σε διακοπές

Είναι σημαντικό στις διακοπές σας να θυμάστε ότι τα παιδιά και κάνουν θόρυβο και τρέχουν και φωνάζουν. Σε όποιον δεν αρέσει ή δεν έχει παιδιά ή δεν ξέρει τι είναι να έχεις παιδιά δεν χρειάζεται ούτε να στεναχωρηθείτε όταν κάποιος κάνει κάποια παρατήρηση ούτε να θυμώσετε ούτε να μετακινηθείτε. Αν θέλει ας μετακινηθεί αυτός ή αυτή που δεν έχει παιδιά άρα δεν έχει να κουβαλήσει κι όλα αυτά που έχετε εσείς.

Τέλος, κοιτάξτε να περάσετε καλά με τα παιδιά σας, παίξετε μαζί τους και αφιερώστε τους όσο περισσότερο χρόνο μπορείτε γιατί τον χειμώνα το σχολείο, το διάβασμα και όλα όσα έχουν να κάνουν δεν στερεί μόνο από αυτά τον ελεύθερο χρόνο αλλά και αυτά από εσάς. Εκμεταλλευτείτε το λοιπόν όσο περισσότερο μπορείτε. ■

Καλοκαιρινές διακοπές με την πεθερά

ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΙΕΤΖΟΓΛΟΥ

Πριν από μερικά χρόνια, αρραβωνιασμένοι ακόμα, η γυναίκα μου αποφάσισε να περάσουμε τις διακοπές μας στο εξοχικό των γονιών της με όλη της την οικογένεια. Ευτυχώς ήταν για μερικές μόνο μέρες.

Έτσι, πρωί Σαββάτου, κι εγώ στην αρχή των διακοπών μου, φορτώσαμε το αυτοκίνητο και ξεκινήσαμε για Βόρειο Ελλάδα όπου μας περίμενε όλη η οικογένεια που είχε ξεκινήσει τις διακοπές της την προηγούμενη βδομάδα.

Αυτή δεν ήταν η πρώτη φορά που θα κάναμε διακοπές με την οικογένειά της και είχε προηγηθεί ένα σαββατοκύριακο σε σπίτι που είχε διαθέσει φίλος στον αδερφό της και που είχε καταλήξει σε καμένο φαγητό και μια βάρκα βυθισμένη στα ρηχά, αλλά αυτή είναι ιστορία για μια άλλη φορά.

Η επόμενη και μεγαλύτερη διαφορά από κάθε προηγούμενη φορά με την οικογένεια της τότε μελλοντικής μου συζύγου ήταν ότι αυτή τη φορά στο αυτοκίνητο είχαμε και επιβάτη. Την πεθερά μου, που είχε έρθει για ολιγοήμε-

ρη επίσκεψη και ψώνια και τώρα επέστρεφε μαζί μας. Την κυρία Γκρινιάρια και μη ρωτήσετε γιατί την αποκαλώ έτσι, θα καταλάβετε στη συνέχεια.

Σε κάποιο σημείο στην εθνική όλα τα αυτοκίνητα σταμάτησαν κι ένας πολύ ευγενικός νεαρός μας πλησίασε και μας ενημέρωσε ότι γίνονταν κάποιες εργασίες σε μια νταλικά σε λίγα μέτρα αλλά θα τελείωναν πολύ σύντομα άρα δεν υπήρχε λόγος να αγχωθούμε για καθυστερήσεις. Μετά έβγαλε ένα περιодικό από τη τσάντα του που φορούσε σταυρωτά και μας το πρόσφερε για να περάσει η ώρα. Έτσι είπε. Ιεχωβάς και μμμούμενος το ευγενικό του ύφος τον ευχαρίστησα αλλά αρνήθηκα όταν από το πίσω κάθισμα άκουσα...” καταραμένε, στη κόλαση θα πας.”

Προσπάθησα να αδιαφορήσω και ευτυχώς σύντομα ο δρόμος άνοιξε πάλι γιατί υπήρχε και συνέχεια που είναι ακατάλληλη για ανηλίκους για να αναφέρω εδώ.

Μετά από τρεις ώρες περίπου και ένα διάλειμμα για καφέ που ήταν νερουλός κατά την μέλλουσα πεθερά μου και το γλυκό που μόνο εκείνη θέλησε δεν ήταν αρκετά σιροπιαστό, αφήσαμε την εθνική και πιάσαμε την ανηφόρα, αλλά εκεί συνειδητοποιήσαμε ή καλύτερα ήταν η γυναίκα μου που συνειδητοποίησε ότι δεν είχαμε πάρει τίποτα για το κρύο μαζί μας. Δεν μιλάω για κανένα μπουφάν αλλά δεν είχαμε μαζί μας ούτε ένα απλό φουτεράκι για το βράδυ, όπως για την επόμενη μια ώρα δεν έπαψε να μας θυμίζει η πεθερούλα μου.

Το βράδυ κάνει ψύχρα. Έλεγε και ξανάλεγε με τέτοια επιμονή που στο τέλος άρχισα να νιώθω ρίγη στην πλάτη μου. Έτσι στην επομένη πόλη αποφασίσαμε να σταματήσουμε και να αγοράσουμε από ένα φούτερ ο καθένας παρ’ όλη την προσφορά, πάλι της μέλλουσας πεθερούλας μου να μας πλέξει από ένα στα γρήγορα και να μην ξοδέψουμε λεφτά σε ένα από αυτά τα ψευτοπουλόβερ του εμπορίου.

Δυο λεπτά ακριβώς μετά από την είσοδό μας στη κωμόπολη που έμοιαζε περισσότερο με μεγάλο χωριό, βρήκαμε το κατάστημα “γενικού εμπορίου” ή τουλάχιστον κάτι τέτοιο έγραφε η μισοσβησμένη ταμπέλα που πρέπει να είχε κάποτε και μια αγελάδα κι ένα σαλάμι ζωγραφισμένο. Βγαίνοντας από το αυτοκίνητο άκουσα την πεθερούλα από το πίσω κάθισμα να λέει, “πρωτευουσιάνοι, ότι δεν μπορούν να έχουν το αγοράζουν σκορπώντας συνέχεια λεφτά...”

Μήπως θέλετε λίγες φακές, φρέσκο ψωμί, φέτα; Με ρώτησε ο υπάλληλος στον πάγκο όταν μετά από μια ματιά σε ό,τι μπορούσα να δω αναγκάστηκα

να ρωτήσω πού μπορούσα να βρω ένα φούτερ. Ο νεαρός συνέχισε να αγνοεί την ερώτησή μου και προσπάθησε να μου δείξει κάτι CD με τοπικό κλαρινιτζή αλλά εγώ έψαχνα για φούτερ. Τελικά βγήκα από το μαγαζί με μια σακούλα που είχε φέτα και χαλβά αλλά όχι φούτερ και πήγα προς το αυτοκίνητο ακούγοντας την πεθερούλα μου να λέει στη κόρη της: “Εμ τι τον θέλεις τον πρωτευουσιάνο; Για πουλόβερ τον έστειλες και φέτα αγόρασε, και τι φέτα; Από το κατάστημα.” Δεν είπα τίποτα, μπήκα στο αυτοκίνητο και γύρισα το κλειδί να πάρει μπροστά. Και το γύρισα και το ξαναγύρισα και το ξαναγύρισα αλλά η μηχανή δεν ήθελε να πάρει μπροστά. Βογκούσε, έβηχε, ξερόβηχε και μετά σταματούσε. “Αμ στα ‘λεγα εγώ, δε στα ‘λεγα;” Ήρθε από το πίσω κάθισμα και για πρώτη φορά μετά από τόσες ώρες η γυναίκα μου ή καλύτερα η μέλλουσα γυναίκα μου με κοίταξε και είδα φόβο και αμφιβολία στα μάτια της. Την αγριοκοιτούσα σίγουρος ότι κι αυτή με θεωρούσε υπεύθυνο για τη βλάβη του αυτοκινήτου όπως η μάνα της.

Βγήκα έξω από το αυτοκίνητο και άνοιξα το καπό κοιτώντας την μηχανή σαν χαζός. Για να πω την αλήθεια δεν έχω ιδέα από μηχανές αυτοκινήτων και μηχανές γενικότερα αλλά έπρεπε να κάνω κάτι έτσι για να μην ακούω την πεθερούλα μου να λέει πόσο άχρηστος είμαι.

Ακολούθησε τηλεφώνημα σε εταιρία, αναμονή δυο ωρών και στο τέλος είμαστε πάλι στο δρόμο με την πεθερά μου να γκρινιάζει για το πόσο μας στοίχισε η επισκευή που δεν ήταν και τίποτα και θα έπρεπε να μπορώ να την κάνω εγώ. Εγώ στο μεταξύ είχα σφίξει τόσο πολύ το τιμόνι που τα δάχτυλά μου είχαν ασπρίσει.

Φτάνοντας στο χωριό και σε λίγο στο σπίτι, μας περίμεναν όλοι στην αυλή του σπιτιού κι αφού μας καλωσορίσανε και μας βοηθήσανε να πάμε τα πράγματα μας μέσα, ο αδερφός της γυναίκας μου, η γυναίκα του και η μικρότερη αδερφή τους με πήραν και πήγαμε στο κέντρο του χωριού, στο καφενείο κάτω από τον πλάτανο για ένα καφέ να ηρεμήσουμε μετά από το ταξίδι.

Κι εκεί που πίνουμε τις πρώτες ρουφηξιές ο αδερφός της μέλλουσας γυναίκας μου σηκώθηκε και με πολύ επίσημο ύφος είπε: “αν υπήρχε κάποια δοκιμασία για να μπεις στην οικογένεια μας Πώργο, μόλις την πέρασες και αφού μετά από τόσες ώρες συνταξιδεύοντας με την μάνα μας μέσα στο ίδιο αυτοκίνητο είσαι ακόμα εδώ, ένα πράγμα μένει μόνο να πω, αδερφέ μου καλώς ήρθες στην οικογένειά μας.”

Αμέσως μετά η μέλλουσα γυναίκα μου συμπλήρωσε ότι κάποια στιγμή όταν χάλασε το αυτοκίνητο γυάλισε το μάτι μου κι εκείνη τη στιγμή πίστεψε ότι θα τις παρατούσα εκεί, στη μέση του χωριού και θα έπαιρνα το επόμενο λεωφορείο για την Αθήνα.

Για τη συνέχεια των διακοπών δεν θυμάμαι και πολλά πράγματα και ίσως αυτή η ανάμνηση να μην ήταν αυτό ακριβώς που περιμένατε αλλά για κάποιο παράξενο λόγο για μένα κάθε φορά που γίνεται αναφορά σε διακοπές και ειδικά καλοκαιρινές διακοπές το μυαλό μου πάει αμέσως σε εκείνο το ταξίδι με την πεθερά μου στο πίσω κάθισμα να γκρινιάζει όλη την ώρα. ■

Οι φετινές **μη** διακοπές

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

«**Π**ότε φεύγετε;» Ρώτησα τον φίλο μου τον Γιάννη που μου έκανε παρέα στον Σαββατιάτικο πρωινό καφέ στην πλατεία.

«Γύρω στις πέντε του μηνός. Τότε ξεκινάει και η άδεια της Αλέκας.»

«Και για πού το σκέφτεστε;»

«Με τα πεθερικά.»

«Άσε ρε Γιάννη, εσύ δεν είσαι που πριν από δέκα χρόνια είπες, ποτέ ξανά;»

«Σαν τον Τζέιμς Μποντ και γω, μη λες ποτέ ...ποτέ.»

«Τι έγινε;»

«Μνημόνια έγινε. Τι τα θέλεις τώρα;»

«Έγινε τίποτα με την δουλειά;»

«Έλα ρε Θόδωρε, κάνεις σαν να μη ζεις σ' αυτή τη χώρα.»

Σ' αυτή ζω, ανάθεμά με, αλλά προσπαθώ να το αγνοώ. Βρίσκω δικαιολογίες. Ψευδαισθήσεις. Στις τέσσερις Αυγούστου κλείνουν το εργοστάσιο και τα γραφεία για τρεις βδομάδες. Παλαιότερα ήταν ολόκληρος ο Αύγουστος αλλά τώρα τα μνημόνια έχουν μπει παντού στη ζωή μας και κόβουν από παντού.

«Κύριε Νάσο έχετε αποφασίσει πού θα πάτε;»
«Λέω να πάω μερικές μέρες στην Εύβοια, σε κάτι φίλους βρε Παντελή και μετά άλλες λίγες μέρες σε ένα από τα νησιά εδώ κοντά που πηγαίνω κάθε χρόνο.»
«Υδρα, Σπέτσες;»
«Κάτι τέτοιο. Εσύ;»
«Εγώ θα δουλέψω.»
«Τι; Είσαι στο προσωπικό ασφαλείας που θα μείνει στο εργοστάσιο;»
«Το ζήτησα αλλά από ό,τι φαίνεται ήμασταν πολλοί που το είχαμε ζητήσει και είχαν κλείσει οι θέσεις.»
«Είχαν κλείσει οι θέσεις για προσωπικό ασφαλείας;»
«Δυστυχώς κύριε Νάσο μου.»
«Τι λες ρε Παντελή τώρα, κάποτε μας έβγαине η ψυχή να πείσουμε κάποιους να μείνουν και ο κυρ-Πέτρος τους χρυσοπληρώνε.»
«Κάποτε...» Και από το ύφος του κατάλαβα πόσο σοβαρό ήταν το θέμα.
«Τώρα δεν τους χρυσοπληρώνεις;» «Έβαλε τον Θύμιο τον επιστάτη να μας πει ότι όποιος μείνει θα πάρει μισό μισθό έξτρα αφού έτσι κι αλλιώς πήρε καλοκαιρινή πληρωμή, ότι δεν θα πάει μετά διακοπές και ότι τέλος πάντων δεν θα πληρώνει κάποιους έξτρα για να τεμπελιάζουν στο κλειστό μαγαζί.»
Τον κοίταξα σαν χαμένος. Αυτό το επεισόδιο εγώ γιατί το είχα χάσει;
«Και παρ' όλα αυτά υπήρχαν κάποιοι που θελαν να μείνουν;»
«Ουρά.»
«Δεν είμαστε με τα καλά μας.»
«Εμείς είμαστε με τα καλά μας κύριε Νάσο, η εφορία, το ηλεκτρικό, το νερό και το ενοίκιο δεν είναι με τα καλά τους.»
«Και γιατί μου λες ότι θα δουλέψεις;»
«Ε να, έχω ένα φίλο που βάζει πλακάκια και θα πάω να βοηθήσω για κανένα μεροκάματο.»
«Και δεν θα πας πουθενά; Καμιά θάλασσα;»
«Πλάκα μου κάνεις τώρα κύριε Νάσο, και να θέλω να πάω στη θάλασσα θέλω ένα μεροκάματο σε έξοδα. Ε, καλύτερα να το κάνω το μεροκάματο παρά να το φάω.» Και με αυτό έφυγε αφήνοντας με μόνο μου να κοιτάω την έρημη αυλή και τα αποτσίγαρα.

«Ετοιμάζεστε κύριε Νάσο;»
«Για πού βρε Ματίνα;»
«Διακοπές;»

«Από τώρα; Νωρίς δεν είναι;»
«Δεν θα φύγετε αμέσως;»
«Λέω να κάνω μερικές δουλειές πρώτα.»
«Α, ναι...»
«Τι;»
«Δουλειές.»
«Τι;»
«Έχουμε κι εμείς να κάνουμε κάτι δουλειές και να δω αν θα τα καταφέρουμε να πάμε διακοπές εφέτος.»
«Γιατί έχετε δουλειές;»
«Τράπεζα, εφορία ...»
«Ρε Ματίνα...» Αλλά η Ματίνα δεν με άκουγε, είχε φύγει.

Τελικά μόνο εγώ θα πήγαινα διακοπές; Και τότε ήταν που είδα το πρωτοσέλιδο της οικονομικής εφημερίδας που με περίμενε στο γραφείο μου. «Νέοι φόροι.» Και σκέφτηκα, μήπως να ξεχνάγαμε τις Σπέτσες για φέτος και να κρατήσω τα χρήματα για..... ■

Θυμάμαι

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

θυμάμαι·

τότε· το πρόσημο που ήταν αρνητικό-
τη βία που ήταν θετική+
Τα παπούτσια που στένευαν τον καιρό·

στις φτέρνες...

Και τα πέταγε από 'δω κι από 'κει.

Όταν ο καιρός είναι ξυπόλυτος κάνει ...νερά.

Το φρύδι, θυμάμαι, που είχε γυρίσει τσιγκελωτό κι είχε
κρεμαστεί στη βιτρίνα των αναμνήσεων κάνοντας το
μάτι ν' αναστενάζει βαθειά κάνοντας βουτιές στο βυθό
του.

Φορούσες στέμμα γυαλιστό, ντυμένο μ' εκείνες τις μπλε
κόλλες τετραδίου κι έβαλες την ετικέτα, που έγραφε τ'
όνομά σου:

τετράδιο του/της μαθητού/τριάς: (δύο τελείες) κενό, εί-
χες ξεχάσει να το γράψεις, πού μυαλό, με τέτοιους και-
ρούς,

την έβαλες στο τζάμι του παραθύρου στο σαλόνι.

Το παράθυρο σκοτείνιασε κι μάνα μου στο επέκεινα θυ-
μήθηκε την κατοχή και τη συσκότισή της. Τους κατα-
κτητές να περνούν με βήμα ζωνρό στο κέντρο του δρό-
μου, έχοντας τον όμως χάσει στην ουσία.

Στη χάση και τη φέξη έκλαιγες για τη χαμένη αθωότητα.
Ανακάτενες όμως το τσιμέντο της συμφοράς με τα δάκρυα της θλίψης και
έχτισες έτσι το αγέρωχο ταμπεραμέντο της ΟΥΣΙΑΣ σου·
κι ύστερα γύρισαν οι ύαινες, στο τραπέζι της κουζίνας, που έχασκε ανοικτό
το φαϊ της αυριανής υπαίθρου·
...υπαίθριος ακτινοβολία «μαύριζε» το κακό ολοένα και περισσότερο.
Σκούρα τα πράγματα πια.
Όνειρο·
απιθωμένο το απύθμενο όνειρο στον πάτο ενός βαρελιού, γιοματάρι με έρω-
τα κι αίμα.
Ο κόσμος στα πόδια σου...
Θυμάμαι·
κούραση. Να σπρώχνω τις αποσκευές μες το βαγόνι της ημέρας κι εκείνη να
μη βρίσκει το σταθμό, να ανοίξει η πόρτα για να ξεμερώσει·
μα τι αγωνία κι αυτή.
Μετά ξύπνησα.
Και ξέχασα το όνειρο.
Στη μέση της μέρας θυμήθηκα ότι το είχα ξεχάσει.
Μου έμεινε η ανάμνηση-αντάμωση με την πραγματικότητα.
Και φόρεσα τα καλά μου.
Για να μου φερθούν καλά οι αναμνήσεις.
Στο τέλος·
βάζουμε μια άνω τελεία·
χωρίς παύλα.
Εγώ δεν θα είμαι εδώ να δω τη συνέχεια.
Και το τέλος· ■

Παιδικές αναμνήσεις από καλοκαιρινές διακοπές

ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ

Οι λέξεις “καλοκαιρινές διακοπές” από μόνες τους προκαλούν νοσταλγία για τόπους ή για ανθρώπους και μερικές φορές κουβαλάνε και κάτι μελαγχολικό μέσα τους, ειδικά όταν πρόκειται για ανθρώπους που έχουν φύγει.

Το άλλο που κάνει αυτές τις δυο λέξεις να γεμίζουν -τουλάχιστον εμένα- με νοσταλγία, είναι γιατί με κάποιον τρόπο γίνονται αναφορά σε μια άλλη ηλικία και πολλές φορές την παιδική. Μερικές φορές μάλιστα οι “καλοκαιρινές διακοπές” είναι άμεσα συνδεδεμένες με τις πρώτες παιδικές μας αναμνήσεις.

Η δική μου καλοκαιρινή ανάμνηση που πάντα την κοιτάω με νοσταλγία και λίγη θλίψη έρχεται από την πολύ παιδική μου ηλικία, ίσως πέντε έξι χρονών και είναι από εκείνες τις εποχές που η θάλασσα σου φαίνεται πιο μεγάλη, το καράβι τεράστιο, η μέρα ατελείωτη και οι πάντες γύρω σου να κοιτάνε από ψηλά. Συν ότι εγώ είχα μια μητέρα δασκάλα, που σήμαινε ότι το καλοκαίρι οι διακοπές της συνδυάζονταν απόλυτα με τις δικές μου, έτσι ήμαστε μαζί κάθε μέρα όλη μέρα.

Το πρώτο και βασικό που θυμάμαι από αυτές τις καλοκαιρινές διακοπές ήταν ότι ήμουν ξυπόλυτη όλη μέρα. Αλλά μιλάμε όλη μέρα και όπου και να πήγαينا. Από το μπακάλικο και την ΕΒΓΑ της γειτονιάς μέχρι επίσκεψη στην θεία μου, εγώ ήμουν μόνιμα και συνέχεια ξυπόλυτη. Όταν χρειαζόταν να φορέσω κάτι, όπως τα πέδιλά μου σε κάποια επίσκεψη,

τα κρατούσα μόνο όσο διαρκούσε η είσοδός μας στο σπίτι που επισκεπτόμασταν, μετά παίρνανε τον δρόμο τους για την τσάντα της μητέρας μου.

Το άλλο που θυμάμαι από εκείνο το καλοκαίρι ήταν ότι κάθε μέρα τρώγαμε όλοι μαζί στην πίσω αυλή, έξω. Βασικά περνούσαμε την περισσότερη μας ώρα έξω και ένα βράδυ κοιμηθήκαμε και οι τρεις μας σε ένα στρώμα που έβγαλε ο πατέρας μου στην αυλή. Ο πατέρας μου δούλευε τα πρωινά αλλά από ότι φαίνεται το καλοκαιρινό πνεύμα τον είχε αγκαλιάσει κι εκείνον γιατί με το που έφτανε στο σπίτι το πρώτο πράγμα που έκανε ήταν να βγάλει τα παπούτσια του και να περπατάει συνέχεια ξυπόλητος. Είχα δημιουργήσει εκείνο το καλοκαίρι οικογενειακή μόδα.

Τα βράδια πάλι στην πίσω αυλή, ο πατέρας μου έφερνε ένα μικρό τρανζίστορ που είχαμε και αφού έπιανε ένα σταθμό που είχε μόνο μουσική, εγώ με τη μητέρα μου διαβάζαμε παρέα κάποιο από τα πολλά βιβλία που είχαμε στο σπίτι ενώ ο πατέρας μου με τα μάτια κλειστά άκουγε με το ένα αυτί την ιστορία και με το άλλο την μουσική στο ραδιόφωνο.

Τα πρωινά πηγαίναμε με την μάνα μου για ψώνια ή στο πάρκο στη γειτονιά μας που εκεί έβρισκα φίλους και συμμαθητές από το σχολείο αλλά να σας πω την αλήθεια οι πιο πολλές μου αναμνήσεις είναι από τις στιγμές που είμασταν μόνοι με την μητέρα μου ή μετά το δείπνο στην πίσω αυλή με τον πατέρα μου, την μητέρα μου και το τρανζίστοράκι. Ίσως να ακουστεί παράξενο αλλά ήταν μια εποχή που η τηλεόραση δεν πρέπει να άνοιξε στο σπίτι μας.

Κάποια στιγμή και με το καράβι από τον Πειραιά πήγαμε και σε ένα νησί που τώρα νομίζω ότι ήταν η Πάρος. Όσες φορές και να ξαναπήγα στην Πάρο προσπαθώντας να βρω τις αναμνήσεις εκείνου του καλοκαιριού ποτέ δεν μπόρεσα να τις αναπλάσω γιατί απλά συμπεριλαμβάνανε τρία πολύ απλά στοιχεία, εμένα ξυπόλητη, την μητέρα μου και τον πατέρα μου όλη την ώρα μαζί. Μαζί στη θάλασσα, μαζί στη παραλία, μαζί στην ταβέρνα ή στο καφενείο, μαζί στη βόλτα και μαζί στο δωμάτιο το βράδυ.

Τώρα πια, πολύ μεγαλύτερη, ανήκοντας στον κόσμο που βλέπει τα παιδιά από ψηλά και έχοντας δυο δικά μου, αυτό που προσπαθώ όταν πρόκειται για τις καλοκαιρινές διακοπές είναι μαζί με τον άντρα μου να τους δίνουμε κάθε χρόνο αυτές ακριβώς τις αναμνήσεις από τα καλοκαίρια τους. Πρωινές βόλτες και βράδια όλοι μαζί στην πίσω αυλή να διαβάζουμε βιβλία και να ακούμε μουσική από το ραδιόφωνο. ■

apopseis.gr

<http://www.apopseis.gr/>

Όλα τα βιβλία
είναι εκδόσεις apopseis.gr
Και όλα διατίθενται ΔΩΡΕΑΝ

Την έβλεπε να βγαίνει από το νερό

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Εκείνος καθόταν και την έβλεπε να βγαίνει.
Έβγαινε, όλο έβγαινε, για πολλές ώρες έβγαινε από το νερό.
Δεν την είχε δει να μπαίνει στη θάλασσα.
Από τη στιγμή που έφτασε στην παραλία και κάθισε στο βραχάκι, την έβλεπε να βγαίνει.

Έβγαινε ολόγυμνη. Ήταν ολόγυμνη με το χαμόγελο ψηλά και τα χέρια απλωτά, σαν νά 'θελε ν' αγγίξει τα σύννεφα, να τα χώσει όλα στην αγκαλιά της.

Λέμε «σαν», γιατί τα σύννεφα ήταν πίσω της. Μόνο ο ήλιος έδυε μπροστά της. Κυριολεκτικά έδυε. Έδυε με όλες τις σημασίες.

Έβγαινε, λοιπόν, όλο έβγαινε μέσα από το νερό κι οι στάλες οι αλμυρές δεν στάζαν, επειδή είχαν στεγνώσει όλες πάνω της -τόσο αργά έβγαινε. Ένα περπάτημα σταγόνα σταγόνα. Ίσως να πρόσεχε μη τυχόν ταραξει τα νερά ο βηματισμός της.

Ένα περπάτημα ιεροτελεστία.

Εκείνος την κοίταζε άπληστα, κολλημένος στο βράχο του, για ώρες πολλές. Σκέφτηκε να σημαδέψει τη στιγμή κι έβγαλε αργά κι αθόρυβα τη μηχανή από το τσαντάκι.

Στο πρώτο κλικ εκείνη μαζεύτηκε, έσκυψε το κεφάλι, τα μαλλιά πέσαν μπρος, μάζεψε τα χέρια, σκέπασε τα στήθη.

Το δεύτερο κλικ είναι αυτό που φαίνεται εδώ. Η πρώτη λήψη κάηκε από το φως της.

Ο άντρας έπαψε να κοιτάζει και η γυναίκα έκανε μεταβολή και χάθηκε στα βαθιά. ■

Οι καλύτερες διακοπές

ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ

Μωρή Λουκία, τράβα με μια σέλφι.
- Στέλλα, δεν ξέρω πώς να στο
εξηγήσω αλλά σέλφι σημαίνει βγάζω
φωτογραφία τον εαυτό μου.
- Αυτό σου ζητάω, να βγάλεις τον
εαυτό μου.

- Εσύ να βγάλεις τον εαυτό σου, τον δικό σου εαυτό με
το δικό σου τηλέφωνο.
- Λεπτομέρειες. Βγάλε τώρα το κόκκινο μαγιό.
- Γιατί αν σε βγάλω σε λίγο θα αλλάξει χρώμα;
- Βγάλε ρε Λουκία με τις θεωρίες σου.
- Ικανοποιημένη;
- Με έβγαλες χοντρή.

Στην παραλία με την Στέλλα, αραγμένες στην πετσέτα
και αλειμμένες με αντηλιακό 70 βαθμών.

- Ρε συ Στέλλα, θυμάσαι την πρώτη μας έξοδο σε νησί
μόνες μας;
- Σαντορίνη δεν ήταν;
- Οία.
- Ναι μωρή, θυμάμαι.
- Θυμάσαι; Ήταν η πρώτη φορά που μέθυσες.
- Γι αυτό το θυμάσαι μωρή;

- Ξέρασες όλες τις οροφές των σπιτιών.
 - Μη γελάς μωρή.
 - Και μετά κάθισες δίπλα σε μια εκκλησία και ήθελες να πεθάνεις.
 - Αυτό δεν το θυμάμαι.
 - Ήσουν πολύ μεθυσμένη.
 - Δηλαδή εσύ δεν ήσουν;
 - Λιγότερο.
 - Μεθυσμένη;
 - Όχι, είχα φάει λιγότερο εκείνο το απόγευμα και δεν είχα τι να βγάλω. Ενώ εσύ...
 - Εγώ τι, μωρή που περνιέσαι και για φίλη μου;
 - Εσύ από φάβα μέχρι σουβλάκια, κόντεψες να φας και τον εστιάτορα.
 - Άι στο διάολο.
 - Τα ξέχασες;
 - Ναι, αλλά ωραία η Σαντορίνη.
 - Ωραία.
 - Θυμάσαι το ηλιοβασίλεμα;
 - Σαν καρτ-ποστάλ.
 - Οι καλύτερες διακοπές μας.
 - Χέστα γαμώτο.
 - Τι έπαθες;
 - Από τότε δεν ξαναπήγα.
 - Περίεργο δεν είναι; Ούτε εγώ.
-
- Ρε συ Στέλλα, θυμάσαι μετά, την επόμενη χρονιά που πήγαμε Πελοπόννησο;
 - Μάνη;
 - Ναι μωρή.
 - Μα τι όνειρο ήταν εκείνο; Με είχες πεθάνει στο περπάτημα.
 - Η Μάνη θέλει πεζοπορία.
 - Όχι έτσι όμως. Την είχες δει και οικολόγα τότε.
 - Τι καταπληκτικές διακοπές ήταν εκείνες.
 - Οι καλύτερες.
-
- Κι όταν γνώρισες τον Αντωνάκη;
 - Τι;

- Θυμάσαι τις διακοπές στην Κρήτη;
 - Ναι τον μαλάκα, θυμάμαι, μου την έσπαγε συνέχεια αλλά νόμιζα ότι ήμουν ερωτευμένη η ηλίθια.
 - Ναι αλλά ουζάκια στο κάστρο.
 - Ναι μωρή.
 - Και τάκος.
 - Ω, ναι!
 - Οι καλύτερες διακοπές κι ας ήταν μαζί μας ο Αντωνάκης.
-
- Και μετά στην Εύβοια;
 - Α, ναι βρε. Θυμάσαι; Είχαμε και τα δυο παιδιά τότε.
 - Θηλάζαμε παρέα, αλληλοϋποστήριξη στο βυζί.
 - Είσαι τρελή.
 - Ναι αλλά ήταν οι καλύτερες διακοπές.
-
-
 - Τι σκέφτεσαι;
 - Μωρή Στέλλα όπου και να πήγαμε μαζί ήταν οι καλύτερες διακοπές.
 - Ναι βρε. Μαζί τις κάναμε τις καλύτερες διακοπές. ■

Διακοπές στο εμπορικό κέντρο

ASA BUTCHER

Συνήθως όταν σου ζητάνε να γράψεις για περασμένα καλοκαίρια και αναμνήσεις από παραλίες και ηλιοβασιλέματα, περιμένουν από εσένα να ξεκινήσεις με εκφράσεις όπως: καλοκαίρι σημαίνει ώρα για χαλάρωση και διασκέδαση και άλλες παρόμοιες αηδίες. Κάποιοι άλλοι πάλι, περιμένουν να γράψεις κανένα δακρύβρεχτο σημείωμα επειδή δεν μπόρεσες να πας κάπου για διακοπές, στο στίλ: ενώ οι άλλοι είναι τώρα στην παραλία και τρώνε παγωτό ή στην καλύβα στο δάσος, εγώ εδώ μόνος μου ...και άλλες παρόμοιες αηδίες.

Οι δικές μου καλύτερες καλοκαιρινές διακοπές βρίσκονται κάπου ενδιάμεσα χωρίς καταπληκτικές παραλίες αλλά και χωρίς δάκρυα βλέποντας κάρτες και φωτογραφίες από τις διακοπές των άλλων.

Πριν από καμιά δεκαπενταετία περίπου, έχοντας μόλις αποκτήσει το δεύτερο παιδί μας και έχοντας περάσει μια άνοιξη μέσα στη σκόνη και μαστορες, που κάναμε μια ανόητη επένδυση για να επεκτείνουμε το σπίτι – εν αναμονή του δεύτερου παιδιού – που μας κόστισε περισσότερο από ότι θα κόστιζε η αγορά ενός σπιτιού και τελικά δεν απέδωσε τίποτα από όσα περιμέναμε, είχαμε μείνει ταπί και ψύχραιμοι. Η άδειά μου μόλις ξεκινούσε,

η άδεια μητρότητας της γυναίκας μου είχε φτάσει σχεδόν στη μέση και αφού θα πληρώναμε λογαριασμούς ίσα που θα καταφέρναμε να πάμε για ένα σαββατοκύριακο στο πατρικό της γυναίκας μου που είναι καμιά 400 χιλιόμετρα προς το βορρά και τις υπόλοιπες διακοπές μας θα έπρεπε να τις περάσουμε καθαρίζοντας τον κυκλώνα που είχε περάσει από το σπίτι μας.

Ο μόνος προγραμματισμός που μπορούσαμε να κάνουμε ήταν πως ό,τι και να κάναμε, ό,τι και να φτιάχναμε – και είχαμε αρκετές δουλειές να κάνουμε σε ένα σπίτι που θύμιζε βομβαρδισμένο – μετά τις τρεις σταματούσε και θα ασχολούμασταν μόνο με τα παιδιά συμπεριφερόμενοι σαν να είμαστε σε διακοπές. Έτσι βάλαμε κάτω το ...ίντερνετ, βρήκαμε τι μπορούσαμε να κάνουμε συμπεριλαμβάνοντας μια έκθεση, μερικά πάρκα, ένα δυο μέρη κοντά σε θάλασσα και ξεκινήσαμε από τη πρώτη μέρα της άδειάς μου τις “διακοπές” μας με επίσκεψη στο μουσείο που είχαμε βρει. Μουσείο παιδικών παιχνιδιών, έγραφε η λεζάντα και αυτό που καταλάβαμε με τα πρώτα εκθέματα ήταν ότι η μεγάλη μας κόρη παρεξήγησε το χώρο και νόμιζε ότι ήταν μαγαζί παιχνιδιών που μπορούσε να διαλέξει τι παιχνίδι ήθελε για δώρο, έχοντας αγγίξει και δοκιμάσει όλα τα άλλα στο μεταξύ. Μεγάλη αποτυχία που συνοδεύτηκε με πολύ κλάμα μέχρι την ώρα που κοιμήθηκε.

Δεύτερη μέρα πήγαμε στην παραλία με σκοπό να φτιάξουμε κάστρα στην άμμο και να βρέξουμε τους αστραγάλους μας. Αυτός ήταν ο σκοπός, εκεί που καταλήξαμε ήταν όλα μας τα ρούχα, συμπράγκαλα και φυσικά το μωρό να κουβαλάμε τόση άμμο επάνω μας που χρειάστηκε μέρες να την αφαιρέσουμε και φυσικά επιστρέψαμε στο σπίτι με εμένα και την κόρη μου με ρούχα να στάζουν από νερά αφού η κόρη μου δεν περιορίστηκε στο βρεγμένο αστράγαλο αλλά αποφάσισε να κάνει μακροβούτι με εμένα να ακολουθώ για να τη βγάλω έξω. Όπως καταλαβαίνετε και η δεύτερη μέρα ήταν αποτυχία με πολύ κλάμα μέχρι την ώρα που κοιμήθηκε.

Την τρίτη μέρα εγώ χρειάστηκα γυαλόχαρτο ή κάτι τέτοιο και αποφασίσαμε να συνδυάσουμε το γυαλόχαρτο με την απογευματινή μας περιπέτεια στοχεύοντας σε τοπικό εμπορικό κέντρο. Η μεγάλη μου κόρη έκανε τραμπάλα με την μικρή βρέφος ακόμα, να την κοιτάει και να γελάει, μετά η μεγάλη έκανε μορφασμούς μπροστά σε ένα παραμορφωτικό καθρέφτη με την μικρή πάλι να κοιτάει και να γελάει. Μετά στο μαγαζί με τα υλικά η κόρη μου αποφάσισε ότι όταν μεγαλώσει θα γίνει οικοδόμος κι έτσι έκανε όλες τις σωστές

ερωτήσεις όπως: μπαμπά με ρομπότ χτίζονται τα σπίτια; Τα τούβλα είναι Lego, και άλλα παρόμοια, φάγαμε παγωτό και ντόνατ με κρέμα βανίλια και τέλος επιστρέψαμε σπίτι με το μωρό κοιμισμένο και την μεγάλη έτοιμη για ύπνο. Ούτε κλάματα, ούτε παράπονα, ούτε τίποτα.

Την τετάρτη μέρα πήγαμε πάλι στο ...εμπορικό κέντρο. Η μεγάλη μου κόρη έκανε τραμπάλα με την μικρή να την κοιτάει και να γελάει, μετά η μεγάλη έκανε μορφασμούς μπροστά σε ένα παραμορφωτικό καθρέφτη με την μικρή πάλι να κοιτάει και να γελάει, φάγαμε ντόνατ με κρέμα φράουλα και πατάτες από ένα φαστφουντάδικο και τέλος επιστρέψαμε σπίτι με το μωρό κοιμισμένο και την μεγάλη έτοιμη για ύπνο. Ούτε κλάματα, ούτε παράπονα, ούτε τίποτα. Στα ενδιάμεσα η μαμά είχε αγοράσει και μια φούστα που της άρεσε.

Την πέμπτη μέρα ...μαντέψτε. Πήγαμε πάλι στο ...εμπορικό κέντρο. Η μεγάλη μου κόρη έκανε τραμπάλα με την μικρή να την κοιτάει και να γελάει, μετά η μεγάλη έκανε μορφασμούς μπροστά σε ένα παραμορφωτικό καθρέφτη με την μικρή πάλι να κοιτάει και να γελάει, φάγαμε ντόνατ με κρέμα φράουλα και πατάτες από ένα φαστφουντάδικο και τέλος επιστρέψαμε σπίτι με το μωρό κοιμισμένο και την μεγάλη έτοιμη για ύπνο. Ούτε κλάματα, ούτε παράπονα, ούτε τίποτα.

Για δέκα συνεχόμενες μέρες και κάθε μέρα πηγαίναμε στο ...εμπορικό κέντρο όπου η μεγάλη μου κόρη έκανε τραμπάλα με την μικρή να γελάει, μετά η μεγάλη έκανε μορφασμούς μπροστά σε ένα παραμορφωτικό καθρέφτη με την μικρή πάλι να κοιτάει και να γελάει, κάναμε κατά περιόδους μερικά ψώνια και γενικά χαζεύαμε τις βιτρίνες και κάθε βράδυ γυρνούσαμε σπίτι με την μικρή κοιμισμένη και την μεγάλη έτοιμη για το κρεβάτι. Χωρίς παράπονα και κλάματα. Ησυχία. Ηρεμία.

Τι άλλο μπορεί να ήθελε ένας πατέρας που προσπαθούσε στις διακοπές του να φτιάξει ένα σπίτι τρελάδικο από τις καλοκαιρινές του διακοπές κάνοντας τις συγκεκριμένες τις καλύτερές μου τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. ■

Διακοπές με τον παππού και την γιαγιά

ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ

Η μουν δέκα χρονών και έβλεπα τον κόσμο έτσι όπως μόνο τα δεκάχρονα βλέπουν τον κόσμο στην αρχή των τεμπέλικων σχολικών καλοκαιρινών διακοπών. Χωρίς μαθήματα, δασκάλους και δουλειά για το σπίτι άρα ...ελεύθερος. Ελεύθερος να κοιμάμαι όσο θέλω, να τρώω όσο θέλω, να βλέπω τηλεόραση όσο θέλω. Έτσι κάπως το σκεφτόμουν, αλλά η πραγματικότητα ήθελε τα πράγματα λίγο διαφορετικά και είχε βάλει δεσμοφύλακες στην ελευθερία μου, τον παππού και την γιαγιά. Κι όταν είσαι δέκα χρονών ο παππούς και η γιαγιά όσο κι αν τους αγαπάς είναι καλοί για επίσκεψη όχι για να μείνεις μαζί τους ένα μήνα μέχρι να πάρουν άδεια οι γονείς σου και να έρθουν να σε πάρουν για τον επόμενο προορισμό.

Η περιπέτεια ξεκίνησε ένα απόγευμα και κατέληξε στο σπίτι τους μετά από πεντέμισι ώρες οδήγηση κι εμένα σε κατάσταση μελαγχολίας και μερικές κρίσεις ναυτίας. Ναυτία γιατί ο παππούς αν και ο πιο αργός στον δρόμο αφήνοντας ακόμα και ποδήλατα να τον προσπερνάνε είχε μανία με το φρένο και το πάταγε κάθε τόσο σίγουρος ότι κάποιο σκυλί ή κάποιος σκίουρος είχε πεταχτεί στο δρόμο. Κάποια στιγμή μάλιστα είδε και μια αρκούδα. Μόνο εκείνος. Η γιαγιά

δεν έλεγε τίποτα κι εγώ στο πίσω κάθισμα κρατιόμουν σφιχτά από το κάθισμα σίγουρος ότι σύντομα θα τρακάρουμε και εγώ θα φύγω από το αυτοκίνητο μαζί με το κάθισμα.

Φτάσαμε στο σπίτι κι οι δεσμοφύλακές μου αφού μου είπαν ότι είναι πολύ αργά για να ανοίξουμε την τηλεόραση με υποχρέωσαν να πλύνω το πρόσωπό μου και τα χέρια μου αφού έφαγα ένα τοστ με βούτυρο και μαρμελάδα ...πορτοκάλι (τι αηδία) και ήπια ένα γεμάτο ποτήρι γάλα ενώ με παρακολουθούσαν μέχρι που το ήπια όλο και μετά με παρακολουθούσαν καθώς βούρτσισα τα δόντια μου για να σιγουρευτούν ότι “το έκανα καλά”.

Εκείνο το βράδυ όλα μου φταίγανε, η ησυχία του σπιτιού του παππού και της γιαγιάς, το σκοτάδι και το σκληρό μαξιλάρι και όλες οι σκιές που μπορούσα να δω στις γωνίες του δωματίου. Κάποια στιγμή ήμουν σίγουρος ότι είχα μείνει άγρυπνος μέχρι τα ξημερώματα μέχρι που έψαξα το ρολόι μου δίπλα μου στο μικρό κομοδίνο και είδα ότι είχε περάσει μόνο μισή ώρα από τότε που είχα ξαπλώσει. Περιττό να σας πω ότι η φυλακή μου δεν είχε ούτε καν τηλεόραση, μην πω για το game boy που δεν υπήρχε πουθενά γύρω μου. Αλλά τελικά με πήρε ο ύπνος.

Και ξέρετε τι με ξύπνησε; Η μυρωδιά από κέικ που είχε πλημμυρίσει όλο το σπίτι και είχε περάσει κάτω από το πάπλωμα που είχα κρυφτεί από τις σκιές που έβλεπα το προηγούμενο βράδυ στις γωνιές του δωματίου μου. Ευπόλητος έτρεξα στην κουζίνα που η γιαγιά μόλις έβαζε σε ένα μεγάλο ψηλό ποτήρι ζεστό κακάο τρελαίνοντάς με από την μυρωδιά. Ο παππούς έκοβε μεγάλα κομμάτια κέικ και τα άλειφε με μαρμελάδα που σίγουρα ήταν φράουλα.

Επειδή μιλάμε για φαγητό αν νομίζετε ότι το πρωινό ήταν καταπληκτικό και ότι έγινε μόνο την πρώτη μέρα σας πληροφορώ ότι κάνετε μεγάλο λάθος. Αυτό γινόταν ιεροτελεστικά κάθε πρωί όσο έμεινα με τον παππού και την γιαγιά, υπήρχε κέικ, τηγανίτες, φρέσκο ψωμί, κουλουράκια με σοκολάτα και πάντα ζεστό κακάο. Τα μεσημέρια ήταν ακόμα πιο καλά που η γιαγιά αποφάσισε να με κάνει ειδικό στην παραδοσιακή κουζίνα ή τουλάχιστον στο σπιτικό μαγειρεμένο φαγητό. Τώρα αυτό σας κάνει εντύπωση έτσι που το τονίζω αλλά για την κόρη της και μητέρα μου, το σπιτικό μαγειρεμένο φαγητό ήταν γλώσσα άγνωστη που δεν την μιλάμε σχεδόν πότε στο σπίτι μας. Η μαγειρική της μητέρας μου περιοριζόταν στα μακαρόνια με κιμά και δυο τρία άλλα πράγματα

εξ' ίσου πολύπλοκα απλά και φυσικά το καλύτερό της ήταν ...η πίτσα και τα σουβλάκια.

Ίσως και να είμαι λίγο υπερβολικός αλλά η αλήθεια είναι ότι για την μάνα μου η έννοια μαγειρική ήταν ήπειρος ανεξερεύνητη και σκοτεινή. Για την γιαγιά μου από την άλλη, ήταν ο παράδεισος και κάθε μέρα ένας μαραθώνιος για καινούργιες γεύσεις. Έτσι η φυλακή μου κάπως καλυτέρεψε μέχρι που ...άνοιξα την τηλεόραση. Η γιαγιά μου και ο παππούς μου είχαν μια από αυτές τις αρχαίες τηλεοράσεις με τα πολλά κουμπιά και την οθόνη την κάπως κυρτή και τα χρώματα που έμοιαζαν σαν να ήταν ασπρόμαυρη. Ήμουν σίγουρος ότι κάποιος τους την είχε κάνει δώρο στο γάμο τους μέχρι που ο παππούς μου μου εξήγησε ότι όταν παντρεύτηκαν δεν υπήρχε τηλεόραση και τότε πίστεψα ότι ο παππούς μου και η γιαγιά μου είχαν δει τους δεινόσαυρους ζωντανούς να περπατάνε και να κυνηγάνε.

Τις επόμενες μέρες και μετά το πρωινό ο παππούς με έπαιρνε μαζί του στη βόλτα του στο χωριό που ανακάλυψα το πιο καταπληκτικό επάγγελμα στον κόσμο, του σιδερά. Είδα για πρώτη φορά λιωμένο σίδηρο και πώς φτιάχνονται τα πέταλα για τα άλογα. Μια άλλη μέρα είδα στο φούρνο πώς φτιάχνεται το ψωμί και μια άλλη στα χωράφια που ανοίγουν αυλάκια για να τα ποτίσουν. Η κάθε μου μέρα είχε κάτι καινούργιο και το κάθε καινούργιο ήταν εξ' ίσου συναρπαστικό με το προηγούμενο.

Τα βράδια καθόμασταν με τον παππού στον μικρό κήπο του σπιτιού τους και διαβάζαμε παρέα την εφημερίδα του. Εγώ τα καρτούν και τα αθλητικά κι εκείνος τα πολιτικά. Και τα συζητούσαμε. Ο παππούς μου έλεγε ιστορίες για παλιούς ποδοσφαιριστές και μετά εγώ του εξηγούσα τα καρτούν και γελούσαμε για ώρες παρέα. Ξέρετε ποιο ήταν το πιο καταπληκτικό; Ούτε για λεπτό δεν μου έλειψε η τηλεόραση και το game boy.

Τίποτα από αυτά δεν μου έλειψε κι όταν μετά από ένα μήνα ήρθαν οι γονείς μου για να με πάρουν για να πάμε μαζί διακοπές σε ένα νησί είχα πραγματικά στεναχωρηθεί και υποσχέθηκα στη γιαγιά και τον παππού ότι όταν μεγαλώσω και τελειώσω το σχολείο θα έρθω στο χωριό να ζήσω μαζί τους. ■

Διακοπές με τρία παιδιά

ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ

Πριν από χρόνια, ήταν εύκολο για μένα να πακετάρω δυο βρακιά κι ένα μπλουζάκι και να φύγω για ένα σαββατοκύριακο μακριά από την πόλη. Μερικές φορές μάλιστα, στα φοιτητικά μου χρόνια έκανα ακόμα και εκδρομές με λεωφορεία χωρίς να έχω συγκεκριμένο πρόγραμμα για το πού πάω ή τι να κάνω. Αλλά αυτές οι μέρες έχουν τελειώσει από καιρό και για να πω την αλήθεια δεν ξέρω πια αν υπήρξαν και δεν είναι μέρος της φαντασίας μου. Εκτός αυτού τώρα, εκτός από τον τότε σύντροφό μου που σήμερα είναι ο σύζυγός μου, έχω και τρία παιδιά που μας κρατάνε και τους δυο πολύ απασχολημένους όλες τις ώρες της ημέρας, όλες τις μέρες της βδομάδας, όλες τις βδομάδες του χρόνου.

Τώρα οι διακοπές σημαίνουν προγραμματισμό, έντονο προγραμματισμό και πολύ νωρίτερα από την μέρα που ξεκινάνε. Συγκεκριμένες κρατήσεις στα μέσα μεταφοράς και εκεί που θα μείνουμε, προσεκτικό πακετάρισμα, κάποιον να ποτίζει τα φυτά τις μέρες που θα λείπουμε, πού θα μείνει το σκυλί και ο κατάλογος όλο και μεγαλώνει. Ακόμα και το να γράψεις αυτόν τον κατάλογο για να μην ξεχάσεις κάτι γίνεται κουραστικό.

Αυτό γινόταν για εικοσιένα ολόκληρα χρόνια, κάθε χρόνο η ίδια ιστορία, κάθε χρόνο ο ίδιος πανικός. Και ο αριθμός εικοσιένα δεν έχει να κάνει με τίποτα με την ηλικία του μεγαλύτερου γιου μας ή αυτή του μικρότερου – στη μέση είναι το κορίτσι – που μόλις έγινε δεκαεπτά και τέλος πάντων μπορεί να φτιάξει και μόνος του το σάκο του με τα ρούχα του αλλά με το γεγονός ότι για πρώτη φορά μετά από εικοσιένα χρόνια εγώ και ο άντρας μου θα μπορούσαμε να κάνουμε διακοπές μόνοι μας. Έτσι χωρίς πρόγραμμα και ατελείωτους καταλόγους ή προετοιμασίες που απαιτούσαν βδομάδες.

Ο λόγος που θα μέναμε μόνοι μας ήταν γιατί τα καμάρια μας αποφάσισαν να κάνουν διακοπές χωρίς εμάς μεν αλλά με μέρος από το πορτοφόλι μας. Κι αν αυτό σήμαινε επιτέλους ησυχία που να μην νοιάζεσαι για το τι έφαγε ο μικρός, γιατί η μικρή είναι θυμωμένη η γιατί ο μεγάλος είχε αργήσει να γυρίσει το προηγούμενο βράδυ, τότε χαλάλι τους το πορτοφόλι μας. Βλέπετε και οι τρεις είναι σπουδαστές σε διάφορες βαθμίδες του τόσο οργανωμένου εκπαιδευτικού μας συστήματος και όπως λέει και ο άντρας μου, αμάν πότε θα βρουν δουλειά και θα ησυχάσει το πορτοφόλι μας.

Έτσι όταν ήρθε η ώρα των ανακοινώσεων, που την οργάνωσαν να την κάνουνε ταυτόχρονα, δείξαμε το πιο λυπημένο μας ύφος και μάλιστα ο άντρας μου βγήκε έξω για να κάνειτσιγάρο κάνοντας και τα τρία μας καμάρια να σκεφτούν μήπως θα έπρεπε να αλλάξουν τα σχέδια. Αλλά μετά από δική μου επέμβαση που τους τόνισα ότι ήρθε καιρός να ανακαλύψουν τον κόσμο μόνοι τους και μια ομαδική αγκαλιά, τα παιδιά μας αποσύρθηκαν στα δωμάτιά τους κι εγώ βγήκα στο μπαλκόνι να βρω τον άντρα μου που ...χόρευε στο σκοτάδι!

Τα πάντα ήταν έτοιμα μέσα σε μια βδομάδα και επιτέλους ήρθε η Παρασκευή που ένα-ένα τα καμάρια μας αναχώρησαν για τις καλοκαιρινές τους διακοπές. Εμείς απλά τα αποχαιρετούσαμε, λέγοντάς τους να μας πάρουν τηλέφωνο όταν φτάσουν και κάθε τόσο τσεκάροντας τα πορτοφόλια μας για να δούμε τι μας έχει μείνει. Τώρα φαντάζομαι πολλοί θα τα θεωρείτε όλα αυτά πολύ εγωιστικά και πώς μιλάω έτσι για τα παιδιά. Αποκτήστε κι εσείς τρία παιδιά και μετά από εικοσιένα χρόνια ελάτε να τα ξαναπούμε.

Το ίδιο βράδυ μείναμε σπίτι, παραγγείλαμε πίτσα και μπίρες και παρακολουθήσαμε ένα θρίλερ στην τηλεόραση. Μετά βγήκαμε για την βραδινή μας βόλτα όταν περνώντας μπροστά από ένα καφέ ο άντρας μου με ρώτησε αν θέλω

ένα βραδινό ποτό. Τον κοίταξα κατάπληκτη και ταυτόχρονα έντρομη. Ένα ποτό; Πόσο καιρό είχαμε να κάνουμε κάτι τέτοιο; “Τι σκέφτεσαι;” Με ρώτησε. “Μήπως γυρίσει το παιδί και δεν μας βρει στο σπίτι;” Και καθίσαμε για ποτό μέχρι που χτύπησε το τηλέφωνο με το πρώτο μας καμάρι να μας δηλώνει ότι έφτασε στο νησί και “μαμά τι είναι όλος αυτός ο θόρυβος; Πού είσαστε;” Γεμάτοι ενοχές και οι δυο μας γυρίσαμε σπίτι και περιμέναμε τα άλλα δυο μας καμάρια να μας πάρουν τηλέφωνο και φυσικά όπως ακριβώς το περιμέναμε ...μας ξέχασαν. Αλλά εμείς ψύχραιμοι, ούτε αστυνομία, ούτε νοσοκομεία. Είχαμε εκπαιδευτεί πια.

Τα καμάρια μας μας πήραν τηλέφωνο μέχρι το επόμενο μεσημέρι κι έτσι εμείς πιο χαλαροί πήγαμε σινεμά. Μετά φάγαμε σουβλάκι και τέλος ...πήγαμε πάλι στο ίδιο μέρος για ένα ποτό κριτικάροντας το πόσο είχε ανεβεί η περιοχή μας που να έχει τέτοιο καφέ. Αυτό μέχρι που είδαμε στην ταμπέλα να γράφει όλο καμάρι ότι το συγκεκριμένο μαγαζί ήταν εκεί εδώ και δυο δεκαετίες. Οι δυο δεκαετίες επεισόδια που είχαμε χάσει.

Την επόμενη ξυπνήσαμε κατά τις εννιά το πρωί και σηκωθήκαμε από το κρεβάτι κατά τις εννιάμισι. Εικοσιένα χρόνια είχα να σηκωθώ από το κρεβάτι μετά τις επτά. Ακόμα και τις ημέρες που ήμουν άρρωστη με πυρετό, έπρεπε να συρθώ μέχρι την κουζίνα για να φτιάξω πρωινό για τα καμάρια μας για να μην ξεχάσω τα ξενύχτια με βήχα και πυρετό, τα δικά τους.

Και την επόμενη πήγαμε με κάτι φίλους για ούζο και μεζέ. Κι όταν έφτασε έντεκα εκείνοι σηκώθηκαν γιατί έπρεπε να γυρίσουν σπίτι. Μην γυρίσει σπίτι το παιδί και δεν τους βρει εκεί. Εμείς καθίσαμε στο ίδιο μέρος ακριβώς, με θέα την θάλασσα και παραγγείλαμε ακόμα ένα караφάκι. Τα παιδιά μας επιτέλους μας είχαν αφήσει να κάνουμε διακοπές και τις απολαμβάναμε. Κάθε δευτερόλεπτο και για δέκα ολόκληρες μέρες κάναμε τις πιο ωραίες διακοπές μας τα τελευταία εικοσιένα χρόνια κι όταν κάνετε τρία παιδιά θα καταλάβετε ακριβώς τι εννοώ. ■

Ο μπαμπάς,
αγαπάει τη μαμά.
Την κλωτσάει,
την χτυπάει,
της φωνάζει,
την κάνει να κλαίει.
Και ο μπαμπάς
αγαπάει εμένα.
Με καίει, με χτυπάει,
με κλειδώνει στη
ντουλάπα,
και με φωνάζει βλάκα.

Εγώ μισώ
την αγάπη.

Το κύμα

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Παραλία

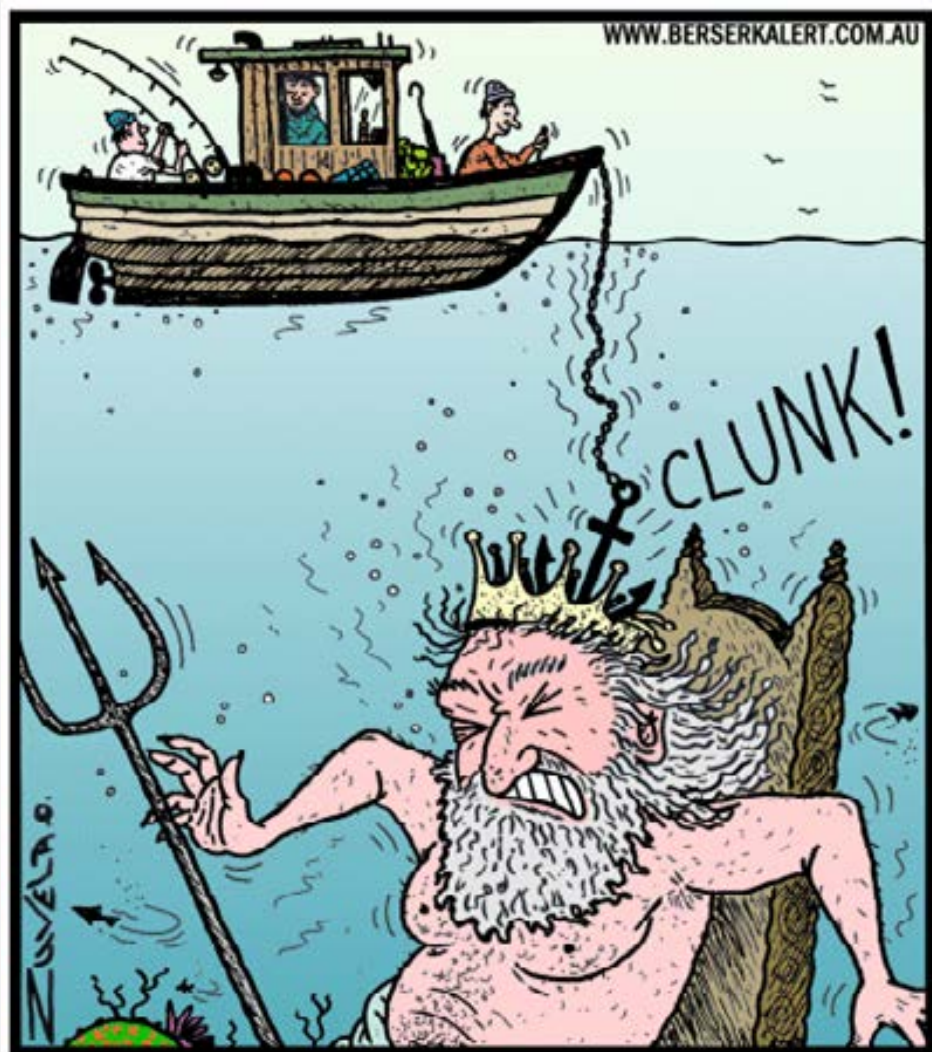

ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΛΗ

Άκυρα

TONY ZUVELA

Και ο Τζο ο σκατζόχοιρος

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Ο ΑΚΗΣ, ΤΟ ΦΙΔΙ ΚΑΙ Ο ΤΖΟ, Ο ΣΚΑΤΖΟΧΟΙΡΟΣ

Βουνό ή θάλασσα;

ΒΙΒΛΙΟΘΕΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΔΙΑΛΟΓΟΙ

Βουνό ή
Θάλασσα;
Ιδού η
απορία

Υπολογίζεται ότι 40 εκατομμύρια παιδιά
είναι θύματα κακοποίησης κάθε χρόνο.
Η αυτοκτονία είναι η τρίτη αίτια θανάτου
για εφήβους παγκόσμια.

Το 30% των παιδιών με προβλήματα υγείας σε νοσοκομεία
της Ουκρανίας πεθάνει πριν φτάσει τα 18 του χρονιά.

Το 20% των γυναικών και το 5-10% των αντρών
έχει καταγγείλει ότι έχει κακοποιηθεί σεξουαλικά στη
παιδική τους ηλικία, ενώ το 35% των παιδιών παγκοσμίως
με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο έχει υπάρξει θύμα βίας.

ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΑΓΑΠΑΝΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ!

ΟΗ

Σκέψεις καλοκαιρινών διακοπών

Πάντα πίστευα πως ο παράδεισος θα είναι μια βιβλιοθήκη.

-- Jorge Luis Borges

Όσα θέλω να μάθω είναι γραμμένα στα βιβλία μου. Φίλος είναι αυτός που θα μου φέρει ένα βιβλίο (που δεν έχω διαβάσει).

— Abraham Lincoln

Παρακαλώ, εκλιπαρώ, πετάξτε την τηλεόραση από το σπίτι σας. Στη θέση της βάλτε ένα μικρό ράφι με βιβλία.

— Roald Dahl

Περπατούσα για το σχολείο με τη μύτη χωμένη μέσα σε ένα βιβλίο.

— Coolio

Φόρα παλιόρουχα και αγόραζε βιβλία.

— Austin Phelps

Αυτός που δεν διαβάζει καλά βιβλία, είναι ίδιος με κείνον που δεν ξέρει ανάγνωση.

— Mark Twain

Μην εμπιστεύεσαι άνθρωπο που δεν κρατάει βιβλίο στα χέρια.

— Lemony Snicket

Το διάβασμα δεν πρέπει ποτέ να γίνεται αγγαρεία στα παιδιά. Το διάβασμα πρέπει πάντοτε να το νιώθουν σαν ένα δώρο.

— Kate DiCamillo

Το να γράφεις θα πει να σκέφτεσαι στο χαρτί.

— William Zinsser

Αυτό που με τρελαίνει στα βιβλία είναι πως όταν διαβάζεις ένα καλό βιβλίο, εύχεσαι ο συγγραφέας να ήταν κολλητός σου και να μπορούσες να του τηλεφωνήσεις να τα πείτε οποιαδήποτε στιγμή. Δε συμβαίνει συχνά, βέβαια.

-J.D. Salinger, *The Catcher in the Rye*

Ένα καλό βιβλίο ποτέ δε σταματάει να λέει όσα έχει να πει. -

Italo Calvino, *The Uses of Literature*

Σκέψου πριν μιλήσεις. Διάβασε πριν σκεφτείς.

-Fran Lebowitz

Ένα καλό βιβλίο θα σε αφήσει με νέες εμπειρίες και λίγο εξαντλημένο. Θα έχεις ζήσει πολλές ζωές διαβάζοντάς το.

William Styron ■

συνέντευξη

Το Μικρό Ημερολόγιο των Διακοπών μου

Aυτό που θέλω πιο πολύ είναι να ταξιδεύω στον κόσμο. Θέλω να δω καινούργια μέρη και να γνωρίσω διαφορετικές κουλτούρες. Αγαπώ πολύ τα ταξίδια κι ο γύρος του κόσμου θα ήταν όνειρο ζωής για μένα. Είναι τόσα πολλά τα μέρη που θέλω να επισκεφτώ. Μέχρι στιγμής έχω βρεθεί σε 8 χώρες του εξωτερικού. Μια από αυτές είναι η Αγγλία. Θέλω να σας μιλήσω γι αυτό το ταξίδι γιατί ήταν ονειρεμένο.

Ταξιδεύαμε μόνες με τη μαμά μου. Πήραμε το πρώτο πρωινό λεωφορείο για το αεροδρόμιο του Haugesund κι από κει με το αεροπλάνο φτάσαμε στο Stansted, στο Λονδίνο. Ήμουν πολύ ενθουσιασμένη και περίμενα να δω τα καλύτερα στο Λονδίνο γιατί είχα ακούσει τα καλύτερα. Όταν πήραμε το λεωφορείο για το ξενοδοχείο, κοιτούσα από το παράθυρο όλα αυτά που μέχρι τότε έβλεπα σε φωτογραφίες, ή ταινίες, ή εκπομπές της τηλεόρασης. Τα σπίτια είναι πολύ διαφορετικά σε σχέση με τη Νορβηγία· πολλά από αυτά είναι φτιαγμένα από τούβλα. Αμέσως κατάλαβα πόσο πολύ μεγαλύτερο είναι το Λονδίνο από το Stavanger. Το ξενοδοχείο μας λεγόταν Piccadilly Hotel (κάπως έτσι, δε θυμάμαι ακριβώς), γιατί το μέρος που βρίσκεται λέγεται Piccadilly Circus. Για το πρώτο μας απόγευμα, επειδή και οι δυο ήμασταν αρκετά

κουρασμένες από το ταξίδι, αποφασίσαμε απλώς να το περάσουμε χαλαρά. Πήραμε το τουριστικό λεωφορείο και χαζεύαμε όλα τα όμορφα σπίτια και τα κτίρια, τα πάρκα, και για κάποιον που αγαπά πολύ τη φύση όπως εγώ ήταν υπέροχα. Λίγο αργότερα άρχισε να νυχτώνει κι ήταν ακόμη πιο όμορφη η διαδρομή. Ήταν ωραία να κοιτώ τα φώτα που άναβαν σιγά σιγά στις γέφυρες και στα κτίρια και τους δρόμους.

Μετά από αυτή τη διαδρομή η ώρα ήταν περίπου 9-10 το βράδυ και μαζί με τη μητέρα μου αποφασίσαμε να περπατήσουμε στο κέντρο της πόλης και να δούμε λίγο από τη νυχτερινή ζωή της. Αν και ακόμα νωρίς, ο κόσμος είχε γεμίσει τους δρόμους και τα μαγαζιά. Τόσο διαφορετικοί άνθρωποι, τόσα πολλά νυχτερινά μαγαζιά και φανταστικά εμπορικά καταστήματα. Ευτυχώς ήταν κλειστά γιατί σίγουρα θα ξοδεύαμε όλα μας τα χρήματα σε ψώνια, έτσι το αφήσαμε αυτό για την επόμενη. Καταλήξαμε σε ένα Μουσείο που λέγεται Madame Toussoud. Δεν μπορώ να σας περιγράψω με λόγια πόσο πολύ μου άρεσε. Συνήθως βρίσκω πολύ βαρετά τα μουσεία όμως αυτό ήταν διαφορετικό από όσα είχα επισκεφτεί. Είναι μουσείο κέρινων ομοιωμάτων και είδα πάρα πολλούς διάσημους φτιαγμένους από κερί. Φυσικά βγάλαμε αμέτρητες φωτογραφίες. Η μαμά μου με φωτογράφησε δίπλα στους Πρίγκηπες Κάρολο και Χάρυ. Είδαμε και τον Ορλάντο Μπλουμ, τον Γουίλ Σμιθ, τον Τζον Τραβόλτα, αλλά και τους Μπους, Χίτλερ - μεταξύ άλλων. Υπήρχε κι ένα μικρό δωμάτιο όπου αληθινοί άνθρωποι ήταν ντυμένοι με παράξενα και τρομακτικά κοστούμια. Μπήκαμε μέσα μαζί με άλλους επισκέπτες και κυριολεκτικά κόντεψα να λιποθυμήσω από το φόβο μου. Μια μούμια ήρθε κατά πάνω μου κι ενώ όλοι άρχισαν να τρέχουν, εγώ δεν μπορούσα να κουνηθώ γιατί η μούμια με κρατούσε. Τρόμαξα πάρα πολύ. Άρχισα να τσιρίζω σαν τρελή. Κατάφερα να ξεφύγω κι εκείνη με κυνήγησε, αλλά ευτυχώς πήγα κοντά στους υπόλοιπους κι ένιωθα κάπως ασφαλής. Μα ύστερα ένα χέρι πετάχτηκε από έναν τοίχο και προσπάθησε να με πιάσει. Φοβόμουν τόσο πολύ, παρόλο που ήταν απλοί άνθρωποι με τρομακτικά κοστούμια. Όταν επιτέλους βγήκαμε από το δωμάτιο, η καρδιά μου νόμιζα πως θα πεταχτεί έξω από το στήθος μου, αλλά ύστερα με έπιασαν τα γέλια με την τρομάρα που πήρα.

Μετά την περιπέτεια στο Μουσείο καθίσαμε για φαγητό σε ένα Ιταλικό εστιατόριο κι επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο, αλλάξαμε ρούχα και πήγαμε να δούμε το Φάντασμα της Όπερας. Διασκέδασα πάρα πολύ. Οι ερμηνευτές ήταν υπέροχοι και τραγουδούσαν καταπληκτικά. Η ατμόσφαιρα μοναδική.

Σας προτείνω να πάτε σε κάποιο μιούζικαλ αν σας δοθεί ποτέ η ευκαιρία και βρεθείτε στο Λονδίνο. Καμία σχέση με τα θέατρα στην πατρίδα, χίλιες φορές καλύτερα.

Όταν τέλειωσε κι αυτό πήγαμε σε ένα μικρό και φιλόξενο μπαρ και γνωρίσαμε μια παρέα Αυστραλών. Φλερτάρισα λιγάκι. Ένας από την παρέα ήρθε στο τραπέζι μας και μας μίλησε. Φαινόταν πολύ καλό παιδί και τον έλεγαν Άνταμ. Μας πρότεινε να πάμε μαζί τους και σε κάποιο άλλο μαγαζί. Ύστερα από πολλά ναι και όχι, δεχτήκαμε την πρόσκληση... Γνωριστήκαμε καλύτερα και περάσαμε πολύ ωραία μαζί τους. Ο Άνταμ μου έδωσε το email του και μου ζήτησε να του γράψω μόλις γυρίσω στη Νορβηγία.

Γυρίσαμε επιτέλους να κοιμηθούμε! Η επόμενη ήταν η μεγάλη μέρα που θα πηγαίναμε για ψώνια. Προσπαθήσαμε να φτάσουμε στην Όξφορντ περπατώντας αλλά δεν είχαμε ιδέα κατά πού να πάμε και τελικά πήραμε ταξί. Τα καταστήματα ήταν τόσα πολλά, που δεν ξέραμε από πού να αρχίσουμε. Αγοράσαμε πάρα πολλά ρούχα, τουλάχιστον εγώ. Η μαμά μου λέει πως είμαι απίστευτη στα ψώνια, κάνω σαν τρελή. Στην εφηβεία όλα εξηγούνται, μου λέει. Στο τέλος τα πόδια μας πονούσαν από το περπάτημα και θέλαμε πώς και πώς να γυρίσουμε στο ξενοδοχείο. Είχα αγοράσει τόσα πολλά ρούχα που χρειάστηκε να αγοράσουμε έναν επιπλέον σάκο για να τα βάλουμε μέσα. Ξεκουραστήκαμε και βγήκαμε για φαγητό. Αυτή τη φορά το εστιατόριο ήταν πολύ ακριβό αλλά το φαγητό υπέροχο και τα άξιζε τα χρήματα. Πήγαμε και σινεμά και είδαμε μια ταινία με την Τζένιφερ Άνιστον. Καλούτσικη ήταν... Όχι και η καλύτερη αλλά ήταν σίγουρα μια χαρά μετά από τόσο ποδαρόδρομο. Η μέρα τελείωσε εκεί. Γυρίσαμε για ύπνο στο ξενοδοχείο.

Την επόμενη ξυπνήσαμε πολύ νωρίς· γύρω στις 5 τα ξημερώματα. Πήραμε πάλι ταξί και μετά λεωφορείο για το αεροδρόμιο κι ύστερα το αεροπλάνο για το Haugesund, μετά ξανά το λεωφορείο για το σπίτι... Φτάσαμε 12 ώρες μετά. Ήταν ωραίο να κοιμάμαι ξανά στο κρεβάτι μου, αλλά 4 μέρες δεν ήταν αρκετές για το Λονδίνο. Ήταν υπέροχα. Θα ήθελα πολύ να ξαναπάω.

Αυτές ήταν οι διακοπές των ονείρων μου..! Αναρωτιέμαι πού θα καταλήξω μετά. Ίσως στην Κούβα, Παρίσι ή Ρώμη· Καραϊβική. Ανυπομονώ για το επόμενο ταξίδι. Το Λονδίνο είναι δύσκολο να το ξεπεράσει κάτι άλλο, αλλά ποτέ δεν ξέρει κανείς! ■

πεζά

Ποτέ και Πάντοτε

NTAN ΚΑΣΟΝ

Κάποιο πρωινό, όλοι ξυπνούν και οι μέρες είναι μικρότερες. Όμορφη μέρα. Κανείς δεν καταλαβαίνει τη διαφορά.

Ένας πατέρας πηγαίνει όπως κάθε πρωί στη δουλειά και γυρίζει νωρίς για να παίξει μπάσκετ μαζί με το γιο του. «Όλα έχουν να κάνουν με τον καλό προγραμματισμό», λέει.

Δυο φίλες τσακώνονται. Η μία επιμένει πως η άλλη θεωρεί τη φιλία της δεδομένη. Η άλλη όμως δεν το βλέπει έτσι.

Ένας κανονικός βιβλιοφάγος αγοράζει 24 μεταχειρισμένα βιβλία και τρέχοντας τα φέρνει σπίτι. Υπόσχεται πως θα διαβάσει ένα την ημέρα για τις επόμενες 24 μέρες.

Και δυο εραστές περνούν ολόκληρη τη μέρα τους στο κρεβάτι, προσπαθώντας να καλύψουν το χαμένο χρόνο, την ώρα που τους έχουν στερήσει.

Την επόμενη, η χαμένη ώρα είναι παντού στις ειδήσεις. Οι αστρονόμοι πιστεύουν πως η γη γυρίζει πιο γρήγορα. Οι περιβαλλοντολόγοι ισχυρίζονται πως εμείς, οι άνθρωποι, έχουμε προκαλέσει αυτή την ανωμαλία στη φύση. Οι πολιτικοί ισχυρίζονται πως όλα αυτά είναι μύθοι και ψέματα. Όλοι οι υπόλοιποι

δεν ξέρουν τι να σκεφτούν. Απλώς περιμένουν.

Ο πατέρας, Τζον, εξακολουθεί να παίζει με το γιο του μπάσκετ, τον Έρικ. Δε μιλάνε για το τι ακούν στις ειδήσεις. Ο Τζον του δείχνει πώς να σουτάρει, κι ύστερα δουλεύουν τις βολές του. Ο ήλιος δύει νωρίς. Μπαίνουν στο σπίτι για το δείπνο.

Οι δυο φίλες Μπεθ και Λορέν, δε μιλάνε. Η Μπεθ ακούει το τηλέφωνο που χτυπάει, αλλά ξέρει ότι είναι ο ιδιοκτήτης του σπιτιού που νοικιάζει. Ξέρει ότι θα τη διώξει. Γιατί πρέπει τα λεφτά να είναι πάντα η αρχή όλων των προβλημάτων; Αναρωτιέται. Η Μπεθ τρώει ένα μπουλ νουντλς και περιμένει το αγαπημένο της πρόγραμμα στην τηλεόραση να αρχίσει. Δεν ξεκινά ακόμα.

Ο βιβλιοφάγος Χάρολντ, περνάει αυτό το απόγευμα τελειώνοντας ακόμα ένα βιβλίο. Χωμένος κάτω από την κουβέρτα του, με το φως της μικρής λάμπας δίπλα του, γυρίζει την τελευταία σελίδα καθώς το τελευταίο φως της μέρας μπαίνει στο δωμάτιο. Ο Χάρολντ χασμουριέται, κλείνει το βιβλίο, διαλέγει ένα άλλο.

Οι δυο εραστές, Σον και Λίντσεϊ, αναρωτιούνται αν στ' αλήθεια χάνεται ο χρόνος. «Κι αν είναι αλήθεια;» ρωτάει ο Σον την ώρα που παίρνουν το πρωινό τους.

Η Λίντσεϊ ανασηκώνει τους ώμους της και τρώει μια κουταλιά από τα δημητριακά της. «Αν οι μέρες μικραίνουν», λέει, «τότε στ' αλήθεια χάνουμε χρόνο». Ύστερα του ρίχνει μια ματιά όλο υπονοούμενα: «Θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε όλες τις νύχτες, σωστά;»

Έξι μέρες ακόμα περνούν, και μαζί τους, έξι ακόμα ώρες της ημέρας χάνονται. Οι νύχτες παραμένουν ίδιες και οι άνθρωποι χαίρονται με αυτή τη σταθερότητα, αλλά νιώθουν τον χρόνο που ξεγλιστράει. Κάποιοι κοιμούνται λιγότερο και προσπαθούν να εκμεταλλευτούν κάθε λεπτό της μέρας. Άλλοι ξυπνούν πάντα την ίδια ώρα, πηγαίνουν στις δουλειές τους, αλλά το νιώθουν πως κάτι λείπει. Η νύχτα πέφτει και κανένας χρόνος δεν επιστρέφει πίσω, κανένα λεπτό και κανένα δευτερόλεπτο δε γυρίζει πια.

Ο Τζον εξακολουθεί να παίζει με το γιο του μπάσκετ, αλλά ξέρει πως αν οι φήμες αληθεύουν, σύντομα δε θα υπάρχει φως και δε θα παίζουν πια. Αλλά ο Τζον είναι πεισματάρης και αγαπά πολύ το γιο του. Εκμεταλλεύονται κάθε λεπτό και ο Έρικ σουτάρει με τα μάτια κλειστά. Κοιτάζει τον πατέρα του

και του χαμογελά, σα να ήξερε πως θα έμπαινε καλάθι είτε με ανοιχτά ή με κλειστά μάτια. Ο Τζον του χαμογελάει κι αυτός.

Η Μπεθ και η Λορέν αποφασίζουν να συναντηθούν και να τα βρουν. Πηγαίνουν στο πάρκο κοντά στα σπίτια των γονιών τους, και η Λόρεν ανεβαίνει στην κούνια. Δίνει τα χρήματα στη Μπεθ - παρόλο που είναι πια αργά, και αποφεύγουν να κοιτάξουν η μία την άλλη. «Το πιστεύεις;» ρωτάει η Λορέν. «Το πιστεύεις στ' αλήθεια ότι χάνεται;»

Η Μπεθ δεν ξέρει τι να απαντήσει. Αναρωτιέται αν θα τα έβρισκαν τόσο σύντομα αν τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Ακόμα και τώρα όμως, με το φως της μέρας να χάνεται για πάντα και το χρόνο να μετράει πιο γρήγορα, ακόμα και τώρα που κάθε ύπαρξη πάνω στν κόσμο απειλείται, ξέρουν και οι δυο πως υπάρχει κάτι ανάμεσά τους, κάτι που ποτέ δε θα μπορέσουν να διορθώσουν, γιατί ποτέ δε θα μπορέσουν να γυρίσουν το χρόνο πίσω.

«Το πιστεύω», λέει η Μπεθ.

Ο Χάρολντ παραμένει πάντα στο δωμάτιό του και διαβάζει. Σταματάει μόνο για να φάει και να πάει στην τουαλέτα. Ξέρει ότι οι μέρες τον εγκαταλείπουν, όμως αυτό τον παρακινεί να διαβάσει απλώς γρηγορότερα. Αν και κοιμάται λιγότερο, μοιάζει όλο και πιο δύσκολο κάθε φορά να καταφέρει να τελειώσει ένα βιβλίο σε μια μέρα. Στο τέλος προσπερνάει τα βαρετά κομμάτια των βιβλίων, προσπαθώντας να τελειώνει στην ώρα του. Κάθεται να διαβάσει μια νουβέλα με τίτλο «Το Κύμα», και όταν σηκώνει το βλέμμα του για μια στιγμή βλέπει πως το φως σχεδόν χάθηκε, σχεδόν δε βλέπει καν να διαβάσει. Μα φέρνει το βιβλίο ακόμα πιο κοντά στα μάτια του. Δεν το αφήνει ούτε για να φέρει τη λάμπα πιο κοντά του. Δεν έχει χρόνο για χάσιμο.

Ο Σον και η Λίντσεϊ περνούν πάντα το χρόνο τους μαζί, ακόμα κι αν η κάθε μέρα τους στερεί κι από μια ώρα. Το τηλέφωνο χτυπά, τους καλούν συγγενείς, συνάδελφοι και φίλοι, δεν το σηκώνουν ποτέ. Τα ξημερώματα της 11ης μέρας ξυπνούν και ξέρουν ότι τους έχει μείνει μονάχα μια ώρα φωτός. Δώδεκα μέρες πέρασαν και σύντομα θα χαθεί και η δωδέκατη ώρα. Ύστερα τι; Η Λίντσεϊ φοβάται, το ίδιο και ο Σον. Ακούνε το αγαπημένο τους τραγούδι: «Ο ήλιος είναι ίδιος-σχετικά/μα εσύ γερνάς/μια ακόμα ανάσα λιγότερη/μια μέρα πιο κοντά στο θάνατο». Βγαίνουν μια βόλτα και ο ήλιος για μια στιγμή μοιάζει μεγαλύτερος και φωτεινότερος, μόνο για μια στιγμή όμως. Γυρίζουν σίτι χέρι-χέρι, σκοτάδι κατακλύζει τις σκέψεις τους.

Καθώς ο ήλιος δύει, οι μέρες τελειώνουν για πάντα. Όλοι κάνουν την ίδια σκέψη: Θα δούνε ποτέ ξανά το φως; Η νύχτα τυλίγει τον κόσμο. Αν και δεν το ξέρουν, συμβαίνει ξανά. Κάνουν τους υπολογισμούς και ξέρουν πως για κάθε δώδεκα ώρες θα χάνεται μία. Σε δώδεκα νύχτες - ή σε 78 ώρες θα ζήσουν την τελευταία τους ώρα. Απλά μαθηματικά. Τι θα γίνει μετά; Μήπως αναστραφεί η διαδικασία; Ή μήπως θα τελειώσει ο κόσμος; Θα ξεκινήσει ο χρόνος από την αρχή ή θα πάψει να υπάρχει; Οι αστρονόμοι σιωπούν. Οι περιβαλλοντολόγοι σιωπούν. Οι πολιτικοί σιωπούν. Κανείς δεν έχει απαντήσεις.

Είναι πολύ σκοτεινά για τον Τζον και τον Έρικ. Δεν μπορούν να παίξουν, ακόμα κι αν έχουν το φως της βεράντας αναμμένο. Δεν είναι αρκετό. Ο Έρικ ρωτάει αν είναι όλα εντάξει, ο Τζον απαντάει πως ναι, είναι όλα μια χαρά.

«Μπορούμε ακόμα να παίξουμε, έτσι;» ρωτάει. «Ξέρω πως είναι σκοτεινά, αλλά η μπασκέτα είναι ακόμα εκεί κι έχουμε μπάλα. Μπορούμε ακόμα να παίξουμε», λέει στον πατέρα του.

Μα εκείνος δεν του απαντάει, έτσι μπαίνει μέσα στο σπίτι.

Η Μπεθ και η Λορέν είναι ξανά φίλες, αλλά τίποτα πια δεν είναι το ίδιο μεταξύ τους. Δε θυμούνται καν γιατί τσακώθηκαν, μόνο ότι είχε σχέση με λεφτά. Αν είχε γίνει νωρίτερα, ίσως να υπήρχε χρόνος να ζητήσουν συγγνώμη και να τα ξαναβρούν. Αν είχε γίνει νωρίτερα, θα είχαν προλάβει να συγχωρήσουν η μία την άλλη. Αλλά έγιναν όλα γρήγορα. Ήταν παράξενο να ξέρουν ότι μιλάνε απλώς επειδή τους ανάγκασαν οι περιστάσεις.

«Ποτέ ξανά δε μου 'λειψε ο ήλιος τόσο πολύ», λέει η Μπεθ.

Η Λορέν κοιτάζει μακριά, προς την ατέλειωτη νύχτα. «Ούτε κι εμένα».

Ο Χάρολντ διαβάζει ακόμα πιο γρήγορα. Ξέρει ότι ποτέ δε θα προλάβει να τελειώσει και τα 24 βιβλία, αλλά παρόλα αυτά το προσπαθεί. Το ένα μετά το άλλο, γυρίζει τις σελίδες, αφήνει τα μάτια του να αποφασίσουν ποιες γραμμές θα διαβάσουν. Κρατάει στα χέρια του ένα βιβλίο κάποιου «Καλβίνο» και διαβάζει για την αρχή του σύμπαντος: «Κανείς δεν ήξερε πως θα υπάρξει χώρος. Ούτε χρόνος. Τι να τον κάνουμε τον χρόνο, έτσι παστωμένοι σα σαρδέλες σε κονσέρβα;» Ο Χάρολντ θυμώνει. Θα προτιμούσε το σύμπαν να βρισκόταν στην αρχή παρά στο τέλος του. Αν ο χρόνος δεν είχε ξεκινήσει ακόμα, δε θα καθόταν τώρα εδώ, προσπαθώντας να χωρέσει όσο το δυνατόν περισσότερη γνώση σε λίγες μόνο στιγμές. Γελάει με τον εαυτό του και για

λίγο σταματά το διάβασμα. Σύντομα δε θα υπάρχει πια, ούτε αυτός, ούτε όλα όσα έμαθε. Γιατί να διαβάζει όταν δεν υπάρχει αύριο; Γιατί να μάθει αν δεν υπάρχει πια κανένα σήμερα;

Ο Σον και η Λίντσεϊ κοιτούν το ρολόι και μετρούν τις νύχτες. Δεν ξεχωρίζει πια η μια νύχτα από την άλλη. Αφαιρούν κάθε φορά κι από μια ώρα, ακολουθώντας τους νόμους του σύμπαντος. Σχεδόν δεν κάνουν τίποτε άλλο εκτός από το να κοιτούν το ρολόι. Δεν κρατούνται καν από το χέρι, φοβούνται τόσο πολύ. Δε λένε τίποτα. Μόνο κάθονται στο σκοτάδι, μόνοι.

«Πόσες ακόμα;» ρωτάει η Λίντσεϊ, πιο σιγά κι από ψίθυρο. «Πόσες νύχτες ακόμα;»

«Δύο», απαντά ο Σον, κι αυτό σημαίνει ότι έχουν μόνο τρεις ώρες. Δύο για την αποψινή και μία για την επόμενη και τελευταία, κι ύστερα μια αιωνιότητα από τίποτα ή από ό,τι ακολουθήσει μετά. Η Λίντσεϊ σκέφτεται πως ίσως, ίσως όταν τελειώσει ο χρόνος, να αρχίσει πάλι από την αρχή και θα κερδίσουν τις ώρες πίσω, θα γυρίσει η μέρα, όλα θα γίνουν όπως πριν. Ο Σον δεν είναι τόσο αισιόδοξος. Όλα κάποτε τελειώνουν. Ο χρόνος δε θα είναι εξαίρεση. Μετρούν τις τελευταίες τους στιγμές.

Τελευταία νύχτα. Τελευταία ώρα. Όλοι περιμένουν το τέλος του χρόνου. Βγαίνουν έξω, ανάβουν φακούς και χάρτινα φαναράκια και λάμπες γκαζιού. Κρατιούνται από το χέρι, προσεύχονται, κοιτούν τα αστέρια, μαζεύονται παρέα. Κανείς δεν θέλει να μαντέψει τι θα συμβεί μετά. Δεν υπάρχει χρόνος για σκέψεις. Είτε θα ξυπνήσουν την επόμενη σε μια καινούργια μέρα, ή θα χαθούν. Κανείς δε θα βρίσκεται να αναρωτηθεί το τίποτα, έτσι κι αλλιώς. Περιμένουν. Κοιτούν.

Ο πατέρας φωνάζει το γιο του, βρίσκουν ο ένας τον άλλο στο σκοτάδι. «Σειρά σου» του λέει και του δίνει τη μπάλα.

Οι δυο φίλες συναντιούνται για τελευταία φορά. «Λυπάμαι», λένε, κι αυτό θα πρέπει να τους αρκεί τώρα πια.

Ο βιβλιοφάγος επιστρέφει στα βιβλία του. Αμφέβαλλε νωρίτερα, αλλά πιάνει το τελευταίο, «Όσα ονειρεύτηκε ο Αϊνστάιν», και χάνεται στις σελίδες του.

Και οι δυο εραστές μαζεύουν τους συγγενείς τους, και όλοι μαζί περιμένουν, τρομοκρατημένοι, μα όχι μόνοι. ■

Ο Καιρός

GORDANA MUDRI

Aπό τα παιδικά μου χρόνια δεν κουβαλώ και τις καλύτερες αναμνήσεις. Μου μοιάζουν περισσότερο σα λευκό χαρτί στικτό από λεκέδες. Σκόρπιες μνήμες κάθε τόσο από εδώ κι εκεί. Δεν έχω εικόνες ατόφιε, δεν έχω γνώριμες μυρωδιές αποθηκευμένες στα γκρίζα, εγκεφαλικά μου κύτταρα.

Όμως θυμάμαι πολύ καλά όταν άρχισα να σε κυνηγώ, τότε, στο δημοτικό.

Δεν ένιωθα πως είχα καμιά ομορφιά. Ήμουν ανασφαλής. Ένιωθα να εκτίθεμαι πάντοτε στη γελοιοποίηση. Όλοι έλεγαν πως ήταν απόλυτα φυσιολογικό στάδιο της ανάπτυξής μου. Όμως κανείς δεν ήθελε πραγματικά να ξέρει το πώς ήταν. Έπρεπε να δείχνεις δύναμη, αποφασιστικότητα. Εγώ δεν ήμουν δυνατή. Ήμουν τρομοκρατημένη.

Νόμιζα πως αν κατάφερνα να σε πιάσω δε θα περνούσα απαρατήρητη πια. Πως κανείς δε θα με κοιτούσε με εμπάθεια.

Υπήρξα ταλαντούχο παιδί και με πολλή φαντασία. Οι δάσκαλοι πάντοτε με προέτρεπαν να συμμετέχω στις σχολικές παραστάσεις. Στεκόμουν στη σκηνή με τα χέρια να στάζουν ιδρώτα· με μια πίκρα να μου φράζει το

λαιμό, κάνοντας τη φωνή μου να ακούγεται σαν τραβηγμένες, παλλόμενες, ξεκούρδιστες χορδές. Μόνη. Μπροστά στο κοινό. Τρομοκρατημένη. Δεν ήταν μόνο το άγχος της παράστασης. Ήταν ο τρόμος που έπρεπε να αντιμετωπίσω· θα 'ρχόσουν; Ίσως και να κατάφερνα να σε πιάσω. Και τότε θα έλαμπα μπροστά στο κοινό μου. Θα είχα όλο το θάρρος που μου έλειπε.

Κάθε φορά που σε κοιτούσα να τρέχεις σαν τον άνεμο, μ' ένα θριαμβευτικό χαμόγελο στα χείλη σου, με τόση αποφασιστικότητα, ήξερα πως με περιγελούσες. Ήξερες πως δεν ήμουν τόσο γρήγορη.

Πέρασαν μήνες, χρόνια ώσπου να βρω τα ίχνη σου ξανά. Τριγυρνούσα και σε έψαχνα στα λασπωμένα σοκάκια· ανάμεσα στα απρόσωπα, γκριζα κτίρια. Έστηνα τις παγίδες μου και περίμενα. Τα άγρια καρδιοχτύπια μου και μια ανεξήγητη ευφορία που με πλημμύριζε ήταν σημάδια πως ήσουν κοντά. Ήσουν πάνω στ' ακροδάχτυλά μου. Έτρεχα... έτρεχα πάντα σαν τρελή ... μα όσο κι αν έτρεχα πάντα μου ξέφευγες. Πάντα πιο μπροστά κι από τον άνεμο. Με κείνο το χαμόγελο θριάμβου στο πρόσωπό σου. Με κείνη την αποφασιστικότητα στα μάτια. Τα χέρια μου δεν έπιαναν τίποτα. Κι έλεγα: Υπάρχει χρόνος, έχω όλη τη ζωή μπροστά μου.

Η λάσπη κάτω απ' τα πόδια μου άρχισε να πυκνώνει. Τα γκριζα κτίρια γύρω μου ορθώνονταν σαν τείχη φυλακής. Μεγάλωσα και το κελί μου στένεψε, σκάβοντας σημάδια στο κορμί μου. Στριμωγμένη μέσα του, δεν μπορούσα πια να ανασάνω. Τρομοκρατήθηκα. Δεν μπορούσα άλλο να σε περιμένω.

Άρχισα να τρέχω πανικόβλητη. Έτρεχα προς τη λάθος κατεύθυνση· αφήνοντας λασπωμένα χνάρια πίσω μου, αφήνοντας το γκριζο να με βρει ξανά. Ήμουν αδύναμη, ήμουν φοβισμένη, είχα μπροστά μου το άγνωστο. Αυτό που έπρεπε να είναι η έξοδος διαφυγής μου, αποδείχθηκε ένας ακόμη λαβύρινθος χωρίς διέξοδο. Το μόνο που είχα ήταν τα λασπωμένα χνάρια μου. Γύρισα πίσω στο κελί μου ακολουθώντας τα, μικρότερη φυλακή ακόμα, ακόμα πιο μοχθηρή.

Και τότε, ένα απόγευμα ένιωσα ξανά τα μέσα μου να πλημμυρίζουν μ' ευφορία, κι ήξερα πως είχες επιστρέψει. Έτρεξα πάλι, με όλη μου τη δύναμη γκρεμίζοντας τείχη. Πιο γρήγορα κι από τον άνεμο, επιτέλους σε είχα αρπάξει. Μια τούφα απ' τα μαλλιά σου λαμπύριζε στα δάχτυλά μου. Στεκόσουν με κείνο το χαμόγελο στα χείλη σου, παγιδευμένη στην αγκαλιά μου.

Ο χρόνος κυλούσε γρήγορα. Πέρασα μέσα από την κόλαση του πολέμου και

της μητρότητας. Είχα τρομάξει με τις μοίρες μας και την ανάγκη να τα κάνω όλα σωστά για όλους. Είχα εξαντλήσει τον εαυτό μου ζώντας πάντα στα όριά μου ...κρατώντας μια τούφα απ' τα μαλλιά σου φυλαχτό.

Δεν είχες αλλάξει.

Μα ξαφνικά κατάλαβα. Δε σε είχα πιάσει ποτέ μου! Δεν είχα ξεφύγει από τη λάσπη ποτέ! Το φυλαχτό μου ήταν ψευδαίσθηση. Για μια παραίσθηση έχασα τον εαυτό μου. Όλα μου τα όνειρα παρέμειναν στη φυλακή των παιδικών μου χρόνων.

Τρομοκρατήθηκα· ξανά. Άρχισα πάλι να τρέχω για να σε πιάσω.

Μα τα πόδια μου είχαν πια κουραστεί από τα χρόνια. Τα πνευμόνια μου σφύριζαν, έτοιμα να εκραγούν. Το σώμα μου είχε γίνει κομμάτια δίνοντας τα κομμάτια του. Κι απλά σε κοιτούσα. Σε κοιτούσα ακούραστη να φεύγεις πάλι, πάλι, όπως έκανες πάντα.

Πάντα πιο γρήγορη κι από τον άνεμο. Πάντα με κείνο το χαμόγελο στο πρόσωπό σου. Πάντα με κείνη την αποφασιστικότητα στα μάτια.

Και τώρα γύρισες πλάι στο νεκροκρέβατό μου. Χαμογελάς. Ήρεμη. Με προκαλείς να σε πιάσω για τελευταία φορά. Ύστερα από μια ζωή στο κυνήγι μου προσφέρεις τη νίκη κι εγώ δεν μπορώ καν να κουνηθώ.

Νιώθω τη λάσπη στα παγωμένα μου πόδια. Κύματα πάγου να ανεβαίνουν την πλάτη μου. Να διασχίζουν το λαιμό μου και να τρυπώνουν μες το κεφάλι μου. Το κρύο σταματάει τις σκέψεις μου. Τα μάτια μου κλείνουν βλέποντάς σε. Είσαι ήρεμη. Όπως πάντα. Με κείνο το χαμόγελο στα χείλη και την αποφασιστικότητα στα μάτια.

Το βιβλίο της ζωής μου είναι στα χέρια σου. Σελίδες κενές στικτές από λεκέδες. ■

Εισιτήριο άνευ επιστροφής

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Όταν κατάλαβε ότι η Μάνα της επιθυμούσε μια κόρη εντελώς διαφορετική από εκείνην, η Βέρα Καλτάκα βρισκόταν στα πρόθυρα του εκατοστού εβδομηκοστού όγδοου θανάτου της.

Πιθανότατα η Μάνα να μην επιθυμούσε καν κόρη, αλλά αυτό είναι μια μικρή λεπτομέρεια μπροστά στην ικανότητά της να κάνει τη Βέρα να πεθαίνει τουλάχιστον πέντε φορές το χρόνο.

Με τη δικαιολογία πως της είχε χαρίσει τη ζωή, της την έπαιρνε όποτε ήθελε και -αν και όταν ήθελε- της την ξανάδινε. Έτσι, η Βέρα ήταν μια γυναίκα άλλοτε πυροβολημένη, άλλοτε στραγγαλισμένη και άλλοτε πνιγμένη. Σπανίως η ζωή της χανόταν με ήρεμο τρόπο, η Μάνα ήταν απόλυτη σε αυτό: «Η ζωή πρέπει να παίρνεται στα ξαφνικά και με βία», έλεγε, «αλλιώς δεν έχει μεγαλείο η πράξη του θανάτου» και η Βέρα

άκουγε τη Μάνα και πέθαινε κάθε τρεις και λίγο όπως η Μάνα όριζε.

Για πάρα πολλά χρόνια, ο θάνατος υπερτερούσε της ζωής για τη Βέρα και αυτό σχεδόν την ευχαριστούσε, μια και απώτερος στόχος της ήταν να νοιώθει τη Μάνα ευτυχισμένη.

Η Μάνα όμως, ποτέ δεν ευχαριστιόταν ως Μάνα, ούτε ο θάνατος της κόρης τη συγκινούσε, ούτε η ζωή της, κυρίως με τη ζωή της Βέρας ήταν πάντα δυσαρεστημένη. Ο,τι και να έκανε η κόρη, ήταν κακά καμωμένο, κυρίως αν ήταν καμωμένο με πρόθεση την ευχαρίστηση της Μάνας.

Άργησε πολύ η Βέρα Καλτάκα να καταλάβει ότι ήταν απολύτως αδύνατο να ευχαριστήσει τη Μάνα με τη ζωή της -πολύ περισσότερο ούτε με τον επαναλαμβανόμενο θάνατό της.

Όταν το κατάλαβε όμως, αποφάσισε να μη ξαναπεθάνει για το χατήρι κανενός, τράβηξε κλήρο για τη χώρα όπου η μοίρα την καλούσε, έβγαλε εισιτήριο άνευ επιστροφής και πέταξε για την έρημο. Μάλιστα.

Προσευχήσου άνθρωπε, προσευχήσου να μη τύχει ο ίδιος κλήρος και στη Μάνα, γιατί τότε αλί και τρισαλί στην καημένη τη Βέρα, προσευχήσου, να μην αρέσει η έρημος καθόλου στη Μάνα και αν της τύχει αυτός ο κλήρος να τον ακυρώσει.

Αμήν. ■

Στη Μεγαλόχαρη

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Απόσπασμα

‘**Π**ρόσεξε το σκαλοπάτι, θα πέσεις!’
Ήταν η τρίτη φορά που η στριγκή
φωνή της επαναλάμβανε ακριβώς την
ίδια φράση. Τις δύο προηγούμενες μό-
λις περάσαμε την πόρτα της αυλής και το διάδρομο
του σπιτιού που η γιαγιά μου είχε νοικιάσει δωμάτιο
για τρεις βραδιές.

‘Πρόσεξε εδώ είναι το σκαλοπάτι!’ Γύρισα αγριεμέ-
νος να την κοιτάξω και φυσικά δεν κατάλαβα πού
ήταν αυτό το περίφημο σκαλοπάτι και ...βρέθηκα
πεσμένος μπρούμυτα στο πάτωμα με τη σακούλα
με τους γερμάδες να λιώνει από το βάρος μου και
την ταχύτητα της πτώσης. Η γιαγιά μου με κοίταζε
έντονα.

Το πρόσωπό μου έγινε κατακόκκινο, κάτι από πα-
σχαλινό αυγό και τα αυτιά μου αρχίσανε να τρέμουν.
Το παθαίνω αυτό όταν βρίσκομαι σε συναισθηματι-
κή ένταση, ακόμα και τώρα που μεγάλωσα. Βέβαια
κανένας δεν το παραδέχεται ότι τα αυτιά μου κου-
νιούνται, ούτε δείχνουν να θέλουν να το καταλά-
βουν, ούτε οι φίλοι μου, ούτε οι δύο γυναίκες που
παντρεύτηκα. Σε διαφορετικούς χρόνους!

‘Αντε, σήκω τώρα και σκουπίσου, μια χαρά είσαι!’ και δύο τρομάρες, μια από την πτώση και μια από το βλέμμα της γιαγιάς μου που ένιωθα στην πλάτη μου, αλλά δεν είχα κανένα σκοπό να το συζητήσω εκείνη τη στιγμή. Βέβαια από στιγμή σε στιγμή θα ερχόταν το ‘στο ‘πα εγώ!’ αλλά ήμουν αποφασισμένος να πάρω τα πράγματα ψύχραιμα και να κρατήσω ζωντανή τη λίγη αξιοπρέπεια που μου είχε μείνει από τα ζουμιά που τρέχαν στο μπλουζάκι μου.

‘Στο ‘πα για το σκαλοπάτι!’ Ε βέβαια, ποιός μπορούσε να συγκρατήσει την κυρά Μαρίκα και την στριγκή φωνή της από το να το πει. Ημουν ασίγουρος ότι δεν θα την έβγαζα καθαρή μ’ αυτήν τη γυναίκα.

Αποφάσισα να μην ασχοληθώ μαζί της, και προσπαθώντας να αποφύγω το βλέμμα της, σηκώθηκα όσο πιο προσεκτικά μπορούσα από το πάτωμα, πήρα τις δυο μπλε σακούλες του μανάβη που κουβαλούσα από τον Πειραιά και προχώρησα προς τον πάγκο που ήμουν ασίγουρος ότι αντιπροσώπευε την κουζίνα.

‘Τακτοποιηθείτε εσείς κι εγώ πάω να σας φέρω πετσέτες.’ Εκλεισε τη δίφυλλη πόρτα πίσω της και έσυρε τις χοντρές παντόφλες της στο διάδρομο. Φρίκη. Αλλά ήμουν αποφασισμένος να δείξω υπομονή.

Με τη γιαγιά μου περνούσα πάντα καλά, όπου και να πηγαίναμε, και πάντα κάπου πηγαίναμε ή θα πηγαίναμε. Άλλωστε με τη γιαγιά μου έμενα τις περισσότερες μέρες μου, και τα βράδυα. Οι γονείς μου... αλλά ας το αφήσουμε αυτό γιατί είναι μια τελείως διαφορετική ιστορία και έχει τη γεύση πικραμύγδαλου ακόμα.

Η γιαγιά μου λοιπόν, η μητέρα της μητέρας μου, είναι μιά πολύ ασυνήθιστη γυναίκα, τουλάχιστον σε σχέση με τις περισσότερες γιαγιάδες που γνώρισα στη ζωή μου.

Η Αργυρώ, αυτό είναι το όνομά της, τα είχε δει όλα! Πολέμους, προσφυγιά, διωγμούς, φτώχεια, θανάτους, καταστροφές, πείνα, χηρεία και ορφάνια. Κι όλα τα είχε δει με αυτό το αχνό χαμόγελο που είχε η ματιά της, είμαι σίγουρος. Όλα μαζί της είχαν δώσει μια ατελείωτη κατανόηση και υπομονή για τους πάντες και τα πάντα. Και μια ιδιαίτερη σοφία.

Η γιαγιά μου έλεγε συχνά πως η ζωή έχει μέσα της όλες τις απαντήσεις, εσύ το μόνο που έπρεπε να κάνεις ήταν να περιμένεις σιωπηλά να την

ακούσεις.

Βέβαια εγώ από μικρός έκανα πολλή φασαρία και δεν άφηνα κανέναν να ακούσει τι ψιθύριζε η ζωή και γι αυτό έκανα και πολλά λάθη, αλλά όπως λέει και η γιαγιά μου και τα λάθη κομμάτι της ζωής είναι.

Αυτές τις μικρές και μεγάλες σοφίες φρόντιζα πάντα να τις κρατάω μέσα μου και σε στιγμές μεγάλης λύπης ή χαράς τις φέρνω μπροστά μου, μαζί με το αχνό χαμόγελο στη ματιά και νιώθω πιο ανάλαφρος πολλές φορές στη συνέχεια. Είδα πραγματικά την ίδια τη ζωή με τον πιο μαγικό τρόπο να δίνει με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο τις δικές της λύσεις και στα πιο δύσκολα προβλήματα.

Βέβαια εκείνη τη στιγμή τη λύση την έδωσε η κυρά Μαρίκα που εισέβαλε στο δωμάτιο σέρνοντας τις παντόφλες της, τεράστια και μυρίζοντας άρωμα λεμόνι μπερδεμένο με ιδρώτα, και με μια γαλάζια σκληρή πετσέτα. Εγώ προσπάθησα να την σταματήσω απλώνοντας μπροστά τα χέρια μου, αλλά πολύ αργά. Τα τεράστια χέρια της τυλιγμένα με τις δύο άκρες της πετσέτας μου καθάριζαν άγαρμπα πρόσωπο, χέρια και μπλούζα ταυτόχρονα.

Νάτο πάλι αυτό το βλέμμα. Την ένιωθα εκεί δίπλα στο διπλό κρεβάτι την ώρα που ξεδίπλωνε τα ρούχα μας για να τα βάλει στη ντουλάπα, να με κοιτάει και να χαμογελάει. Έπαιρνε την εκδίκησή της από την απροσεξία μου και με άφηνε να καθαρίσω και να τιμωρηθώ μόνος μου από τα χέρια της κυρά Μαρίκας.

Α! Μην το ξεχάσω, εγώ ήμουν μόλις εξίμιση-επτά χρονών όταν συνέβαιναν όλα αυτά!

‘Εντάξει κυρά Μαρίκα μου, φτάνει, θα τον βάλω να κάνει ένα μπάνιο και ν’αλλάξει. Νομίζω ότι αυτή είναι η καλύτερη λύση.’ Φαίνεται κατάλαβε ότι τιμωρήθηκα αρκετά.

‘Αντε να πάω κι εγώ, γιατί σήμερα είχαμε πολλούς νοικάρηδες, νά ‘ναι καλά η Μεγαλόχαρη!’ κι έκανε το σταυρό της.

Χωρίς να περιμένει καμία απάντηση, έσυρε τις παντόφλες της στο διάδρομο αφήνοντας την πόρτα ανοιχτή. Κρατώντας την αξιοπρέπειά μου ακόμα στητή και την μπλούζα μου τσαλακωμένη, προχώρησα προς τη πόρτα για να την κλείσω.

‘Αστην ανοιχτή να ξεμυρίσει λίγο. Μυρίζει τσιγαρίλα εδώ μέσα.’ Συνηθισμένος από τον πατέρα μου που ήταν αιώνια με ένα τσιγάρο στο στόμα δεν ένιωσα τη διαφορά, ήταν βέβαια και η μυρωδιά της κυρά Μαρίκας... αλλά τώρα που το είπε είχε δίκιο. Η μυρωδιά του τσιγάρου είχε τρυπώσει παντού σ’ αυτό το δωμάτιο και με την Αυγουστιάτικη ζέστη μύριζε ακόμα χειρότερα.

Είχα μείνει με το χέρι στο πόμολο, όταν άκουσα και μια άλλη φωνή από τον διάδρομο που μου κίνησε την περιέργεια και με έκανε να βγάλω το κεφάλι μου να κοιτάξω.

‘Δεν θέλω να μείνω εδώ!’ Η φωνή ήταν επιτακτική, πεισματάρα και ήταν το κοριτσάκι με τα κοτσιδάκια που κοιτούσα και με κοιτούσε στο σαλόνι του πλοίου. Εγώ διάβαζα ένα Μίκυ Μάους κι εκείνη κάτι άλλο. Δηλαδή έκανα πως διαβάζα γιατί τα περισσότερα δεν τα καταλάβαινα, αλλά μπορούσα να κάνω ιστορίες με τις εικόνες που έβλεπα.

Όλοι λέγανε ότι ήμουνα πολύ καλός σ’ αυτό και με καμάρωναν όταν έπιανα την εφημερίδα του πατέρα μου και προσποιούμουν πως διάβαζα. Το πιο καλό μου σημείο ήταν πως έβγαζα και επιφωνήματα θαυμασμού ή λύπης κάθε τόσο. Αυτό βέβαια γινόταν όσο ήμουνα σίγουρος ότι υπήρχε ακροατήριο, μετά η εφημερίδα έπαιρνε διάφορες μορφές, όπως αεροπλάνο, βάρκα και άλλα χρήσιμα πράγματα.

Χμ, το κοριτσάκι έκανε τα αυτιά μου να κουνηθούν αλλά κάνοντας τον αδιάφορο, αφού σιγουρευτήκα ότι με είχε δει κι εκείνη, μπήκα μέσα.

Λοιπόν τα κοριτσάκια σ’ αυτή την ηλικία είναι μιά πολύ περίεργη ανακάλυψη. Εκτός από λίγες εξαιρέσεις, η ξαδέρφη μου μία από αυτές, κάνανε μόνο για νοσοκόμες. Δηλαδή στους καουμπόηδες και τους ινδιάνους. Κι εκεί που η μάχη βρισκότανε στην πιο καλή της φάση, αυτές αντί να κοιτάζουν τους πληγωμένους ταΐζανε τις κούκλες τους ή φτιάχνανε τσάι και ανταλλάζανε επισκέψεις.

Μάλιστα! Επισκέψεις! Οι ινδιάνες στις καουμπόηδες. Εμείς σκοτωνόμαστε στη μάχη και αυτές κάνανε επισκέψεις.

Για όλους αυτούς λοιπόν τους πολύ σημαντικούς λόγους, για την εξέλιξη της ιστορίας του πολέμου και του πολιτισμού μας, αποφασίσαμε να μην ξαναβάλουμε κορίτσια στα παιχνίδια μας. Μέχρι που υπήρξαν κλάματα

και η επέμβαση της θείας μου και της μάνας του Κωνσταντίνου και της Μάγδας και κάτω από την πίεση αποφασίσαμε να ξαναπαίξουν τα κορίτσια.

Αλλά εκεί πια ήταν που μπερδευτήκαμε τελείως, γιατί τα κορίτσια αποφάσισαν ότι είχαν βαρεθεί να παίζουν τους καουμπόηδες και προτιμούσαν να παίζουν τις μαμάδες και για να μας τιμωρήσουν δεν θα μας παίζανε! Αντε τώρα να βγάλεις άκρη μαζί τους.

Μετά όμως ήταν κι αυτή η περίεργη ανατριχίλα που νιώθαμε όταν βρισκόμαστε κοντά στα κορίτσια και το καμάρι μας όταν μερικές φορές παίζαμε τους μπαμπάδες. Βέβαια το νανούρισμα του μωρού δεν συγκινούσε κανέναν από εμάς και το κάναμε με μεγάλη δυσκολία και προσπαθώντας να σκεφτούμε δεκάδες δικαιολογίες για να το αποφύγουμε, αλλά νιώθαμε όμορφα όταν βγάλαμε βόλτα την «οικογένειά μας».

Η γιαγιά μου τοποθέτησε προσεκτικά τα ρούχα μας στη δίφυλλη ντουλάπα, τα εσώρουχα στο συρτάρι και τέλος έβγαλε τις δικές μας πετσέτες, αφράτες, μαλακές και με τη γλυκιά μυρωδιά λεβάντας και τις πήγε στο μπάνιο.

‘Θα ξαπλώσω λίγο να ξεκουραστώ και μετά που θα πέσει πιο πολύ ο ήλιος θα πάμε να φάμε κάτι. Ξάπλωσε και συ λίγο να ξαποστάσεις από το ταξίδι.’ Η τελευταία παρατήρηση είχε και κάποιο υπονοούμενο.

Η θάλασσα δεν ήταν και δεν είναι το καλύτερό μου. Βασικά ότι γενικά ότι κινούνταν δεν ήταν το καλύτερό μου. Είχα αρχίσει να νιώθω ναυτία από το ταξί που μας έφερε από το Παγκράτι στον Πειραιά. Το πρωινό γάλα και το παξιμάδι το έβγαλα στον Πειραιά, είχα φάει ένα πολύ ελαφρύ πρωινό μιά και το πρόβλημα, ήταν γνωστό. Την τυρόπιτα που είχα επιμείνει να πάρω στον Πειραιά, την έβγαλα κοντά στο Σούνιο, και τα πατατάκια λίγο μετά την Μακρόνησο.

Αυτό το παιχνίδι συνεχίστηκε σε όλη τη διαδρομή που κρατάει πέντε ώρες γεμάτες. Η γιαγιά μου αγόραζε ή μου έδινε κάτι από την τσάντα της και εγώ το έβγαζα μετά από λίγη ώρα. Έκανα ένα διάλειμμα είκοσι λεπτών και προχωρούσα στο επόμενο μπούκωμα και ξανά από την αρχή.

Στα ενδιάμεσα ασχολιόμουν με τα περιοδικά μου, που είχα πάρει από το σπίτι και το περίπτερο στο λιμάνι και έριχνα και μιά ματιά στη γενικό-

τερη κίνηση στο σαλόνι. Όπως τι στάμπα είχε το μπλουζάκι που φόραγε ένα αγοράκι που συνέχεια έκλαιγε ή τι κούκλα κρατούσε το κοριτσάκι που με κρυφοκοίταζε.

Δεν ξέρω αν ήμουν πραγματικά όμορφο παιδί, αλλά επηρεασμένος από όσα έλεγε η γιαγιά μου, η θεία μου και όλοι μας οι γνωστοί και συγγενείς ήμουν το πιο όμορφο αγοράκι στον κόσμο, πράγμα που σήμαινε ότι ήταν πολύ φυσιολογικό να με κοιτάζει το κοριτσάκι εντυπωσιασμένο. Έτσι τις λίγες στιγμές που ήμουν καλά κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, κορδωνόμουν, έσφιγγα το σώμα μου για να φαίνομαι ψηλός, ή 'διάβαζα' αδιάφορα.

Για τα αποτελέσματα δεν ήμουν και απόλυτα σίγουρος, μιας και κάθε τόσο μια τεράστια καφέ σακούλα έκρυβε το πιο εντυπωσιακό κομμάτι της προσωπικότητάς μου, τα πράσινα μάτια μου! Αυτή ήταν κουβέντα που είχα ξεσηκώσει από την θεία μου την Ντίνα.

Για τη θεία μου την Ντίνα δεν σας έχω μιλήσει ακόμα. Η αγαπημένη μου! Η μικρή διαφορά ηλικίας που έχουμε, για ανηψιό και θεία, με έκανε να μην καταλαβαίνω τις διαφορές μας. Κάποια στιγμή μάλιστα, στη σοβαρή ηλικία των πέντε σκεφτόμουν να την παντρευτώ και να βάλω τη σχέση μας σε κάποιο πιο σοβαρό δρόμο.

Δυστυχώς ή ευτυχώς στη συνέχεια ανακάλυψα και άλλες γυναίκες και αποφάσισα ότι ο γάμος δεν ήταν ό,τι ακριβώς ήθελα από τη ζωή μου. Προτιμούσα τις φίλες. Φαντάζομαι δραματικό ρόλο στην απόφασή μου έπαιξε και μια κούπα τηγανισμένο λάδι που μου έδωσε ένα πρωί κατά λάθος πιστεύοντας ότι είναι γάλα. Πικρή εμπειρία και γεύση που ακόμα τη θυμάμαι.

Το αργότερα ήρθε με πολύ αργούς ρυθμούς. Έτσι γίνεται πάντα τα μεσημέρια. Στην αρχή έριξα μια ματιά στα βιβλία μου, αλλά βαρέθηκα γρήγορα, ακολούθησε μία μάχη μεταξύ δύο ινδιάνων και ενός ιππότη με ένα καουμπόι σε άλογα, με την συνοδεία ενός φορτηγού και ενός λεοφορείου. Τέλος ζωγράφισα με αόρατα μελάνια σύννεφα στο ταβάνι και κάνοντας τον πιλότο κάτω από το σεντόνι με πήρε ο ύπνος.

Γενικά δεν είμαι γκρινιάρης. Πιθανώς λίγο παραπονιάρης, το λέει και η γυναίκα μου, αλλά γκρινιάρης ποτέ. Εκτός... Εκτός από το ξύπνημα μετά από μεσημεριανό ύπνο. Αυτό ισχύει και σήμερα.

Δεν μπορώ το ξύπνημα από το μεσημεριανό ύπνο. Όλα μου φταίνει. Ο καιρός, ο αέρας, η φωνή μου, οι φωνές των άλλων, τα τελευταία χρόνια και ο πονοκέφαλος. Σηκώθηκα αργά αργά και προσπάθησα να συνηδειοποιήσω αν ήταν μέρα η νύχτα.

Το Αυγουστιάτικο απόγευμα, σε χρώματα μελιτζανί πλημμύριζε το μπαλκόνι, εγώ καθόμουν στο τριζάτο ράντζο που ήταν το κρεβάτι μου και προσπαθούσα να συνέλθω, όταν το άκουσα...

‘Τον ετοιμάζω, ετοίμασε κι εσύ τη Γιωργίτσα και πάμε για φαγητό μαζί!’ Γύρισα τόσο απότομα που ζαλίστηκε. Η γιαγιά μου ήταν στην πόρτα και ερχόταν προς εμένα.

‘Η Γιωργίτσα; Πάμε για φαγητό; Ποια Γιωργίτσα;’ Είχα καμιά εικοσαριά ερωτήσεις ακόμα, αλλά δεν είχα χρόνο και προσπαθώντας να συνέλθω θύμισα στον εαυτό μου ότι ήταν απλώς ένα κοριτσάκι που στο τέλος θα έκανε κάτι στραβό. Η τελευταία σκέψη σταμάτησε για λίγο την ταχύτητά μου που έβαζε ανάποδα το μπλουζάκι μου.

Η γιαγιά μου με βοήθησε να βγάλω το μπλουζάκι μου, να τοβάλω από την καλή αυτή τη φορά, οι κάλτσες μπήκαν γρήγορα και με μια μικρή βοήθεια δέθηκαν τα κορδόνια των παπουτσιών μου, πρέπει να σημειώσω ότι ήταν κάτασπρα και ολοκαίνουργια, και ήμουν έτοιμος.

Τα παπούτσια είχαν αγοραστεί πριν από δύο μέρες και ήταν ακριβώς τα ίδια με αυτά που φορούσε ο Νίκος. Όχι ο απέναντι, ο άλλος που μένει πιο κάτω. Ο πιο κοντός. Καλά, τι σας λέω τώρα.

Τα ξέρετε τα ταβερνάκια στην Τήνο; Βέβαια τα ξέρετε. Μπλέ ψάθινες καρέκλες, ξύλινα τραπεζάκια με το ένα πόδι πάντα πιο κοντό για να χύνεται πάντα το νερό ή στη δικιά μου περίπτωση η πορτοκαλάδα χωρίς ανθρακικό και όχι απο το ψυγείο, και χάρτινο τραπεζομάντηλο με μπλε βαρκούλες και μεγάλα γράμματα, ‘εξοχική ταβέρνα ο Γιώργος’.

Κάτσαμε όλοι μαζί. Εγώ και η Γιωργίτσα δίπλα δίπλα. Η γιαγιά μου και η κυρία Μαρία δίπλα δίπλα. Οι διαπραγματεύσεις για το φαγητό είχαν γίνει πριν καν βγούμε από το δωμάτιο. Οι τηγανητές πατάτες είχαν απαγορευτεί. Το μπιφτέκι είχε απαγορευτεί και μπροστά στην εύνοια της τύχης να φάω δίπλα στην Γιωργίτσα αρκέστηκα στις γεμιστές ντομάτες, σαλάτα και...

Πρέπει να είχα φορέσει το πιο πετυχημένο μου παραπονιάρικο ύφος γιατί τελικά εμφανίστηκαν και οι τηγανητές πατάτες. Μια μερίδα για μένα και μία για τη Γιωργίτσα.

Κρίνοντας βέβαια απο το παστίτσιο που βρισκόταν μπροστά από την Γιωργίτσα ήμουν σίγουρος ότι ανάλογες διαπραγματεύσεις είχαν προηγηθεί της αναχώρησής τους απο το 'ενοικιάζονται δωμάτια', περιέργο όνομα για ξενοδοχείο.

Γιατί όλα τα παιδιά τρελαίνονται για πατάτες τηγανητές; Μυστήριο. Πολλές φορές κοιτάζω παιδιά στις σημερινές ταβέρνες, οι καρέκλες βέβαια δεν είναι πια ψάθινες αλλά το τραπέζι συνεχίζει να έχει το ένα πόδι πιο κοντό, να τρώνε πατάτες με ένα βλέμμα που γυαλίζει και... Και δεν καταλαβαίνω τίποτα. Εγώ δεν τρελαίνομαι πια για πατάτες τηγανητές. Μ'αρέσουν στο φούρνο, σαν πουρέ, ο'γκρατέν αλλά τηγανητές; Οχι ευχαριστώ!

Η κυρία Μαρία ζούσε στον Πειραιά και είχε άντρα ναυτικό που ταξίδευε όλο τον χρόνο και κάθε Αυγουστο ερχόταν στην Μεγαλόχαρη, τάμα, για να τον κρατάει γερό και δυνατό. Αυτά τα είχε πει απνευστί ρίχνοντας στο τέλος κι έναν αναστεναγμό.

Εδώ πρέπει να σας εξηγήσω κάτι. Η γυναίκα μου είναι ξένη. Ξένη, όχι από τη Θράκη ή από κάποιο νησί. Αλλά ξένη. Από χώρα βόρεια και παγωμένη. Τα πάντα της φαίνονται καινούργια και πολλές φορές αστεία, ξέρετε τώρα τι ιδιόρρυθμο χιούμορ έχουν αυτές οι ξένες. Λοιπόν, εκείνη με έκανε να παρατηρήσω ότι στην Ελλάδα, κάθε φορά που οι γυναίκες λένε κάτι πολύ προσωπικό τους, στο τέλος αφήνουν και έναν αναστεναγμό.

Ο αναστεναγμός αυτός έχει τελείως δικό του ήχο και ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους αναστεναγμούς. Αυτή είναι μία άλλη παρατήρηση της γυναίκας μου. Ότι έχουμε χιλιάδες ήχους, αναστεναγμούς και επιφωνήματα, που πολλές φορές λένε πιο πολλά απ' όσα οι λέξεις που χρησιμοποιούμε.

Λοιπόν ο συγκεκριμένος αναστεναγμός απαιτεί ελαφριά εισπνοή και ύστερα αργή εκπνοή γεμάτης ποσότητας αέρα, ο ήχος προαιρετικός. Μην το δοκιμάσετε όταν είσαστε μόνοι σας στο σπίτι.

Στον δεύτερο αναστεναγμό είχα αρχίσει να έχω πρόβλημα με την καρέ-

κλα. Στον τρίτο έκοψα κομμάτι από το χάρτινο τραπεζομάντηλο και στον τέταρτο μου έπεσε το πιρούνι. Τώρα οι αναστεναγμοί έρχονταν στερεοφωνικά.

Η Γιωργίτσα δεν μιλούσε καθόλου. Λερώθηκε λίγο με μια ντομάτα που της έπεσε στο κατακίτρινο φορεματάκι αλλά κατά τα άλλα η απόλυτη σιωπή. Ούτε καν λοξές ματιές. Στην αρχή προσπάθησα σπρώχνοντας το ψωμί μου προς το μέρος της να τραβήξω την προσοχή της, αλλά τίποτα. Ήταν αποροφημένη με το διπλανό τραπέζι.

Όταν έπεσε το πιρούνι μου έριξε μια απορημένη ματιά, ‘Μα πώς τα κατάφερες;’ ή ‘την έκανες πάλι!’ και δεν με ξανακοίταξε! Οι αναστεναγμοί συνεχίζονταν, η Γιωργίτσα δεν με κοίταζε και ξέσπασε και ο πόλεμος! ■

Μια ανάμνηση από το έτος 1965

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ

Απόσπασμα

Ο πατέρας μου, την άνοιξη του 1965 αγοράζει μια βάρκα! Το όνομά αυτής Παρασκευούλα! Μια μεταχειρισμένη βάρκα 4,5 μέτρων με μια εσωτερική μηχανή που αν θυμάμαι καλά ήταν μάρκας Ruggerini...

Φυσικά δεν την βρήκε με αυτό το όνομα , έκανε όλες τις διαδικασίες για να της το αλλάξει και να της δώσει το όνομα της μάνας μου της Βιβής! Ίσως να ήθελε να την εξευμενίσει, γιατί μάλλον η Βιβή όσον αφορά στην αγορά της βάρκας βρέθηκε προ τετελεσμένου γεγονότος.

Δε νομίζω να της το είχε συζητήσει πριν αγοράσει το ...υπερωκέανειο! Πώς όμως θα πήγαινε αυτή η βάρκα στην Επίδαυρο, εκεί που στην ουσία ήθελε να την έχει; Να πληρώσει κάποιο τρέιλερ να την πάει θα κόστιζε τότε, ίσως όσο και η βαρκούλα. Οπότε;

Αύγουστος του 65 και ξεκινάμε οικογενειακώς από το λιμάνι του Πειραιά, εκεί ήταν ελλιμενισμένη η βάρκα, με κατεύθυνση την Αίγινα. Νωρίς το πρωί με τα μπαγκάζια μας, με το ντεπόζιτο της μηχανούλας

φουλαρισμένο πετρέλαιο και με ...προίκα ταχύτητας τεσσάρων, άντε το πολύ πέντε μιλίων την ώρα.

“Πιάσαμε”, όπως λένε και οι ναυτικοί-ακόμα και οι γιαλαντζί όπως εμείς - νωρίς το απόγευμα της ίδιας μέρας στην Αίγινα...

Διανυκτερεύσαμε σε κάποιο ξενοδοχείο και το πρωί της επομένης, τι πρωί, ξημερώματα, αναχωρήσαμε με κατεύθυνση το λιμάνι της Παλαιάς Επιδαύρου. Νομίζω πως είναι η μεγαλύτερη άπνοια που έχω συναντήσει στον Σαρωνικό. Η βάρκα σκίζει τη θάλασσα, που είναι πραγματικά σαν λάδι, αργά, πολύ αργά όμως, με τον ήλιο να σηκώνεται σιγά -σιγά στον αυγουσιاتیκο ουρανό... Η Βιβή κάνει πρωινή ηλιοθεραπεία ξαπλωμένη στην πλώρη της “Παρασκευούλας” κι εγώ με περηφάνια κρατάω τη λαγουδέρα ίσια στο σημάδι της αχνά διαφαινόμενης απέναντι ξηράς που μου είχε υποδείξει ο “καπετάνιος” Καλαντζής.

Αριστερά μας το Αγκίστρι. Αν θυμάμαι καλά πλησιάσαμε και σχεδόν “πιάσαμε” στο νησάκι. Πρέπει να ήταν η πρώτη φορά που αντίκρισα τα Λιμενάρια. Μια καταπληκτική παραλία με φιόρδ και καταπράσινα νερά. Η ώρα περνάει με την θάλασσα να συνεχίζει να μην κουνιέται καθόλου. Σαν να είμαστε μέσα σε λίμνη. Πρέπει να πλησιάζει 10 η ώρα, άντε το πολύ 11, και έχουμε φθάσει με τα 4-5 μίλια/ώρα που πάει η βάρκα ανοικτά της Επιδαύρου. Στα δεξιά μας το νησάκι Κυρά. Ο πατέρας μου, φαντάζομαι με μεγάλη και βαθειά ευχαρίστηση για το νεοαποκτηθέν πλεούμενο, το καθαρίζει, το περιποιείται. Έχει αρχίσει από την πλώρη και βρέχοντας ένα πανί σκουπίζει την κουπαστή και τους πλαϊνούς πάγκους-καθίσματα. Η Βιβή συνεχίζει την ηλιοθεραπεία της.

Σε λίγο ο “καπετάνιος” είναι μπροστά μου και καθαρίζει λίγο την μηχανή, που κάνει βέβαια αρκετό θόρυβο. Σκύβει ακόμα μια φορά στη θάλασσα για να βρέξει το πανί και μετά πατάει στο πάτωμα μπροστά μου. Το πάτωμα υποχωρεί, είναι προφανώς σάπιο από τα πολλά χρόνια παραμονής του στην θάλασσα και βουλιάζοντας παρασέρνει τον άξονα της μηχανής μέσα σε έναν εκκωφαντικό θόρυβο. Αμέσως αρχίζουν να μπαίνουν νερά από το σημείο της βάρκας που ο άξονας περνάει στο νερό για να καταλήξει στην προπέλα. Η αλήθεια είναι πως ο πατέρας μου στέκεται ψύχραιμος. Σβήνει αμέσως την μηχανή και στουμπώνει το πατσαβούρι που μέχρι πρότινος το είχε για να καθαρίζει τα καθίσματα ώστε να μετριάσει το νερό που μπαίνει αρκετό μέσα στη βάρκα. Αμέσως μετά και αφού επι-

στρατεύεται και η Βιβή που αρχίζει να βγάζει τα νερά με ένα κουβαδάκι, πέφτει με την μάσκα για να δει την ζημιά. Έχει ξηλωθεί όλο το σύστημα που στεγανοποιεί τον άξονα και του επιτρέπει να βγει στο νερό χωρίς να αφήνει το νερό να μπει στο εσωτερικό της βάρκας.

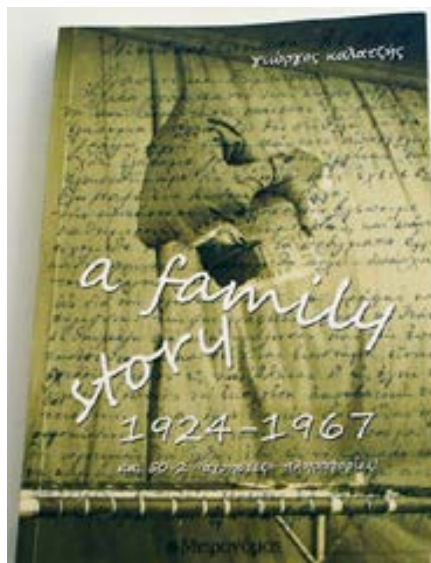
Η σαλαμάστρα, η μόνωση δηλαδή, έχει καταστραφεί τελείως και ο άξονας δεν υπάρχει περίπτωση να λειτουργήσει. Στεγανοποιεί όπως-όπως, όσο μπορεί, την εισροή του νερού και αρχίζει να τραβάει κουπί με κατεύθυνση το λιμάνι της Επιδαύρου.

Η αλήθεια είναι πως οι μνήμες μου από το επεισόδιο είναι λίγο θολές. Είμαι 11 χρονών και κάτι. Έχουν περάσει άπειρα χρόνια από τότε! Η Βιβή έχει ξεχάσει προ πολλού την ηλιοθεραπεία και βγάζει τα νερά. Μετά από κάμποση ώρα το συμπέρασμα είναι πως τα νερά που μπαίνουν είναι τόσα όσα μπορεί να βγάλει κάποιος με έναν ρυθμό που να μην τον εξουθενώνει. Έτσι για να φτάσουμε πιο γρήγορα στην ξηρά η Βιβή μετακομίζει στο ένα κουπί κι εγώ αντί να κρατώ περήφανος την λαγουδέρα, κρατώ έναν κουβά και πετώ μ' αυτόν όσο νερό μπορώ περισσότερο έξω απ' την βάρκα. Μ' αυτό το σχήμα δύο, μπορεί και τρεις ώρες αργότερα μπαίνουμε στο λιμάνι της Επιδαύρου.

Δεν λέω τίποτα άλλο. Το 1965 έμεινε στο χωριό για πολύ καιρό και συζητιόταν ως η χρονιά που οι Καλαντζήδες ήρθαν στην Επίδαυρο από το Πειραιά κάνοντας κουπί με μια βάρκα!

Απόσπασμα από το βιβλίο του Γιώργου Κλατζή, “a family story”. Εκδόσεις Μετρονόμος.

Μένοντας ορφανός στα ...56 μου, αναγκάστηκα να κάνω μια εκκαθάριση των πραγμάτων που υπήρχαν, στο πατρικό μου σπίτι. Ανακάλυψα έτσι διάφορα ντοκουμέντα που, αν το σκεφτόσουν δεύτερη φορά, βάζοντάς τα στην άκρη για φύλαγμα, σίγουρα θα τα ξεφορτωνόσουν! Γιατί να φυλάξεις για 57 χρόνια ένα εισιτήριο τρένου που έβγαλες για να πας από το Παρίσι στη Μπολόνια; Τι

να το κάνεις; Έχει καμιά αξία; Τελικά αποδεικνύεται πως έχει. Ένα τέτοιο ντοκουμέντο, που είναι ασήμαντο τη στιγμή που το χρησιμοποιείς, μισό αιώνα αργότερα έχει αποκτήσει ένα όμορφο μυστήριο, μια θεσπέσια γυαλάδα, καθώς κάνει να αναβλύζουν εικόνες απ' τα παλιά, ήχοι ξεχασμένοι, που μπορεί να μην υπ άρχουν πια, αρώματα εποχής που είναι παρελθόν. Όλα αυτά τα αναμνηστικά, μαζί με τις φωτογραφίες των ανθρώπων που τους αφορούν, σχημάτισαν μιαν ιστορία που νομίζω πως έχει ενδιαφέρον. Γιατί αν, παράλληλα με τη φωτογραφία της οικογένειάς μου παίξετε παζλ με τις «άχρηστες» πληροφορίες που περιέχονται στο κείμενο, θα εμφανιστεί μπροστά σας και μια διαφορετική, παγκόσμια φωτογραφία της περιόδου από το 1924 ως το 1967. Καλό παιχνίδι!

– Γιώργος Καλατζής

Η μέρα που συνειδητοποίησα ότι ήμουν **κτήνος**... Κι αποφάσισα να αλλάξω.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Απόσπασμα

Πριν κάποιο διάστημα μου συνέβησαν πράγματα που άλλαξαν τη ζωή μου. Ίσως δε θα έπρεπε να είμαι τόσο μελοδραματικός - άλλωστε πιστεύω στη δύναμη της συνήθειας περισσότερο από όσο θα ήθελα, όπως και πιστεύω ότι όσο ο άνθρωπος μεγαλώνει, τόσο μισεί τις αλλαγές. Αυτό είναι κάτι που το βλέπω στον εαυτό μου. Όμως σίγουρα αυτά που μου έτυχαν εκείνες τις ημέρες, άλλαξαν, αν όχι τη ζωή μου, οπωσδήποτε τον τρόπο σκέψης μου και τον τρόπο που βλέπω πλέον τα πράγματα και, αν και άνθρωπος μέσης ηλικίας που μισεί τις αλλαγές, προχώρησα στη μεγαλύτερη ίσως αλλαγή της ζωής μου.

Για να καταλάβετε μερικά πράγματα για μένα: Είμαι μάλλον ένα δείγμα του πιο συνηθισμένου ανθρώπου που θα συναντήσετε ποτέ. Από αυτούς τους ανθρώπους που προσπερνά κανείς στο δρόμο χωρίς καν να αντιληφθεί την παρουσία τους, ένα ακόμα ανθρώπινο σώμα που κινείται μέσα στο πλήθος. Το όνομά μου το μοιράζομαι με εκατομμύρια - ίσως και παραπάνω - άλλους, ας πούμε ότι με λένε Τζέημς Σμιθ, και τηγανίζω δυο αβγά με μπέικον για πρωινό,

αν και μάλλον θα έπρεπε να αρχίσω να το αποφεύγω σιγά-σιγά. Μετά από σχεδόν 25 χρόνια γάμου δεν περιμένω από τη γυναίκα μου πια να μου ετοιμάζει πρωινό. Προσπαθώ να έχω πάντα στο μυαλό μου το γεγονός ότι μεγαλώνω και θα πρέπει σιγά σιγά να χτίσω καλύτερες συνήθειες, όμως τα αυγά με το μπέικον εξακολουθούν να αποτελούν την ευκολότερη επιλογή. Πόσο πιο απλή διαδικασία μπορεί να υπάρξει, πέρα από το σπάσιμο δυο αυγών και το ρίξιμο δύο λεπτών λωρίδων μπέικον στο τηγάνι; (Παρόλα αυτά, ξέρω πως απλά δεν είμαι διατεθειμένος να αλλάξω: Εξίσου εύκολη διαδικασία είναι το μούλιασμα νιφάδων βρώμης σε άπαχο γάλα, το κρύο σάντουιτς με μια φέτα γαλοπούλας κι ένα φύλλο μαρουλιού. Αλλά ...συγκρίνεται η γεύση τους με το λίπος που τσιτσιρίζει;)

Τα ρούχα μου είναι μουντά, συνήθως καφετιά ή γκριζα, και κουβαλώ ένα δερμάτινο χαρτοφύλακα γεμάτο με χαρτιά, ακόμα κι όταν δεν τον χρειάζομαι. Πραγματικά. Είμαι τόσο βαρετός και παραδομένος στο ατέρμονο ποτάμι των συνηθειών μου, που με τσακώνει η γυναίκα μου πολλές φορές να περιφέρομαι άσκοπα με το χαρτοφύλακα στα χέρια, ενόσω ετοιμάζομαστε για την (συνηθισμένη) έξοδό μας της Παρασκευής.

Τα σαββατοκύριακα τα περνάω συνήθως στο σπίτι με τη γυναίκα μου και με τους εξίσου συνηθισμένους κι ενίοτε βαρετούς μου γείτονες, μιας και τα παιδιά μου μεγάλωσαν αρκετά για να κάθονται μαζί μας. Η τηλεόραση στο σπίτι παραμένει ανοιχτή όλη τη μέρα. «Έτσι για παρέα» όπως συνηθίζει να λέει η γυναίκα μου. Βλέπω ειδήσεις την ώρα του φαγητού και αθλητικά με μια μπύρα - χωρίς πραγματικά να με νοιάζει τι βλέπω - και τσακώνομαι για την πολιτική.

Πληρώνω κανονικά τους φόρους μου κι αδιαμαρτύρητα, ξεφυσάω με τους μηνιαίους λογαριασμούς, ψάχνω τις καλύτερες τιμές στα σούπερ μάρκετ και τις προσφορές αγανακτώντας για τις ανατιμήσεις, προβληματίζομαι με την υπερθέρμανση του πλανήτη - χωρίς να είμαι σίγουρος τι ακριβώς είναι και τι σημαίνει - και μάλλον χρειάζομαι γυαλιά πρεσβυπίας αλλά προς το παρόν αρνούμαι να το παραδεχτώ ανοιχτά (η γυναίκα μου βλέπει μια χαρά κι έχουμε την ίδια ηλικία, δε θέλω να της δώσω αυτή τη μικρή νίκη ενάντια στη φθορά του χρόνου).

Όπως σας είπα στην αρχή: Προφανώς είμαι ο πιο βαρετός μικροαστός στον πλανήτη.

Ημέρα 1η

Πέμπτη, νωρίς το πρωί, και με σταμάτησε στο δρόμο ένας νεαρός. Έκανα αμέσως να τον προσπεράσω ως πάντα βιαστικός, αν και τώρα που το ξανασκέφτομαι δεν υπήρξε και ποτέ ιδιαίτερος λόγος για να βιάζομαι, μα εκείνος μπήκε μπροστά μου και πολύ ευγενικά μου ζήτησε ενάμιση (ναι, είπε στ' αλήθεια ενάμιση!) λεπτό από το χρόνο μου. Κατά κάποιο τρόπο μου θύμισε το γιο μου, βέβαια όλοι οι νεαροί με σκουροκάστανα, ατίθασα μαλλιά και στραβοφορεμένα ρούχα μου θυμίζουν το γιο μου. Στα γρήγορα προσπάθησα να ξεκαθαρίσω κοιτώντας τον αν ήταν τοξικομανής, πλανόδιος πωλητής, κλέφτης, τρελός, μα δεν ήταν τίποτα από αυτά. Ήταν απλά ένα νεαρό παλικάρι και μάλιστα αρκετά εμφανίσιμο μέσα σε όλη την αδεξιότητα που κουβαλούσε στο ντύσιμό του.

Σα να διάβασε τις σκέψεις μου, μου είπε: «Δεν πουλάω τίποτα, δεν είμαι ούτε πρεζόνι, ούτε κλέφτης. Θέλω μόνο ενάμιση λεπτό από το χρόνο σας, για να σας μιλήσω για τα πολύ ωραία δερμάτινα παπούτσια σας.»

Δεν ξέρω γιατί, ο νεαρός ήταν ξεκάθαρα ακίνδυνος αν και παράξενος, μα ένιωσα ενοχλημένος. Ταυτόχρονα σκεφτόμουν πως μάλλον από συνήθειο ενοχλήθηκα, από υποχρέωση. Γιατί, όταν μας σταματάει στο δρόμο κάποιος άγνωστος, κάτι κακό πρέπει να σημαίνει, έτσι δεν είναι; Πέρασαν πια οι εποχές που ένας άγνωστος μπορεί σε σταματήσει για να ρωτήσει την ώρα, ή μια οδό, ακόμα κι ένα τσιγάρο. Τώρα όλοι έχουν κινητό τηλέφωνο με GPS, κι ο αναπτήρας ή το τσιγάρο είναι πρόφαση - τα τσιγάρα παραείναι ακριβά για να τα μοιράζει κανείς σε αγνώστους. Οπότε σας λέω (και με λίγη ντροπή) ότι όταν κάποιος προσπαθεί να με σταματήσει στο δρόμο, κάνω ότι δε βλέπω και δεν ακούω και βιάζομαι να απομακρυνθώ. Είμαι σίγουρος ότι θέλουν να με κλέψουν. Αν και ποτέ δεν κουβαλάω τίποτα αξίας πάνω μου, ούτε καν κινητό τηλέφωνο που να αξίζει το παραμικρό (το κινητό μου το μόνο που κάνει τα τελευταία έξι χρόνια είναι να δέχεται και να κάνει κλήσεις), θα χρειαζόταν να αντιπαρεθεθώ με τον επίδοξο κακοποιό μέχρι εκείνος να το διαπιστώσει και δεν είμαι ποτέ έτοιμος για κάτι τέτοιο. Σα μαθητής δεν ήμουν ποτέ καλός στα σπορ. Οι συμμαθητές μου φούσκωναν τους μύες τους καθώς μεγάλωναν κι εγώ παρέμενα ο ίδιος. Ίδιος είμαι και σήμερα, εκτός από τον μικρό όγκο λίπους που σχηματίστηκε με τα χρόνια και τις μπίρες του Σαββατοκύριακου εκεί που την παθαίνουν όλοι οι άντρες.

Μου έκανε εντύπωση αυτή η ταυτόχρονη παρουσία συναισθημάτων μέσα μου, όλα στα λίγα αυτά δευτερόλεπτα μέχρι να σταματήσω να περπατάω και να τον ακούσω. Από τη μια η περιέργεια, η σιγουριά ότι δε συμβαίνει κάτι, ότι το παιδί δεν θέλει να με ληστέψει ή να με σκοτώσει, από την άλλη η ενόχληση, αυτή η ενόχληση που μοιάζει περισσότερο με ένα αδιόρατο σφίξιμο στο στομάχι, όταν κάτι, οτιδήποτε, χαλάει ή έστω διαταράσσει τη ρουτίνα μας. Τόσο προβλέψιμοι έχουμε γίνει πια; Τόσο βαρετοί; Παραδομένοι αμαχητί στη νόρμα; Μεγάλωσα τόσο που εκτός από βαρετός είχα γίνει και ντροπιαστικά φοβητσιάρης;

Του έγνεψα και του είπα ότι μπορούσα να του διαθέσω το ενάμιση λεπτό αν και δεν είχα ιδέα τι ενδιαφέρον μπορεί να είχαν τα παπούτσια μου, αρκεί μετά να με άφηνε να πάω στη δουλειά μου. Εξάλλου ήταν και ευγενέστατος, κι η ευγένεια στους νέους ήταν σπάνια πια. Κάθε νέος άνθρωπος με ευγένεια αναζωπύρωνε τις ελπίδες μου για σωτηρία, πως δεν είναι όλα τα παιδιά κολλημένα μπροστά σε μια οθόνη, δεν είναι όλοι οι γονείς υπερβολικά απασχολημένοι ή κουρασμένοι να τους προσφέρουν μια στοιχειώδη παιδεία και καλλιέργεια.

Μα τι λέω, τα παιδιά μου μερικές φορές μου μιλάνε με απαράδεκτη αυθάδεια.

«Από τι ζωο είναι φτιαγμένα τα παπούτσια σας;» με ρώτησε κι έμεινα να τον κοιτάζω σα χαζός. Η λέξη και μόνο «ζωο», μου έφερε στο νου μια εικόνα ενός άλλου εαυτού μου, να ζει στις σπηλιές και να κυνηγάει με ρόπαλο, και τα βράδια να κάθεται γύρω από μια μεγάλη φωτιά να ζεσταθεί. Η εικόνα ζωντανεύει μπροστά στα μάτια μου σε χρόνο ρεκόρ: Οι φλόγες που γεννούν παράξενες σκιές στα τοιχώματα του καταφυγίου μου. Τα καμπουριαστά, χοντρά, μαυριδερά μου νύχια, πάνω σε τριχωτά χέρια που φεγγοβολούν μπροστά στη φωτιά. Η απαίσια ανάσα που αναδίδει η μολυσμένη κοιλότητα του στόματός μου. Αλήθεια, και θα φανώ μάλλον ηλίθιος, μόνο εκείνη τη στιγμή που ο νεαρός μου έκανε εκείνη τη συγκεκριμένη ερώτηση, έκανα κι εγώ στο μυαλό μου τον συσχετισμό: Παπούτσια=Δέρμα ζώου. Ήθελα να γελάσω από την ανοησία της όλης διαπίστωσης, φυσικά και τα παπούτσια μου φτιάχτηκαν από «γνήσιο δέρμα» όπως έγραφαν χαρακτηριστικά, φυσικά και το γνήσιο δέρμα δεν μπορούσε παρά να είναι δέρμα ζώου (αυτό δεν ήταν το νόημα;), κι όμως δεν το είχα σκεφτεί ποτέ. Τόσο απλό. Το μόνο που με ενδιέφερε ήταν η πολύ καλή ποιότητά τους, διαφορετικά θα υπέφερα από μυκητιάσεις.

Αλλά και πάλι, τι σημασία είχαν όλα αυτά και τι σχέση με μένα;

Ο νεαρός συνέχισε πριν προλάβω να του απαντήσω, και δεν είχα ιδέα τι να του απαντήσω, αφού δεν ήξερα από τι ζώο μπορεί να ήταν φτιαγμένα τα παπούτσια μου. «Είναι φτιαγμένα από δέρμα αγελάδας», μου λέει, «κατά πάσα πιθανότητα Ινδικής». Δε θυμόμουν τα παπούτσια μου να γράφουν «Made In India», αλλά και πάλι, μπορεί να έκανα λάθος. Εξακολουθούσα να μην καταλαβαίνω για ποιο λόγο αυτός ο νεαρός βρέθηκε μπροστά μου και τι ζητούσε από μένα.

«Πού το ξέρεις;» τον ρώτησα. «Δεν είμαι απόλυτα σίγουρος», μου απάντησε. «Όμως ένα δισεκατομμύριο βοοειδή θανατώνονται κάθε χρόνο στη βιομηχανία τροφίμων. Η πρώτη προφανής σκέψη που θα έκανε κανείς, είναι η αγελάδα. Βέβαια, παπούτσια φτιάχνονται κι από δέρμα κατσίκας, ή γουρουνιού, μοσχαριού, ταύρου, κουνελιού, ακόμα και γάτας ή σκύλου.»

Δεν αισθάνομαι καθόλου καλά με αυτή τη συζήτηση κι αρχίζω ξανά να περπατάω. «Δεν έχει σημασία το πού φτιάχνονται, μη σκέφτεστε την προέλευση ως τοποθεσία», συμπληρώνει σα να διαβάζει το μυαλό μου και την αμφιβολία μου σχετικά με το «Made In India» των παπουτσιών μου, ακολουθώντας με. «Και το παράξενο είναι, πως κατά πάσα πιθανότητα τα παπούτσια σας ή η τσάντα της γυναίκας σας-με συγχωρείτε, υποθέτω πως είστε οικογενειάρχης-είναι φτιαγμένα από δέρμα Ινδικής αγελάδας, παρόλο που στην Ινδία η αγελάδα θεωρείται ζώο ιερό. Αλλά αυτό δε σημαίνει πως δεν μπορούν να τις μεταφέρουν ως εκεί που δεν θεωρείται ιερή για να τη σφάξουν.»

Έγνεψα πως ναι, ήμουν ένας συνηθισμένος μεσήλικας οικογενειάρχης, με γυναίκα που γκρίνιαζε διακριτικά πια, και με παιδιά που κόντευαν να βγουν από την εφηβεία εξακολουθώντας να μισούν την κάθε μου λέξη, όμως δεν είπα τίποτα από όλα αυτά.

Κοίταξα διστακτικά γύρω μου, προσπαθώντας να καταλάβω αν κάποιος περαστικός έχει ίσως αντιληφθεί την παράξενη παρέα μου, αν δείχνω όσο ενοχλημένος είμαι, ή αγχωμένος-δεν έχω καταλάβει ακόμα τι από τα δύο είμαι, χωρίς να ξέρω αν αυτό που θέλω είναι κάποιος να παρέμβει ώστε ο νεαρός να με αφήσει επιτέλους ήσυχο, ή αν ντρέπομαι ήδη και χωρίς να ξέρω το γιατί με αυτά που ακούω. Δε φαίνεται να με προσέχει κανείς.

Είμαι ακόμη ένας περαστικός ανάμεσα σε όλους, την ώρα που εκατοντάδες άλλοι περαστικοί περπατούν βιαστικά για τις δουλειές τους, άλλοι στέκονται και περιμένουν το λεωφορείο, άλλοι κατεβαίνουν τα σκαλιά για τον υπόγειο, άλλοι μιλούν στο τηλέφωνο κρατώντας έναν καφέ σε χάρτινο κύπελλο κι όπως περπατούν χύνεται κι από λίγος καφές και τρέχει στα δάχτυλά τους. Είμαι αόρατος. Όλοι τους είναι.

«Οι αγελάδες πεταλώνονται αρχικά, για να μπορούν να περπατήσουν τα χιλιόμετρα που χρειάζεται προκειμένου να φτάσουν στα φορτηγά που θα τις φορτώσουν και θα τις οδηγήσουν ως εκεί που επιτρέπεται η σφαγή τους. Ένας κρίκος περνιέται από τα ρουθούνια τους και ύστερα τις τραβάνε με χοντρά σκοινιά και ξεκινάνε το ...ταξίδι. Χωρίς φαγητό.

Χωρίς νερό.

Το κόστος τους είναι ελάχιστο. Αυτοί που κάνουν ό,τι κάνουν, ξέρουν τι και πού και πώς να το κάνουν. Τις αγοράζουν από εξαθλιωμένες οικογένειες για πολύ λίγα χρήματα και μια υπόσχεση πως τα ιερά τους αυτά ζώα θα περάσουν μια καλή ζωή σε πολυτελείς φάρμες. Ναι, οι άνθρωποι όταν ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, γαντζώνονται ακόμα κι από την πιο απίθανη ελπίδα. Τις χτυπούν με ρόπαλα στα πόδια σε όλη τη διαδρομή, και γι αυτές που εξαντλούνται κι αρνούνται να προχωρήσουν υπάρχει τρόπος να τις αναγκάσουν. Τρίβουν στα χέρια τους καυτερές πιπεριές κι ύστερα με τα δάχτυλά τους χώνουν τα τρίμματα στα μάτια των ζώων. Ο πόνος τις κάνει να συνεχίζουν, μέχρι που κάποια στιγμή επιτέλους φτάνουν στα φορτηγά. Εκεί θα ταξιδέψουν για μερικές άλλες εκατοντάδες χιλιόμετρα, ως τα σφαγεία. Χωρίς φαγητό.

Χωρίς νερό και χωρίς φως.

Στοιβαγμένες κατά δεκάδες πάνω στα φορτηγά, η μία πάνω στην άλλη, και μέχρι να φτάσουν στα σφαγεία οι μισές έχουν πεθάνει ήδη από την εξάντληση και τα τραύματα-κυρίως από το σπάσιμο της λεκάνης τους.»

Κουνάω τα δάχτυλά μου μέσα στα παπούτσια μου. Η μέρα είναι όμορφη. Θα μπορούσε να είναι όμορφη, αν στεκόμουν αρκετά για να την προσέξω. Αλλά μάλλον είναι η πρώτη φορά, ή μία από τις ελάχιστες φορές που το κάνω και τι παράξενο, δεν το κάνω για την ίδια την ομορφιά, αλλά για να διώξω την ασχήμια που κατακλύζει το μυαλό μου. Είμαι πάντα βιαστικός, παρασυρμένος από το ρυθμό της καθημερινότητάς μου. Να φτάσω στη

δουλειά μου. Να ανέβω στο γραφείο μου. Να βγάλω τα χαρτιά μου από την τσάντα μου. Να σηκώσω το ακουστικό του τηλεφώνου. Να περάσει η μέρα μου χωρίς να το καταλάβω και να γυρίσω σπίτι μου. Αισθάνομαι τα δάχτυλά μου μέσα σε κάτι ζωντανό και σάπιο. Αρνούμαι να πιστέψω την απίθανη ιστορία του νεαρού, μα είναι η ηρεμία και η σταθερότητα στη φωνή του που με κάνουν να μην αμφιβάλλω καθόλου πως μου λέει αλήθεια. Προσπαθώ να επεξεργαστώ τις πληροφορίες, θέλω κάτι να πω για να αντικρούσω τα λόγια του, όμως η αλήθεια είναι πως δεν έχω ιδέα για το πώς λειτουργεί το σύστημα της βιομηχανίας-εδώ μόλις πριν λίγα λεπτά συσχέτισα στο μυαλό μου το δέρμα των παπουτσιών μου με το τομάρι ενός ζώου, αλλά και πάλι, η βιαιότητα αυτών των ανθρώπων είναι κάτι που με ξαφνιάζει και δεν μπορώ να δικαιολογήσω, όμως δεν έχω και τίποτα να του πω. Δεν ξέρω τι. Ο νεαρός σταμάτησε για λίγο και κοίταξε ίσια μπροστά του, δίνοντάς μου το χρόνο να χωνέσω τα λόγια του, ή χρόνο ώστε ο σπόρος της αμφιβολίας να καρποφορήσει στη μήτρα της κοιμισμένης συνείδησής μου. Κι ύστερα συνέχισε.

«Φτάνοντας στα σφαγεία, με πολλές από αυτές ήδη νεκρές και τις υπόλοιπες μισοπεθαμένες, χωρίζουν τις μανάδες από τα μικρά τους. Οι φωνές τους ακούγονται δεκάδες, ίσως εκατοντάδες μέτρα μακριά. Τις τραβούν και τις χτυπούν για να κατέβουν από τα φορτηγά, κι όταν κάποιες δεν μπορούν άλλο να σταθούν στα πόδια τους, τους σπάνε την ουρά σε διάφορα σημεία για να αναγκαστούν να σηκωθούν και να περπατήσουν. Ύστερα τις οδηγούν στο «Μονοπάτι Του Θανάτου»... Έτσι το ονομάζουν. Τις κρατούν ακινητοποιημένες και με σκουριασμένα μαχαίρια πριονίζουν το λαιμό τους, ενώ ταυτόχρονα πατάνε το κεφάλι τους για να το κρατήσουν σταθερό. Τα ζώα κοιτούν το ένα το άλλο κατά τη διάρκεια της απόλυτης κτηνωδίας, και τα αβοήθητα αυτά πλάσματα διατηρούν τις αισθήσεις τους όση ώρα η τραχεία τους εξέχει από το λαιμό τους μέχρι να στραγγίξει το αίμα τους.

Σειρά έχει το κρέμασμα και το γδάρισμα. Τις κρεμάνε από το ένα πόδι ανάποδα και αρχίζουν να τις γδέρνουν, με τα ίδια αυτά τα σκουριασμένα μαχαίρια, ξεκινώντας χαμηλά από το κότσι, τραβώντας το δέρμα προς τα κάτω, και ο ήχος μοιάζει με σκίσιμο πυκνού φύλλου χαρτιού. Με τα ζώα να εξακολουθούν να έχουν πλήρη συνείδηση του τι τους συμβαίνει κι ας μην μπορούν να το επεξεργαστούν. Η έκπληξη έχει αποτυπωθεί για πάντα στα βλέμματα που ανταλλάζουν μεταξύ τους. Όταν οι «άνθρωποι»

τελειώσουν, τις πετάνε σε μια γωνιά για να πεθάνουν. Σε είκοσι περίπου μαρτυρικά λεπτά, με κομμένο λαιμό και χωρίς δέρμα πάνω τους, νιώθοντας το βάρος ολόκληρου του κόσμου στα μέρη του κορμιού τους που ποτέ δεν έπρεπε να φανερωθούν... πεθαίνουν.

Τα μικρά μοσχαράκια βλέπουν τις μάνες τους και συγχρονίζουν τις ανάσες τους μαζί τους, σε μια ύστατη προσπάθεια μάταιης επανένωσης. Οι μάνες βλέπουν τα μικρά τους. Και παρά τον φτωχό τους υπο-νοήμων εγκέφαλο, καταφέρνουν να σχηματίσουν μια απόλυτα διαυγή σκέψη: αυτό δε θα έπρεπε ποτέ να το δούνε τα μωρά τους.

Αργότερα αυτό το κρέας θα αλεστεί και θα γίνει ζωοτροφή. Πολύ πιθανόν για τα μοσχαράκια, ή τα παιδιά σας· εσάς τους ίδιους.»

Νομίζω πως έχω αποπροσανατολιστεί. Δεν ξέρω πια πού βρίσκομαι. Έχω ξεχάσει από πού ξεκίνησα και πού πηγαίνω. Δεν έχει σημασία. Ένας κόμπος από αγκάθια μου φράζει το λαιμό, μπροστά μου χορεύουν μικρές λάμψεις λευκού φωτός, το στομάχι μου δεν είναι και πολύ καλά. Βγήκα από το σπίτι μου λίγο νωρίτερα για να πάω όπως κάθε μέρα στη δουλειά μου. Ένας βαρετός και πολύ συνηθισμένος άνθρωπος, σε μια ηλικία μάλιστα που δεν του έχουν απομείνει και πολλές δυνάμεις για αλλαγές. Γιατί εμένα; Μια παχύσαρκη γυναίκα σέρνει σακούλες από γνωστό κατάστημα της περιοχής. Είναι κοντή και οι σακούλες της έχουν μακρύ χερούλι από κορδόνι, σέρνονται στο δρόμο και μάλλον πριν φτάσει εκεί που πηγαίνει θα σκιστούν. Θέλω να της φωνάξω τη ματαιότητα της επιμονής της να σέρνει σακούλες με πράγματα που δε θα φτάσουν ποτέ τους άθιχτα εκεί που τα πηγαίνει, αλλά ξαφνικά δε με νοιάζει τίποτα, δε με νοιάζει αυτός ο κόσμος, ακόμα κι αν η χοντρή γυναίκα σωριαζόταν στο δρόμο νεκρή, πιθανότατα αυτή τη στιγμή να γελούσα επειδή θα είχα δίκιο: Δε θα φτάσουν τα πράγματά της ποτέ στον προορισμό τους.

«Φυσικά το δέρμα δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως έχει. Μέχρι πριν λίγα λεπτά ανήκε σε κάποιο ζωντανό πλάσμα, κι όπως όλα τα πράγματα στη φύση θα πρέπει κι αυτό να ακολουθήσει τον κύκλο της ζωής, από το θάνατο στην αποσύνθεση. Δωδεκάχρονες εργάτριες με πλαστικές σακούλες τυλιγμένες πρόχειρα στα χέρια τους για να μη μολυνθούν, αλείφουν τα δέρματα με χρώμιο και άλλες ιδιαίτερα τοξικές ουσίες.

Πληρώνονται με περίπου δέκα μόλις σεντς στο κομμάτι. Στο τέλος της

ημέρας τα κορίτσια αυτά, αυτά τα παιδιά, θα έχουν βγάλει αρκετά χρήματα για να αγοράσουν τη μερίδα του φαγητού τους, κι αυτό ΔΕΝ είναι μεμονωμένη περίπτωση, ΔΕΝ είναι η εξαίρεση, είναι ο κανόνας κι έτσι λειτουργεί το εμπόριο σε όλο τον πλανήτη.»

Με αυτές τις τελευταίες κουβέντες και συμπληρώνοντας με την ίδια πάντα ηρεμία και σταθερότητα στη φωνή «ευχαριστώ πολύ για το χρόνο σας, καλή σας ημέρα», με άφησε άναυδο και σοκαρισμένο στη μέση του δρόμου κι έφυγε.

Δε θυμάμαι καθόλου πόση ώρα στεκόμουν εκεί, στο ίδιο σημείο, πριν αποφασίσουν τα πόδια μου να κινηθούν για να συνεχίσω το δρόμο μου. Σε όλη τη διαδρομή, παρόλο που προσπαθούσα να βγάλω τις φρικτές εικόνες από το μυαλό μου, δεν μπορούσα να σταματήσω να κοιτάζω τα παπούτσια μου και να κουνάω τα δάχτυλά μου μέσα τους νιώθοντας κάτι υγρό, ζεστό, πηχτό, κολλώδες. Ήθελα να τα βγάλω εκεί, στη μέση του δρόμου και να τα πετάξω, να περπατήσω ξυπόλυτος μέχρι το σπίτι μου και να βρω μια δικαιολογία για να χωθώ στο κρεβάτι. Όμως έπρεπε να πάω στη δουλειά. Έπρεπε να μη διαταράξω τα νερά της καθημερινότητάς μου, να μη δώσω αφορμή στον αντιπαθή προϊστάμενό μου να με επιπλήξει, να μη χρειαστεί να δώσω εξηγήσεις σε κανέναν για την κακή μου διάθεση. Δεν είχα ποτέ μου κακή διάθεση στη δουλειά. Ήμουν το σωστότερο δείγμα σωστού υπαλλήλου.

Δεν ξέρω πώς κατάφερε και πέρασε η μέρα μου, όλες εκείνες οι ώρες μέχρι να σχολάσω και να πάρω πάλι τον ίδιο δρόμο της επιστροφής. Μα μέχρι να βάλω το κλειδί στην πόρτα και να ανοίξω, ήμουν σχεδόν πανικόβλητος. Σίγουρος πως μέσα από τα παπούτσια μου θα αρχίσουν να ξεχύνονται τα άσπρα μικρά σκουλήκια της αποσύνθεσης. Τα έβγαλα βιαστικά και με τη γυναίκα μου να με κοιτάζει απορημένη τα πέταξα στο καλάθι με τα σκουπίδια, έδεσα τη σακούλα σφιχτά και κρατώντας τη με το ένα χέρι και σε απόσταση ενώ το στομάχι μου ανακατευόταν, την πέταξα σε έναν κάδο σκουπιδιών τρία τετράγωνα μακριά.

Το ίδιο βράδυ δεν κατάφερα να κοιμηθώ.

Τι μου συμβαίνει; ■

Απόψε σε βρήκα ξανά

ΑΝΤΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

Απόσπασμα

Νόμισα πως έπαψα πια να πονώ και κατά κάποιον τρόπο είναι αλήθεια. Έπαψα να πονώ μα ο πόνος δεν έφυγε ποτέ του από μέσα μου. Μόνο μπήκε ακόμα πιο μέσα κι άλλο πιο μέσα. Έφτασε μέχρι τα σωθικά μου κι έμεινε εκεί, και νόμισα πως του ξέφυγα. Μα δεν έφυγε ποτέ και, ξέρεις πώς το ανακάλυψα, Κάποια φορούσε το άρωμά σου, ναι, αυτό ήταν. Κάποια φορούσε το άρωμά σου κι ήταν περαστική κι εγώ αφηρημένος, κι ύστερα ένιωσα μικρός, μηδαμινός σαν έντομο και κάποιο πελώριο χέρι με είχε λιώσει.

Είχα λιώσει μόνο από τη μυρωδιά εκείνης της γυναίκας που δεν ήσουν εσύ, δεν μπορεί να ήσουν εσύ, όμως και την άλλη που φορούσε το άρωμά σου... δεν την είδα. Χάθηκε... Χάθηκε μέσα στον κόσμο.

Για λίγα λεπτά ήθελα μόνο να πάρω μια κανονική ανάσα, μόνο αυτό! Κι ύστερα η μυρωδιά σου επέστρεψε και με τύλιξε κι από τότε μονάχα σε μυρίζω ότι κι αν κάνω. Ακόμα κι αν ήθελα να ψάξω να τη βρω, να βρω εσένα, που δεν είναι δυνατόν να ήσουν εσύ, δεν ήξερα κατά πού να πάω.

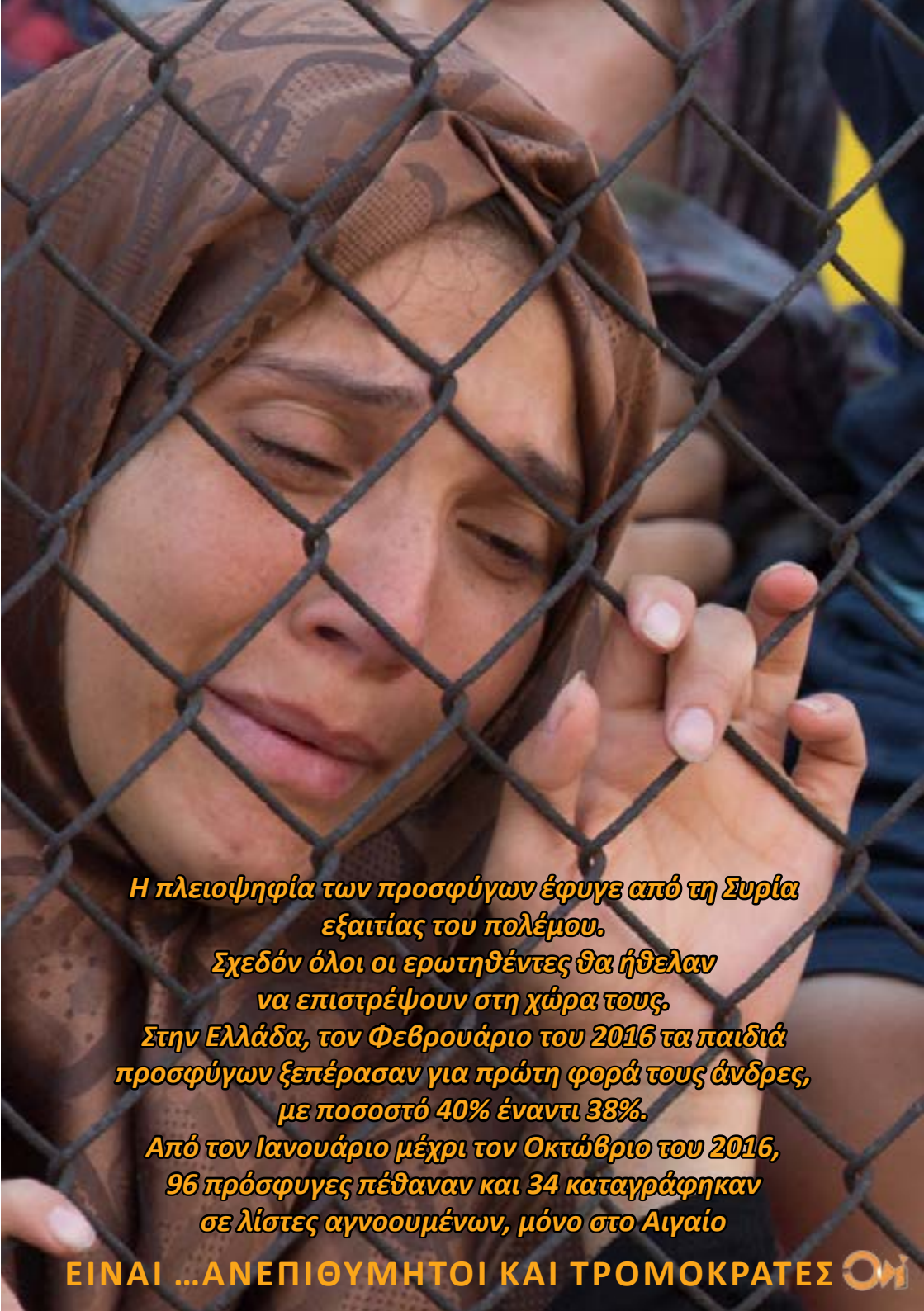
Ήμουν ολόκληρος πια μέσα στο άρωμά σου.

Έτσι απλά και πεζά ανακάλυψα πως ο πόνος της απουσίας σου δε μ' εγκατέλειψε ποτέ στ' αλήθεια... Μα πόσο ηλίθιος νιώθω. Πόσο αλαζόνας που σκέφτηκα πως η αγάπες πεθαίνουν έτσι απλά...

Κι ήταν ξαφνικά σαν αυτό, αυτό το μικρό κι ασήμαντο κι όμως θεόρατο γεγονός, σαν να ενεργοποίησε κάποιον αόρατο μηχανισμό και δυνάμεις ανεξήγητες γιατί Όλα άρχισαν ξανά να σε θυμίζουν. Είχες επιστρέψει. Τα τραγούδια σου, η κάφτρα του τσιγάρου σου καθώς ναρκωμένη δίπλα μου καπνίζεις τις νύχτες, η φωνή σου βραχνιασμένη από τις χιλιάδες λέξεις που μου έχεις πει. Τα λόγια σου. Όλα δικά σου. Παντού εσύ.

Όπου κι αν κοιτάξω βλέπω εσένα. Ξανά. ■

*Η πλειοψηφία των προσφύγων έφυγε από τη Συρία
εξαιτίας του πολέμου.*

*Σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες θα ήθελαν
να επιστρέψουν στη χώρα τους.*

*Στην Ελλάδα, τον Φεβρουάριο του 2016 τα παιδιά
προσφύγων ξεπέρασαν για πρώτη φορά τους άνδρες,
με ποσοστό 40% έναντι 38%.*

*Από τον Ιανουάριο μέχρι τον Οκτώβριο του 2016,
96 πρόσφυγες πέθαναν και 34 καταγράφηκαν
σε λίστες αγνοουμένων, μόνο στο Αιγαίο*

ΕΙΝΑΙ ...ΑΝΕΠΙΘΥΜΗΤΟΙ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ ΟΗ

Άπνα σπίτια

ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Πέρασα από το σπίτι σου
πατώντας πάνω στον ίσκιο του.
Με είδε, ήπιε νερό και γέλασε
στο ερειπωμένο στόμα του
έλαμψαν χρυσά δυο δόντια:

ο αραμπάς με την αρτηριοσκλήρωση
και το αναπηρικό του Κρίτωνα.

Κυλούσανε σε αφράτους δρόμους
και συνέχιζαν
πέρα απ' το τέρμα
μέσα στον ουρανό.

Απόγνωση

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ

Σκοτώνω τη μέρα και σκοτώνω εμένα
Φοβάμαι το χρόνο με κρατάει στο χέρι
Βρες μου μια λέξη για να νιώσω γεμάτος
Πες μου τη λύση για να βγω απ' το τούνελ
Δώσε μου κάτι που ν' αξίζει να πιάσω

Βροχή στη ψυχή μου το δάκρυ σου μωρό μου
Μουντός ουρανός το χαμένο χαμόγελο,
ήλιος το γέλιο και τ' άστρα η λάμψη,
απ' τα μάτια σου, καθώς μ' αγκαλιάζεις

Χυμένο κρασί το δάκρυ της νιότης
Σελήνη που λάμπει, σελίδα παλιά
Άγουρα χρόνια χαμένα για πάντα
Τ' όνειρο φεύγει και μένει η ντροπή

Αγγελικά πλασμένο το όνειρο
Με ξύπνησε ο αγέρας
συμμέτοχος στο πραξικόπημα
της νύχτας στην ημέρα

Ἐκπτώτοι Ἄγγελοι

ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ

Στην σκοτεινή πλευρά της Εδέμ,
Ἄγγελοι του φωτός συνομωτούν,
Στην φωτιά την παράδοση του κήπου σχεδιάζουν.

Απ'της ανίερης της φλόγας την αιθάλη,
Η ψυχή τους μαυρίζει, σκοτεινιάζει.
Αγνή και φωτεινή ποτέ δεν θά'ναι πάλι.

Και οργανώνουν καλά την ανταρσία,
Μα απ'τον Ἀρχοντα μαθεύεται η προδοσία.
Απ'τον κήπο θα διώξει την ακολασία.

Μετά την μάχη Ἀγγέλων που ακολουθεί,
Κάθε αποστάτης απ'την Εδέμ θα εκδιωχθεί,
Και στα Τάρταρα να ζει θα καταδικαστεί.
Κόλαση αυτά θα ονομαστούν,
Φωτιά, κακία και αμαρτία θα κυριαρχούν,
Και οι Ἄγγελοι, μαύροι σαν την ψυχή τους θα γίνουν.

Η κατάρα του Άρχοντα θα τους ακολουθεί,
Και ευκαιρία άλλη δεν θα τους δωθεί
Στον επάνω κόσμο να γυρίσουν.

Από τότε οι Άγγελοι να καταστρέψουν ονειρεύονται,
Τον κόσμο του Άρχοντα, και Δαίμονες λέγονται,
Σαν ερπετά στα πόδια του λένε πως σέρνονται.

Μα όπου κι αν γυρίσεις θα τους δείς,
Παντού, και στην ψυχή σου θα τους βρείς.
Πόρισμα βγαίνει απ'τους ιερείς
Πως κι εσύ στην αμαρτία ζεις,
Επανάσταση κατά του Άρχοντα κάνεις.

Την ψυχή σου αλήθεια μολύνουν,
Η την ελευθερία σου γνωρίζουν,
Μα σαν έχεις γνώση του Καλού και του Κακού,
Άραγε χρειάζεσαι δαίμονες και ιερείς να σε
καθοδηγήσουν?

Κουβαλητής

ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ

Εικόνες εσωτερικές.

Ζωγραφιές σπηλαιώδεις υποταγμένες στον χρόνο,
που τις κρατά και τις ανασταίνει κατά τη βούληση του.
Το σπέρμα μου τις κουβαλά.

Ήχοι τυμπάνων

Σπάνε κρακελωτά στ' αυτιά μου.

Είναι πολύς ο χρόνος, συνεκτικά να τους θυμάται.

Το σπέρμα μου τους αντηχεί.

Οσμές ξυλοκάρβουνες και ... άλλες,

κουβαλημένες απ' τον αέρα.

Θηράματα και θηρευτές ντύθηκαν

σπερματοζώαρια που αλληλο-οσμίζονται.

Αισθάνομαι, όπως μεταφέρω.
Κουβαλητής πανάρχαιος
Των πανάρχαιων αισθήσεων.

Αισθάνομαι ακούσια
Στο αίμα μου, στο σπέρμα μου.

Κουβαλητής χαράζω και ξαναχαράζω τον ορίζοντα.

Εραστές

ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ

Τα βουνά ατένιζαν τη θάλασσα
μ' έναν αναστεναγμό
Ψιθυρίζοντας σφυρίγματα
στα κύματα με τον αέρα.

Γαλάζια δάχτυλα τύλιγε
ο χορευτής ωκεανός γύρω από πράσινα
βράχια
Κι ανάμεσά τους
λικνίζονταν λιβάδια σιταριού.

Σμήνη από χήνες πετούσαν
προς το μαβί ορίζοντα
«Αγάπησέ με», ψιθύριζαν
οι βράχοι, «νιώσε με» τα κύματα.

Περιπλανώμενο τραγούδι
πάνω απ' τα κάρα
Σε δρόμους οργωμένους
Κι ηχούσαν τα τσοκάνια

Φωνές παγιδευμένες
σε θαλασσόστρακα
«Αγάπησέ με», ψιθύριζαν
οι βράχοι, «νιώσε με» τα κύματα.

Ατένιζαν προσμένοντας,
Τα βουνά τη θάλασσα,
Καθώς οι χήνες πετούσαν ψηλά
Κι ο ήλιος βυθιζόταν στο μαβί ορίζοντα.

Αίσθηση καλοκαιριού

LAWRENCE NANNERY

Αεράκι στις σκιές
και η υγρασία στα κεφάλια,
καλοκαιρινά πρωινά.

Αέρινο φως να φωτίζει καθώς ο ήλιος,
ανεβαίνει στη πληρότητα του ουρανού,
την πληρότητα της ύπαρξης του
καθαρότερος, λευκότερος, ζεστός.

Το μεσημέρι θα κάνει μια τρύπα στον
αέρα,
θα χαλαρώσει τη βιασύνη των κυμάτων
και θα κυλίσει στην παραλία.

Αλλά πριν από αυτό, σε σκιές που
χάνονται
κουνούπια και σκνίπες παίζουν.
Και ο χρόνος γλιστράει
σαν γέλιο στα πρόσωπα με το στόμα
ανοιχτό

Ψιψίνα αιγυπτία (για τον Tero)

ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ

Πάει χάθηκε το Ψι!
μ' ένα αέρινο ταψί
στα πελάγη του αιθέρα κολυμπάει.

Αν το Ψι είχε ψυχή,
Θάθελε στο Πι και Φι
στον αλφάβητο παράδεισο να πάει!

Το μικρούτσικο το Ψι
προτιμάει το ταψί
απο τ' άσπρα του παράδεισου τα κρίνα.

Αν αφήσει το ταψί,
μάλλον θα ξεφουρνιστεί
ως αιγύπτια κατάμαυρη ψιψίνα!

Αξίες με χαρτί

ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ

Κατηγορώ τον ήλιο
για όλα τα βασιλέματα
που υποσχέθηκαν σκοτάδι
και αφέθηκαν στο φως

Η μελαγχολία των κλαδιών

ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Εκλάμπεις νομισμάτων φίλησαν τις ανεμώνες.
Φίλησαν τον κύκλο των κυπαρισσιών.

Ένα σκυλί συνόδεψε τη σκόνη του φορτηγού.

Στα μαλλιά μου στάζει μελαγχολία κλαδιών
η προ τελευταία ανάσα των φύλλων.

Ανοίγει το νερό της διάτρησης ο κλειδούχος των
χωμάτων

κάνει τα χέρια του χωνί, φωνάζει τα παιδιά.

Στις φούχτες τους εναποθέτει τις ύστατες φωλιές.

Καλπάζει με τ' άλογό του προς τους γκρεμούς.

Μερικές φορές βρίσκω
μέρος να **κοιμηθώ**

Αλλά ποτέ δεν
ονειρεύομαι

τέχνη

Θραύσματα πόλης (χωρίς επεξεργασία)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ

Αύγουστος και λίγο πιο χαλαρά τα πράγματα. Αν υπάρχει μία περίοδος όπου η Αθήνα είναι έρημη σαν κυκλαδονήσι το Χειμώνα είναι αυτή.

Όλοι πανελλαδικώς ετοιμαζόμαστε για το πικ της καλοκαιρινής σιέστας και η αντίστροφη μέτρηση για το Φθινόπωρο που θα ρθει ξεκινά με το δεκαπενταύγουστο. Μερικές φορές μοιάζει σαν ένα είδος «Χριστουγέννων» με την καινούρια χρονιά να ξεκινά από Σεπτέμβρη.

Γενικά ο Αύγουστος έχει πολλές ιδιαιτερότητες.

Οπότε μία κοπελιά πολύχρωμος αρλεκίνος μας παιανίζει να ξυπνήσουμε.
Λίγο χρώμα στο γκρίζο μας(περιοχή οδού Αθηνάς)

Ένα αποχαιρετιστήριο “γεια” στον πιστό τετράποδο; Όπως και να χει νομίζω ότι είναι εκπληκτική η απόδοσή του πάνω στο ΚΑΦΑΟ, το οποίο σε μία στιγμή αποκτά καλλιτεχνική και αισθητική αξία, πέρα της χρηστικής. (περιοχή Κολωνακίου - πεζόδρομος)

Άλλο ένα ζωγραφιστό ΚΑΦΑΟ. Εδώ οι οφθαλμαπάτη καλά κρατεί και φυσικά δεν δίνω τις λύσεις. Ο καθένας ας δει αυτό που θέλει να δει. Πάλι μία όμορφη παρέμβαση πάνω στο απλά χρηστικό.

Εδώ παρότι είναι γράφιτι καθαρά επί πληρωμή (είναι απ' έξω από κοσμηματοπωλείο) δεν μπορώ να μην αναγνωρίσω το ωραίο δέσιμο χρόνου και ομορφιάς. περιοχή Καβάλας-κοντά πλατεία Ελευθερίας

Ανι Λίμποβιτς

«Θεωρώ ότι το στούντιο δεν είναι το δυνατό μου σημείο. Υστερώ στη σύνθεση του κάδρου. Όταν έχεις ένα πρόσωπο που προβάλλει καλά τον εαυτό του, έναν ηθοποιό ας πούμε, μπορεί να βγει μια ενδιαφέρουσα εικόνα, αλλά δεν θέλω να το προσπαθώ. Δεν μου αρέσει να μιλάω στους ανθρώπους για να τους κάνω να αισθανθούν καλύτερα. Προτιμώ να πηγαίνω στο σπίτι τους, να βλέπω τι έχουν στους τοίχους τους, να κοιτάζω σε ποια καρέκλα κάθονται. Γενικώς μου αρέσει να παρατηρώ πώς ζουν».

Η ίδια η εξηνταεπτάχρονη φωτογράφος, η Ανι Λίμποβιτς, περιγράφει τη δουλειά της

Στο μάτι
της φωτο-γραφίας

ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ιβάν Αϊβαζόφσκι

Ρώσος-Αρμενίος ζωγράφος (1917 - 1990). Γεννήθηκε στη Θεοδοσία της Κριμαίας και σπούδασε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών της Αγίας Πετρούπολης. Πολλά έργα του έχουν θέματα από την Αρχαία Ελλάδα και την Ελληνική επανάσταση.

Βίβα Ρένα

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

Πριν δυο χρόνια περίπου τέτοια εποχή, μου ζητήθηκε να γράφω για κάποιο λογοτεχνικό μπλογκ την άποψή μου για διάφορα βιβλία (ω ναι, το όνειρο κάθε βιβλιοφάγου και χρήστη των σοσιαλμυδιών). Ένιγουέιζ, φυσικά και δέχτηκα. Φυσικά δωρεάν. Η αμοιβή σε αυτές τις περιπτώσεις είναι το βιβλίο. Το κρατάς. Κάποιοι τα ζητάνε πίσω λένε, αυτό προσωπικά δεν το έχω επιβεβαιώσει, δεν το έψαξα. Κούκου.

Το πράγμα πήγε πολύ καλά στην αρχή. Όμως στην πορεία προέκυψαν θέματα και δει σοβαρά. Όπως το ότι δεν είναι όλα τα βιβλία καλά (δεν τα διαλέγεις, τουλάχιστον όχι στην αρχή. Εγώ άρχισα να διαλέγω ένα χρόνο σχεδόν μετά. Προαγωγή όχι μαλακίες.)

Τι να γράψεις για ένα κακό βιβλίο;

Ύστερα, υπήρχαν και πολλά βιβλία που δεν ήταν ούτε καλά, ούτε κακά. Ήταν απλώς mainstream, άλλα περισσότερο άλλα λιγότερο πετυχημένα, όμως σίγουρα όχι καί

για το οποίο θα έπρεπε να γεμίσεις το χώρο σου στο μπλογκ (600 λέξεις για να είναι μια αξιοπρεπής παρουσία).

Άρχισα να δυσκολεύομαι.

Έπεσα σε κάποια υπέροχα βιβλία για τα οποία έγραψα με την καρδιά μου και ξεπέρασα κατά πολύ τις 600 λέξεις. Έπεσα σε γελοία βιβλία που ήθελα απλώς να πετάξω από το παράθυρο, όμως έπρεπε να γράψω κάτι γι αυτά, σε έναν χώρο που δεν ήταν δικός μου, θέλοντας να είμαι ευπρεπής, αλλά να διατηρήσω και την αξιοπιστία μου ως τουλάχιστον κάποιος που γράφει αυτά που πιστεύει. Μπορεί να μη συμφωνούν όλοι μαζί μου (δε θα ήταν καν νορμάλ κάτι τέτοιο), όμως θεωρώ ότι πιστεύουν πως αυτά που γράφω τα πιστεύω πραγματικά. Έπεσα σε άλλα βιβλία που δεν είχα να πω τίποτα περισσότερο από 2-3 αράδες, όμως έπρεπε να φлуαρήσω για το χώρο.

Για να μη σας κουράζω, η μαγεία του να σου δίνουν βιβλία να διαβάζεις χωρίς να τα πληρώνεις και να γράφεις γι αυτά, περνάει γρήγορα. (Ειλικρινά, δεν είναι τόσο γαμάτο όσο ακούγεται. Το άκουγα κι από άλλους κι έλεγα ουάου. Όπως παλιότερα ονειρευόμουν ότι η δουλειά μου θα είναι να παίζω παιχνίδια στο πισί και να πληρώνομαι, ύστερα μεγάλωσα και το γκειμινγκ έγινε ανάγνωση). Ειδικά όταν καταλαβαίνεις ότι κατά κάποιον τρόπο είσαι δέσμιος αυτού που κάνεις, γιατί πραγματικά κανείς δε νοιάζεται για το τι πιστεύεις. Αρκεί να γράψεις κάτι καλό ώστε να προωθηθεί το προϊόν. Όταν το κατάλαβα, δεν ήθελα να το κάνω πια.

Χωρίς να αφορίζω το σπορ, μπορεί και να υπάρχουν βιβλιομπλόγκερς (που ζουν από το μπλογκ τους ή εκεί στοχεύουν, έτσι; Έχει διαφορά ΜΕΓΑΛΗ) που υποστηρίζουν την αλήθεια και τη λένε. Μεταξύ μας, πολύ αμφιβάλλω ότι υπάρχουν, δεν έχω γνωρίσει κανέναν μέχρι στιγμής. Αλλά δεν είναι εκεί το θέμα, έτσι κι αλλιώς.

Το σημερινό βιβλίο είναι ένα από τα παραπάνω. Όχι τόσο κακό για να αξίζει να ασχοληθείς και να το κράζεις - αν και διάβασα αρνητική κριτική πολύ πετυχημένη, όχι μόνο γιατί ήταν απολαυστική και με πολύ χιούμορ, αλλά κυρίως επειδή ήταν ακριβής: Τα όσα επισημάνθηκαν για το βιβλίο, τα εντόπισα. Δεν ήταν όμως ούτε τόσο αδιάφορο ώστε να μην προκαλεί κανένα σχόλιο.

Αυτό που δε μου άρεσε ήταν από την αρχή η αίσθηση ότι μου μιλάει ο συγγραφέας κι όχι ο κεντρικός χαρακτήρας που είναι η Ρένα. Κάτι σα μεταγλωττισμένο καρτούν. Βλέπω ένα στόμα να ανοιγοκλείνει, ξέρω πως αυτός που

μιλάει δεν είναι αυτός που βλέπω.

Στην πορεία αυτό που δε μου άρεσε ήταν ο τρόπος που μου μιλούσε (ο συγγραφέας πια). Είχα συνεχώς την εντύπωση ότι προσπαθούσε να δικαιολογήσει τη ζωή του και τις αποφάσεις του και τον τρόπο σκέψης του, κάτι που εγώ σαν αναγνώστρια ΔΕΝ του το ζήτησα γιατί πολύ απλά δε με ενδιαφέρει, με την έννοια του: Ξέρεις, εγώ είμαι παλιά πουτάνα. Ναι, οκέι, κι εγώ είμαι κριός. Σόου γουάτ; Δε χρειάζεται να με πείσεις για κάτι. Το δίκιο σου χάνεις αν πρέπει να απολογηθείς.

Γιατί αυτό εισέπραξα. Όχι μια αφήγηση μιας (που θα μπορούσε να είναι υπέροχη) ιστορίας, αλλά ένας απολογισμός/απολογία.

Για να είμαι απόλυτα ειλικρινής, προσωπικά είχα σκοπό να το προσπεράσω. Δε μου άρεσε, τέλος. Δε θα είχε κανένα νόημα να γράψω ένα κατεβατό για να αναλύσω όλα τα γιατί (που τα συνόψισα σε λιγότερες από δέκα σειρές κιόλας).

Βασικά κανείς δεν πρέπει να μπαίνει σε αυτή τη διαδικασία. Δεν είναι δικαστήριο εδώ -όπου εδώ τα διαδικτυακά τραπεζάκια του καφέ για να περνάμε την ώρα μας και να τα λέμε- και κανείς δεν πρέπει να επιχειρηματολογεί για κάτι τόσο προσωπικό. Υπάρχουν πολλά έργα που χρήζουν αναλύσεως και επιχειρηματολογίας, αλλά αυτά δεν είναι της κατηγορίας mainstream και σίγουρα δε θα γινόταν από μας τους κοινούς θνητούς αναγνώστες, θα απαιτούσε γνώσεις και ειδικότητες πολύ συγκεκριμένες και πολύ αμφιβάλλω αν θα παρουσιάζονταν στα καφενεία του διαδικτύου.

Ο μοναδικός λόγος που αποφάσισα να το κάνω ήταν τα όσα συνέβησαν μετά τις πρώτες αρνητικές κριτικές. Ήταν η συμπεριφορά του συγγραφέα που ουσιαστικά επιτέθηκε στους αναγνώστες για την άποψή τους, κάνοντας το θέμα προσωπικό. Η ανάγνωση είναι προσωπική υπόθεση και το πώς αντιλαμβάνεται κανείς το κάθε βιβλίο εξαρτάται από πολλά, μεταξύ άλλων και από τη γενικότερη διάθεση, εποχή, προσδοκίες, ηλικία - στα πολύ γρήγορα - και δεν έχει σχέση με το «παίρνω το θέμα προσωπικά».

Όμως το βιβλίο είναι κι ένα προϊόν που πουλιέται και κάποιος το αγοράζει και το βιβλίο είναι ένα προϊόν παγίδα: Το πληρώνεις προκαταβολικά, χωρίς να ξέρεις από την αρχή αν θα σου αρέσει.

Δεν είναι ρούχο να μπεις στο δοκιμαστήριο, δεν είναι ζαρζαβατικό. Είναι μια

φωτογραφία για εξώφυλλο (τις πιο πολλές φορές πολύ φθηνή δουλειά τα ελληνικά εξώφυλλα), μια μικρή περίληψη και όλη η ουσία είναι κρυμμένη εκεί που δεν μπορείς να τη δεις: Στις σελίδες του ανάμεσα στο εξώφυλλο και το οπισθόφυλλο. Κι είναι η υπόσχεση που σου έχει δώσει ο ίδιος ο συγγραφέας μέσα από τα προηγούμενά του βιβλία και είναι και οι προσδοκίες που έχει ο καθένας μας.

Οπότε λίγο σεβασμός στον καταναλωτή-αναγνώστη δε βλάπτει. Δεν είναι σοβαρό να κάνεις το θέμα προσωπικό, όσο κι αν σε ενοχλεί να κρίνουν αρνητικά τη δουλειά σου. Εκτίθεσαι και είναι κι αυτό μέρος της δουλειάς που κάνεις... Αλλιώς κάνε κάτι άλλο. Και ναι, υπάρχουν πάντα μαλάκες όπως υπάρχουν πάντα οι μύθοι, όμως εκτίθεσαι και το περιμένεις και κάπως πρέπει να βρεις τρόπο να το προσπερνάς γιατί δεν είναι οι μαλάκες οι ουσία σου. Κι επειδή με το συγκεκριμένο βιβλίο έτυχε να διαβάσω όλες τις αρνητικές κριτικές, έχω ακόμα έναν λόγο να θεωρώ πολύ φάουλ τα παρατράγουδα. Κανείς δεν πέρασε σε προσωπικό επίπεδο εκφράζοντας το οτιδήποτε προς το πρόσωπο του συγγραφέα. Όλοι, πολύ φυσιολογικά μοιράστηκαν τις εντυπώσεις τους.

Το ότι οι αρνητικές εντυπώσεις είναι περισσότερες από τις θετικές, αυτό απλά μπορεί να μας λέει ότι αυτό ήταν ένα μάλλον κακό/ατυχές/αδιάφορο βιβλίο... Τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο, κάποιοι έχασαν τα λεφτά τους, άλλοι το χρόνο τους, πέρασε πάει, όλοι μας έχουμε διαβάσει άλλα δέκα βιβλία μετά από αυτό.

Από τη στιγμή λοιπόν που αισθάνθηκα ότι έπρεπε να απολογηθώ για το ότι δε μου άρεσε ένα βιβλίο, (αυτό δεν κάνω τόση ώρα; Επιχειρηματολογώ για να εξηγήσω κάτι που είναι εντελώς προσωπική υπόθεση και ΔΕΝ πρέπει να το κάνει κανείς) έχασε και όσα καλά στοιχεία είχε και σίγουρα μεγάλο μέρος της εμπιστοσύνης μου προς το συγγραφέα. Έχω διαβάσει κι άλλα βιβλία του που δε μου άρεσαν. Έχω διαβάσει και έστω ένα που το λάτρεψα. Αυτό δε με εμπόδισε να διαβάσω ξανά. Αυτή τη φορά θα το σκεφτώ για το επόμενο του όμως.

(Παρένθεση εδώ: Λατρεύω τον Στίβεν Κινγκ αλλά μαντέψτε. Δε μου άρεσουν όλα τα βιβλία του. Δεν έπαψα ποτέ να τον διαβάζω ασταμάτητα και να αγοράζω βιβλία του, ακόμα κι αυτά που δε μου άρεσαν. Είναι γιατί με έχει κερδίσει για πάντα και γουστάρω να έχω τη συλλογή του στα ράφια μου, τόσο απλό. Τον πάω με χίλια, πώς το λένε; Μπορώ να συγχωρήσω και βιβλία

του που δεν τα ευχαριστήθηκα. Και δεν είμαστε φιλαράκια για να τον πάω, δεν έχει να κάνει με αυτό. Με τη δουλειά του με κέρδισε και τίποτα περισσότερο. Κλείνει η παρένθεση.)

Οπότε νοτ φαν ατ ολ. Σημασία έχει να περνάμε ευχάριστα την ώρα μας με κάτι που πληρώσαμε για να έχουμε κι έχουμε κάθε δικαίωμα άποψης, απόλυτο και αναφαίρετο και καμία υποχρέωση να εξηγήσουμε τα γιατί, αυτό ας το κάνουν οι επιστήμονες (κι αυτό το λέω ακόμα και για τους αναγνώστες μεταξύ τους, έλεος με τους καυγάδες σας) κι αν το βιβλίο που διαβάζουμε έχει να μας προσφέρει και κάτι, να σκεφτούμε, να αλλάξουμε, αν μας κάνει καλό, τότε ακόμα καλύτερα χίλιες φορές, ο συγγραφέας έκανε κάτι πολύ σημαντικό! Αν απλώς περάσαμε όμορφα ένα βράδυ, κι αυτό είναι υπέροχο.

Τα υπόλοιπα όμως; Μπλιεχ. Απαράδεκτα. Αν ένας συγγραφέας έγραψε ένα αδιάφορο βιβλίο, ας καθίσει να γράψει το επόμενο βιβλίο του και να φροντίσει να είναι καλύτερο, από το να βάζει ...πόστα που λέμε στο χωριό μου για την άποψη του αναγνώστη ΤΟΥ. ■

Αξίες

ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

Το άκουσα, όταν περισσότερο από συνήθεια παρά από θέληση, με το που μπήκα στο σπίτι άνοιξα την τηλεόραση. Η τηλεόραση ήταν συντονισμένη σε αμερικανικό ειδησιογραφικό κανάλι – λίγο επαγγελματική διαστροφή – κι εγώ έβαζα στον εαυτό μου ένα ποτήρι νερό ...όταν πνίγηκα με αυτό που άκουσα. Έτσι επέστρεψα στο σαλόνι και πάτησα το κουμπί ώστε η συνέχεια της είδησης να γραφτεί γιατί ήθελα σίγουρα να την ξαναδώ και να σιγουρευτώ ότι η κούραση ή το ολιγόλεπτο περπάτημα δεν με είχαν τρελάνει κι άκουγα ότι ήθελα.

Στην Ελλάδα και κυρίως μετά τα μνημόνια – αν και προϋπήρξε – ζούμε ένα κοινωνικό φαινόμενο που σας βεβαιώ δεν είναι καθόλου ελληνικό και καθόλου μνημονιακό. Είναι το γεγονός ότι ενήλικες επιστρέφουν στην γονική στέγη αδυνατώντας να πληρώσουν με τα δικά τους έσοδα, σε πρώτη φάση το ενοίκιό τους και σε δεύτερο τους λογαριασμούς τους. Έτσι ο τριαντάχρονος και μερικές φορές σαραντάχρονος γιος ή η τριαντάχρονη και μερικές φορές

σαραντάχρονη κόρη, επιστρέφουν στο παιδικό τους δωμάτιο αν είναι τυχεροί και ακόμα υπάρχει, στο πλυσταριό, στο δωματιάκι που η οικογένεια είχε σαν αποθήκη ή για τους αγγλοαμερικάνους στο γκαράζ ή το υπόγειο του σπιτιού που στα παιδικά τους χρόνια το χρησιμοποιούσαν σαν το δωμάτιο για να παίζουν.

Στην αρχή του 2000 οι λόγοι για τους πολλούς ήταν κυρίως η ανεργία ή ένα ξαφνικό διαζύγιο, ειδικά για τις κόρες. Τώρα είναι για τους περισσότερους ότι ...δεν τους φτάνουν κι αν σε αυτό προστεθεί η ανεργία που έχει αυξηθεί δραματικά ή το γεγονός ότι οι μισθοί – ακριβώς λόγω της απειλής της ανεργίας – έχουν γίνει μισθοί πείνας – οι επιλογές είναι πολύ καθαρές, κάτω από γέφυρα ή με τον μπαμπά και τη μαμά στη ντιβανοκασέλα. Μάλιστα τώρα τελευταία διάβασα μια ανάλυση γνωστού πανεπιστημίου που το συμπέρασμα ήταν ότι ένας νέος άνθρωπος σε μια δουλειά με βασικό μισθό σε Βρετανία και ΗΠΑ για να εξασφαλίσει ενοίκιο, βασική διατροφή και υγειονομική κάλυψη θα πρέπει να δουλεύει γύρω στις 96 ώρες την εβδομάδα. Αυτό για να φυτοζωεί σε κανένα δωμάτιο, περιοχής με όχι ιδιαίτερα καλή φήμη και φυσικά 96 ώρες δουλειά την εβδομάδα σημαίνει δυο δουλειές και κάτι ψιλά από κανένα ντιλίβερι τα σαββατοκύριακα.

Τώρα ξέρω ότι το τραβάω αλλά δεν το κάνω για να συντηρώ την αγωνία του τι ήταν αυτό που άκουσα αλλά για να εξηγήσω ένα πράγμα ακόμα. Σας υπενθυμίζω ότι αυτό που άκουγα ήταν αμερικανικό κανάλι και όπως κάθε μέρα τους τελευταίους μήνες, οι λακέδες οι Τραμπ μπροστά στα συνεχόμενα σκάνδαλα και γενικότερη απραξία που τους μαστίζει την κυβέρνηση του συν ότι όπου νομοθέτησαν μόνο κακό κάνανε, προσπαθούν με κάθε τρόπο να αποδείξουν ότι οι καλύτερες μέρες είναι εδώ και ευτυχώς που σαν μεσσίας ήρθε ο Τραμπ να σώσει την Αμερική.

Λοιπόν το ρεπορτάζ είναι για ακριβώς αυτούς τους ανθρώπους, που μόνο νέοι δεν είναι αλλά οι οικονομικές συνθήκες τους υποχρεώνουν να επιστρέψουν στην γονική στέγη πολλές φορές προσθέτοντας ένα μεγάλο οικονομικό βάρος σε γονείς που και αυτοί τα φέρνουν βόλτα με μεγάλη προσπάθεια. Επειδή όχι μόνο το έγραψα το ρεπορτάζ από την στιγμή που το πήρα είδηση αλλά όπως συνήθως συμβαίνει σε αυτά τα κανάλια, το επαναλάβανε μια ώρα αργότερα και έτσι είχα την ευκαιρία να το δω ολόκληρο. Το ρεπορτάζ ξεκινάει με μια ανάλυση με την γενικότερη κατάσταση και ακολουθεί ένας καθηγητής που περιγράφει με μάλλον μελανά χρώματα την κατάσταση και το άμεσο μέλλον. Μετά έρχεται κάποιος από το δημοκρατικό κόμμα και

ακολουθεί ο Τραμπικός ρεπουμπλικάνος που ανήκει μάλιστα και στο υπουργείο στέγασης των ΗΠΑ. Θα προσπαθήσω να μεταφέρω αυτό ακριβώς που άκουσα.

Ο πρόεδρος Τραμπ υποσχέθηκε στους ψηφοφόρους του ότι οι καλύτερες μέρες τώρα έρχονται και μετά τα λάθη του Ομπάμα επιστρέφουμε στις παραδοσιακές αμερικανικές και χριστιανικές αξίες που θέλουν τα παιδιά να μένουν κάτω από τη γονική στέγη μέχρι να παντρευτούν και να νιώσουν έτοιμα για να αντιμετωπίσουν τον κόσμο.

Ο παρουσιαστής ξαφνιασμένος από την απάντηση, ρωτάει άβολα: “και ο σαραντάχρονος;” Οπότε ο κύριος Τρουμπιστής αφού το σκέφτεται για μια στιγμή απαντάει, “ήταν παντρεμένος;”

Δεν θέλω να συνεχίσω γιατί ήταν τόσο σχιζοφρενικά και θρασύτατα εξωπραγματική απάντηση που δεν ήξερα αν έπρεπε να γελάσω ή να κλάψω και μετά ...μετά σκέφτηκα μερικές δηλώσεις που έχουμε ακούσει τα τελευταία χρόνια από χείλια υπεύθυνων Σαμαρικών, Αδωνικών, Τσιπρικων και στο άμεσο μέλλον Κουλικών Ελλήνων Τρουμπιστών και ...σιώπησα! ■

απειλημένη
εγκαταλελειμμένη
φοβισμένη
κακοποιημένη
βασανισμένη
απογοητευμένη
χειραγωγήμένη
ταπεινωμένη
βιασμένη
κομματιασμένη
εγκλωβισμένη

ΘΑ ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ
ΑΝ ΗΤΑΝ ΣΕ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ;

Διακρίσεις παντός τύπου (και ενίοτε ...καιρού)

AKLI HADID

Φυλετικές Διακρίσεις

Όλοι έχουμε ακούσει τον όρο «φυλετικές διακρίσεις». Όμως εκτός από τις φυλετικές, υπάρχουν και άλλες διακρίσεις, το ξέρετε αυτό; Ποιες άραγε είναι; Πώς μπορεί να τις αντιμετωπίσει κανείς;

Μου έχουν αρνηθεί πολλές φορές δουλειά, υποθέτοντας το ιστορικό μου. Οι φυλετικές διακρίσεις μπορεί να είναι φανερές, όπως συγκεκριμένες διαφημίσεις που δηλώνουν ξεκάθαρα πως δεν πρόκειται να προσλάβουν ανθρώπους συγκεκριμένων εθνικοτήτων, ή πιο ...διακριτικές, με εταιρείες που απλά αγνοούν τα βιογραφικά αυτών που θέλουν να αποφύγουν.

Θυμάμαι ένα διεθνές συνέδριο, σημαντικού κύρους, όπου 100 περίπου άνθρωποι ήταν προσκεκλημένοι να μιλήσουν· όλοι λευκοί· όλοι Βόρειοι Αμερικανοί. Κι όμως, κανείς τους δεν ήταν από οποιαδήποτε μειονότητα ή άλλο υπόβαθρο. Αυτό που συνέβη αργότερα, ήταν πως πολλοί άνθρωποι - που ανήκαν κυρίως σε εθνικές μειονότητες - άφησαν μηνύματα στη σελίδα της συνέντευξης στο Facebook, έκπληκτοι και διαμαρτυρόμενοι που δεν είχαν το δικαίωμα συμμετοχής και λόγου. Έχω παρακολουθήσει τον ρατσισμό και τη φυλετική διάκριση στην πράξη, και μάλιστα σε απίστευτα υψηλά επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων κυβερνήσεων που έχουν ανοιχτά δηλώσει προτίμηση σε συγκεκριμένες φυλές ανθρώπων. Όσο για τον διοργανωτή του συνεδρίου, τρομοκρατήθηκε όταν του ζήτησα να μου εξηγήσει το πως όλοι - και οι 130 προσκεκλημένοι που εκείνος κάλεσε, ήταν λευκοί.

Ηλικιακές Διακρίσεις

«Κάτω των 35, απορρίπτονται. Πάνω από 60, απορρίπτονται. Προσλαμβάνουν με μόνο άτομα ηλικίας 25-35». Αυτή η αγγελία μας λέει ξεκάθαρα ότι αποκλείονται οι παντρεμένοι με οικογένεια ή όσοι θα έπρεπε να μην εργάζονται πια. Κάθε κυβέρνηση θα έπρεπε να εξασφαλίσει εργασία και κάθε προβλεπόμενο επίδομα στους πολίτες, ανεξαρτήτου ηλικίας. Οι άνθρωποι δεν πρέπει να ψάχνουν για δουλειά μετά τα 60. Ούτε θα έπρεπε ένα νεαρό παιδί να δουλεύει.

Διάκριση στο φύλο

Πρόσληψη μόνο γυναικών. Πρόσληψη μόνο αντρών. Η διάκριση στο φύλο είναι κάτι που βλέπω πάρα πολύ συχνά κι ακόμα δεν μπορώ να καταλάβω το πώς μια γυναίκα είναι καλύτερη στη θέση της δασκάλας, ή το πώς ένας άντρας είναι καλύτερος ως γυμναστής ή δάσκαλος οδήγησης ή προγραμματιστής. Εφόσον οι γυναίκες είναι ικανές για μάχη στις μονάδες του πεζικού, τότε σίγουρα είναι ικανές και για οποιαδήποτε άλλη δουλειά. Αν ένας χωρισμένος πατέρας είναι ικανός να μεγαλώσει μόνος του τα δυο παιδιά του, τότε σίγουρα μπορεί να είναι και ικανός δάσκαλος. Το να υποθέτει κανείς πως οι γυναίκες έχουν κάποιες ευαισθησίες ή οι άντρες κάποιες ξεχωριστές ικανότητες, είναι αβάσιμο και επικίνδυνο συμπέρασμα.

Εκπαιδευτικές Διακρίσεις

Πρόσληψη μόνο αποφοίτων πανεπιστημίου. Πρόσληψη αποφοίτων αγγλόφωνου πανεπιστημίου. Δηλαδή μου λέτε τώρα, ότι για να διδάξω αγγλικά σε αρχάριους ως ξένη γλώσσα, χρειάζεστε πτυχίο πανεπιστημίου, ή, σε κάποιες περιπτώσεις, ακόμα και Μάστερ συν δυο τουλάχιστον έτη εμπειρίας ως καθηγήτης. Ή ότι πρέπει να έχω Ντοκτορά για να μπορώ να κάνω μια έρευνα, όταν αυτή τη στιγμή που μιλάμε πάρα πολλοί ερευνητές (χωρίς Ντοκτορά) σώζουν ζωές με τις έρευνές τους. Τι κάνεις με αυτούς τους ανθρώπους; Τους κλέβεις το υλικό της έρευνας και τους αποκλείεις από τη δουλειά, ή αρνείσαι την εγκυρότητα της έρευνάς τους επειδή τους λείπει ο τίτλος;

Η Διάκριση των Πρώην (εργοδοτών)

Η εταιρεία σου λοιπόν δηλώνει πως πρώην υπάλληλοι ανταγωνιστών δεν μπορούν να εργαστούν για σένα. Ή, άνθρωποι που έχουν δουλέψει σε συγκεκριμένους χώρους, δε γίνονται δεκτοί σε κάποιους άλλους. Αυτό συγκεκριμένα το έχω δει σε μεγάλα πανεπιστήμια που δεν αναγνωρίζουν την εμπειρία

αυτών που προέρχονται από μικρότερα πανεπιστήμια.

Γλωσσικές Διακρίσεις

Λοιπόν ο Χοσέ μιλάει τα αγγλικά με προφορά, αλλά είναι εξαιρετικός πωλητής. Η Μαρίνα έχει πολύ έντονη ρώσικη προφορά, όμως αυτό δε σημαίνει ότι δεν μπορεί να γίνει καλή γιατρός. Κι όμως. Άνθρωποι με ...προφορά, μπορεί να μη βρουν ποτέ δουλειά στο αντικείμενό τους.

Διανοητικές Διακρίσεις

Έχω συνεργαστεί με εταιρείες που μου έχουν πει πως δεν προσλαμβάνουν άτομα με πτυχίο πανεπιστημίου γιατί τέτοια άτομα δε μένουν για πολύ στη δουλειά. Αυτή είναι μια πολύ ...γενική γενικότητα. Κάτι πρέπει να συμβαίνει με την εταιρεία σου.

Διακρίσεις ...εμπειρίας

Δεν προσλαμβάνουμε άτομα με εμπειρία μικρότερη των 5 ετών σε ανάλογη εργασία. Δεν προσλαμβάνουμε άτομα με εμπειρία μεγαλύτερη των 5 ετών. Το πρόβλημα με την εμπειρία είναι το εξής: Έχω γνωρίσει ανθρώπους που μου έχουν εξομολογηθεί πως έχουν δουλέψει 10, 15 ή και 20 χρόνια στην ίδια εταιρεία κι εκτός από κάποιο πρότζεκτ πάνω στο οποίο δούλεψαν μια φορά, κυρίως ...βαρούσανε μύγες. Και για να είμαι πιο συγκεκριμένος και ακριβής, ένας φίλος μου μού είπε: «Δούλεψα στην εταιρεία 7 χρόνια. Τους πρώτους 6 μήνες τους πέρασα δουλεύοντας πάνω σ' αυτό για το οποίο με προσέλαβαν. Από τότε παίζω βιντεοπαιχνίδια. Δεν παραπονιέμαι, πληρώνομαι στην ώρα μου. Αλλά δεν εμφανίζομαι καν, κανείς δε θα το έπαιρνε χαμπάρι». Οπότε πρέπει αυτό το θέμα της «εμπειρίας» να ξεκαθαριστεί κάπως.

Συνοψίζοντας

Αν η εταιρία στην οποία εργάζεστε λειτουργεί με οποιαδήποτε μορφής διακρίσεις, τότε μάλλον λειτουργεί με αυθαίρετα συμπεράσματα και υποθέσεις, παρά με πραγματική λογική και καθαρή σκεπτική. Το να υποθέτεις πως κάποιος δε σου κάνει για τη δουλειά λόγω εθνικότητας, προφοράς, ηλικίας ή φύλου, σημαίνει πως κάπως έτσι αντιμετωπίζεις τους ίδιους τους πελάτες σου και τη δουλειά σου την ίδια. Οι υπάλληλοι δεν είναι υψηλή επιστήμη. Παρόλα αυτά, μπορείς κάπου να αναφερθείς στη ...χημεία, όταν νιώθεις αυτό το όμορφο συναίσθημα που σου λέει ότι «θα μπορούσα να συνεργαστώ μαζί του». ■

συμμετείχαν

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΒΡΟΣΓΟΣ,
ΜΑΓΔΑ ΔΑΣΑΚΛΗ,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ,
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΚΕΙΜΙΔΗΣ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΛΑΤΖΗΣ,
ΝΤΑΝ ΚΑΣΟΝ,
ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΤΟΠΟΔΗ,
ΜΑΙΡΗ ΚΟΣΚΙΝΑ,
ΝΙΚΟΣ ΛΑΪΟΣ,
ΜΑΝΟΣ ΜΑΥΡΟΜΟΥΣΤΑΚΑΚΗΣ,
GORDANA MUDRI,
ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΟΥΖΕΒΙΡΗΣ,
LAWRENCE NANNERY,
ΘΟΔΩΡΟΣ ΝΑΣΟΣ,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ,
ΡΩΞΑΝΗ ΝΙΚΟΛΑΟΥ,
ΣΟΦΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ,
ΜΑΡΥΣΑ ΠΑΠΠΑ,
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΡΟΥ,
ΘΑΝΟΣ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΣ,
ΜΑΡΙΝΑ ΡΟΔΙΑ,
ΓΙΩΡΓΟΣ ΣΕΡΠΕΤΖΟΓΛΟΥ,
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ,
ΕΛΕΝΗ ΧΑΡΙΤΑΚΗ,
ΑΚΛΙ HADID,
TONY ZUVELA,
ASA BUTCHER,
ΘΑΝΟΣ ΚΑΛΑΜΙΔΑΣ

επιμέλεια

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΙΣΗ

ARSOVI
ΤΕΥΧΟΣ 8^ο
ΑΥΤΟΥΣΤΟΣ 2017

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις **apopseis.gr**

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα

Τα βιβλία και τα περιοδικά των εκδόσεων Ovi magazine - Ovi Greece & apopseis.gr
μπορείτε να τα βρείτε **μόνο** στις σελίδες των διαδικτυακών περιοδικών
www.ovimagazine.com & www.apopseis.gr

Όλο το υλικό είναι copyright του Ovi Magazine και των συγγραφέων

Για λεπτομέρειες και πληροφορίες επικοινωνήστε:
info@ovimagazine.com & info@apopseis.gr

Δεν επιτρέπεται η πώληση, ανατύπωση και χρήση του παρόντος απο όποιο μέσο
(ηλεκτρονικό, μηχανικό, εκτύπωση, ραδιοφωνική ή τηλεοπτική αναγνώση)
χωρίς την προηγούμενη άδεια του υπευθυνου της έκδοσης και του συγγραφέα.

Το συγκεκριμένο διατίθεται **δωρεάν**.
Αν σας ζητηθεί οποιοδήποτε χρηματικό ποσό,
παρακαλούμε επικοινωνήστε άμεσα μαζί μας

*Καλό
Καλοκαίρι
με ένα βιβλίο!*

Ovi Magazine & Ovi Greece Books Publications

© 2017 Ovi Project Publication - All material is copyright of the Ovi magazine & the writers

apopseis Εκδόσεις apopseis.gr

© 2017 Εκδόσεις apopseis.gr - Όλο το υλικό είναι copyright του περιοδικού και της συγγραφέα